

aastat
keelekümblust

years of
language immersion

лет
языкового погружения

Keelekümblusprogramm

Keelekümblusprogrammiga on liitunud
The language immersion program includes
Программа языкового погружения в

36

kooli.
schools.
schools.

Ehte Humanitaargümnaasium (alates 1.09.2014 koos Ranniku Gümnaasiumiga)
Haapsalu Nikolai Kool
Jõhvi Vene Gümnaasium
Karjamaa Gümnaasium
Kehra Gümnaasium
Kiviõli 1. Keskkool
Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium
Kohtla-Järve Keskklinna Põhikool
Kohtla-Järve Maleva Põhikool
Kohtla-Järve Slaavi Põhikool
Kohtla-Järve Tammiku Põhikool
Maardu Gümnaasium
Narva Humanitaargümnaasium
Narva Keskklinna Gümnaasium
Narva Pähklimäe Gümnaasium
Narva Soldino Gümnaasium
Narva Vanalinna Riigikool
Pärnu Vene Gümnaasium

Sillamäe Eesti Põhikool
Sinimäe Põhikool
Tallinna Haabersti Vene Gümnaasium
Tallinna Humanitaargümnaasium
Tallinna Kunstigümnaasium
Tallinna Lasnamäe Gümnaasium
Tallinna Lasnamäe Vene Gümnaasium
Tallinna Läänemere Gümnaasium
Tallinna Mahtra Gümnaasium
Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium
Tallinna Mustamäe Realgümnaasium
Tallinna Mustjõe Gümnaasium
Tallinna Pae Gümnaasium
Tallinna Õismäe Vene Lütseum
Tapa Vene Gümnaasium
Tartu Annelinna Gümnaasium
Tartu Aleksander Puškini Kool (end. Tartu Vene Lütseum)
Valga Vene Gümnaasium

15 AASTAT KEELEKÜMBLUST

15 ЛЕТ ЯЗЫКОВОГО ПОГРУЖЕНИЯ

15 YEARS OF LANGUAGE IMMERSION

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTERIUM

2014

Raamatu koostamist ja väljaandmist on rahastanud Haridus- ja Teadusministeerium

Koostaja: Keelekümbeluskeskus, SA Innove

Keeletoimetaja: Liina Smolin

Fotod: Keelekümbeluskeskuse arhiiv

Autoriõigus: SA Innove

Sisukord

Ükskeelsus on igav – <i>Jevgeni Ossinovski</i>	7	Keelekümblusvõrgustikest	68
I Keelekümblusprogrammi juhtimine tagab programmi leviku ja kvaliteedi	10	Keelekümblusõpetajate kogemuste vahendamise võimalused	70
Keelekümblus – mida see tähendab	10	LAK-õppe kuu	70
Eesti keelekümblusprogrammi mitu nägu	14	„Priks-praks“-seminarid	73
Eesti keelekümblusprogrammi lugu	17	Kohtume „Priks-praks“-seminaril – <i>Silja Risti</i>	74
Konverentsid	24	Suvekoolid	74
Eesti keelekümblusprogrammi märgatakse	24	Taani õpetajast: väljavõtteid keelekümblusprogrammi koolitajate rühma õppereisi päevikust 18. – 21.02.2014	78
Keelekümbluskeskuse uued ülesanded – <i>Natalja Mjalitsina</i>	28	Kui oled tee läbinud, juhata seda teistele – <i>Natalja Soboleva</i>	82
Kahesuunaline keelekümblus	30		
Keelekümblusprogrammi statistika 2013. a	33		
II Õppekeskkond toetab õpilase ja õpetaja arengut	34		
Keelekümblusõpetajat tunneb eelkõige koostöölle orienteeritud mõtteviisist – <i>Reet Merilaine</i>	34		
Koostöö kosutab: eesti ja vene õppekeelega asutuste ühised ettevõtmised	38		
Õppakeskkond – ootused ja parendusvõimalused	40		
Materjalid ja tugi õpetajale	48		
Stsenaariumite kogumik lasteasutuste keelekümblusrühmadele	48		
III Õpetaja professionaalse arengu toetamiseks on loodud soodsad tingimused	50		
Metoodikakoolitused keelekümblusõpetajale	50		
Koolimeeskondade koolitus	54		
Lühivaatluse koolitus – <i>Anu Parts</i>	56		
Koolivisiigid ja nõustamine	58		
Nõustatud õpetajate koolitusvajadused ja teemakeskse rühmanõustamise vajadused – <i>Diana Joassoone</i>	62		
IV Sidusrühmad teevad süsteemelt koostööd ja rakendavad oma ressursse keelekümbluse põhimõtete levitamiseks, toetades programmi juhtimist, arendamist ja elluviimist	64		
Võrgustikutöö õpetaja professionaalse arengu toetajana – <i>Elve Kukk ja Einar Rull</i>	64		
V Keelekümblusprogrammis on rakendunud kvaliteedisüsteem	86		
Keelekümblusasutuste tunnustamine	86		
Mida toodi esile	86		
Sõna on auhinnatutel:	92		
Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium – Keelekümblusasutus 2012 – <i>Tatjana Lüter</i>	92		
Kirju-Mirju – Keelekümblusasutus 2013 – <i>Ingrid Ustav</i>	94		
Tallinna Pae Gümnaasium – Keelekümblusasutus 2012 – <i>Izabella Riitsaar</i>	96		
Tartu lasteaed Kelluke – Keelekümblusasutus 2013 – <i>Valentina Frunze</i>	98		
Kvaliteediauhinna saanud asutused	99		
VI Keelekümblusstrateegia 2014–2020	100		
Strateegia (visioon, missioon, mõjueesmärgid ja tegevused, läbivad põhimõtted, aastateemad 2014–2016)	100		
Näiteid 2014. aasta tegemistest ja saavutustest	108		
Usinast õppijast jagajaks: keelekümblusprogrammi rahvusvaheline koostöö	114		
VII Lõpetuseks	118		
Keelekümblustest aastatel 2008–2013 – <i>Irene Käosaar</i>	118		
Keelteoskusest, õpetamisest ja õppimisest – <i>Piret Kärtner</i>	122		

Содержание

Знать только один язык – скучно – Евгений Осиновский 8

I Руководство программой языкового погружения обеспечивает его качество и дальнейшее распространение 10

Что такое языковое погружение? 10

Многогранная программа языкового погружения 15

Некоторые факты из истории программы языкового погружения Эстонии 21

Конференции 25

Эстонскую программу языкового погружения замечают и ценят 25

Новые задачи Центра языкового погружения – Наталья Мялицина 29

Двустороннее языковое погружение 32

Статистика Программы погружения 33

II Учебная среда поддерживает развитие учеников и учителей 35

Учителей языкового погружения отличает ориентированность на сотрудничество – Рээт Мерилайне 35

Сотрудничество приносит пользу: совместные мероприятия учебных заведений с эстонским и русским языками обучения 39

Учебная среда – ожидания и возможности совершенствования 41

Помощь и материалы для учителей 48

Сборник сценариев для групп языкового погружения детских дошкольных учреждений 48

III Создание благоприятных условий для профессионального развития учителя 51

Методические курсы для учителей языкового погружения 51

Курсы по обучению командной работе 54

Курсы по ситуативному наблюдению – Ану Пармс 57

Посещение школ и консультирование учителей 58

Потребности учителей в курсах обучения и в тематических групповых консультациях – Диана Йоассоне 63

IV Систематическое сотрудничество и использование ресурсов для распространения основных принципов языкового погружения поддерживает развитие и внедрение программы 65

Сеть сотрудничества в сфере поддержки профессионального развития учителей – Эльве Кукк и Эйнар Рулль 66

Возможности для обмена опытом среди учителей языкового погружения 71

Месячник предметно-языкового интегрированного обучения 71

Семинары «Прикс-пракс» 73

Встретимся на семинаре «Прикс-пракс» – Силья Ристи 75

Летние школы 77

О датском учителе: выдержки из дневника учебной поездки в Данию группы лекторов Программы языкового погружения 18 – 21 февраля 2014 г 79

Пройдя путь, укажи дорогу другому – Наталья Соболева 82

V В программе языкового погружения реализуется система оценивания качества 86

Признание заслуг образовательных учреждений языкового погружения 86

Слово лауреатам: 93

Таллиннская Мустамяэская гуманитарная гимназия – лауреат премии 2012 г. – Татьяна Лютер 93

Детский сад «Кирью-Мирью» – лауреат премии 2013 г. – Ингрид Устав 94

Таллиннская Паэ гимназия – лауреат премии 2012 –
Изабелла Риитсаар 97

Тартуский детский сад «Келлуке» – лауреат премии 2013
г. – *Валентина Фрунзе* 98

Учреждения, получившие премию за качество обучения
99

VI Стратегия Программы языкового погружения 2014–2020 102

Стратегия 102

Достижения в 2014 году 109

Международное сотрудничество в рамках Программы
языкового погружения 115

VII Заключение 119

О языковом погружении в 2008–2013 годах – *Ирене
Кюсаар* 119

О знании и изучении языков – *Пирет Кяртнер* 124

Contents

Monolingualism is Boring – *Jevgeni Ossinovski* 9

I Management of the Language Immersion Programme Ensures the Promotion and Development of Programme 11

Language Immersion – What it Means 11

The Many Faces of the Estonian Language Immersion Pro-
gramme 16

Some Facts from the History of the Estonian Language Im-
mersion Programme 22

Conferences 25

The Estonian Language Immersion Programme is Recog-
nised 25

New Tasks of the Language Immersion Centre – *Natalja
Mjalitsina* 29

Two-Way Immersion 31

Language Immersion Programme Statistics 33

II Teaching Environment Supports Development of the Pupil and the Teacher 35

A Language Immersion Teacher is Characterised by Coopera-
tion-Oriented Thinking – *Reet Merilaine* 35

Cooperation Replenishes: Joint Undertakings of Estonian-
and Russian-medium Institutions 39

Learning Environment – Expectations and Possibilities for
Improvement 41

Materials and Support for the Teacher 49

The Collection of Playscripts for Language Immersion
Groups of Preschool Children's Institutions 49

III Favourable Conditions Have Been Created to Support Teacher's Professional Development 51

Trainings in Methodology for Language Immersion Teachers
51

Team Training for Schools 55

Short Observation Training – *Anu Parts* 57

School Visits and Coaching 59

Teachers after Coaching: Needs for Training and Topic-
based Group Coaching – *Diana Joassoone* 63

IV Stakeholders Cooperate Systematically and Apply Their Resources to promote Language Immersion Principles, Supporting Programme Management, Development and Implementation 65

- Networking as Support of Teacher's Professional Development – *Elve Kukk ja Einar Rull* 65
Language Immersion Networks 69
Language Immersion Teachers' Possibilities for Experience Exchange 71
CLIL Month 71
Priks-praks Practical Seminars 73
See you at Priks-praks seminar – *Silja Risti* 75
Summer Schools 75
Teacher in Denmark: Travel Notes from the Language Immersion Trainers' Study Trip on 18 – 21 February, 2014 79
Having Completed the Way, Guide Others to Complete It – *Natalja Soboleva* 83

V Implementation of the Quality System of the Language Immersion Programme 87

- Recognition of Language Immersion Institutions 87
Emphasised Aspects of Awarded Institutions 87
Word to the Quality Award Winners: 93
Tallinn Mustamäe Secondary School of Humanities – the Language Immersion Institution 2012 – *Tatjana Lüter* 93
Kirju-Mirju – the Language Immersion Institution 2013 – *Ingrid Ustav* 95
Tallinn Pae Secondary School – the Language Immersion Institution 2012 – *Izabella Riitsaar* 97
Tartu Kindergarten Kelluke – the Language Immersion Institution 2013 – *Valentina Frunze* 99
Winners of the Quality Award 99

VI Language Immersion Strategy 2014-2020 105

- Strategy (vision, mission, goals and actions, principles, year topics 2014–2016) 105
The Year 2014 in Activities and Achievements 109
Overview of the International Cooperation of the Language Immersion Programme 115

VII In Conclusion 120

- Language Immersion in the Period of 2008-2013 – *Irene Käosaar* 120
About Language Skills, Teaching and Learning – *Piret Kärtner* 126

Ükskeelsus on igav

Jevgeni Ossinovski

Haridus- ja teadusminister

Keel ei ole pelk suhtlusvahend. Iga keel avab ühe kogukonna mõttemaailma ning näitab maailma uue nurga alt. Näiteks ei saa inglise keeles ühe sõnaga edasi anda saksakeelset sõna *Schadenfreude*, millele eesti keeles on aga täpne vaste „kahjurööm“. Nõndasamuti on vene keelde tõlkimatu eestikeelne sõna „jätkusuutlik“. Keel seob inimesi ja mõttemaailmu ning just selles mõttes on keeleoskus rikastav.

Keelt ei saa õppida nagu matemaatikat, keelt õpitakse seda kõneledes. Usun, et keeleõppemeetodina on keelekümblus näidanud väga häid tulemusi just seetõttu, et selle aluseks ei ole mitte teoreetiline süntaksireeglite ning sõnavara pähe õppimine, vaid elava keele kõnelemine.

Keelekümblusprogramm on jõudsalt arenenud ning aastatega muutunud meie haridussüsteemi loomulikuks osaks, kuid tuleb teha rohkem. Juba tuleval õppaastal alustavad kuus lasteaeda kahesuunalist keelekümblust.

Kahesuunalisus on oluline märksõna Eesti lõimumispoliitikas laiemalt. Oleme siiani liialt rõhutanud seda, et vene emakeelega inimesed peavad ära õppima eesti keele ning muuski olema „nagu eestlased“. Samas on

meie koolisüsteem jätkuvalt segregeritud ning enami-ku jaoks on eesti keel sama abstraktne kui logaritm võr-randid ning teise emakeelega inimesed kuidagi võõrad. Selles olukorras ei maksa keeleõppes häid tulemusi loota. Keelekümblus on üks näide sellest, kuidas on võimalik teha teistmoodi ja paremini.

Rahvusvaheline ning mitmekultuuriline keskkond ei alga riigipiiri ületades, vaid on Eesti ühiskonna loomulik osa. Riiklikus lõimimispoliitikas on formaalsetest programmidest märksa olulisem see, et erinevat keelt rääkivad inimesed omavahel läviksid. Lävamine on kõnelemine. Nii koolis kui ka mänguväljakul, nii tööl kui ka kohvikus. See suurendaks nii üksteisemõistmist kui ka sallivust kultuuriliste erinevuste suhtes. Lõimumisega käskäes käib ka huvi teise kultuurilise taustaga inimeste, nende kommete, arusaamade ning keele vastu.

Mitmekeelsus on muidugi ka instrumentaalselt oluline, avardades inimeese karjäärvõimalusi globaliseeruvas maailmas. Ent olulisim on siiski see sisemine rikastumine, mis ehitab sildu erinevate inimeste vahele ning paneb nad koos toimima.

Eesti ühiskond on oma mitmekultuurilisuses äärmiselt põnev. Ärgem isoleerigem end ükskeelsuse igavusse.

Знать только один язык – скучно

Евгений Осиновский
Министр науки и образования

Язык – это не только средство общения. Каждый язык раскрывает мировоззрение говорящих на нем людей и показывает окружающий нас мир с новой стороны. Например, по-английски невозможно передать одним словом смысл немецкого *Schadenfreude*, однако в эстонском языке у него есть точное соответствие – *kahtjärgdum* (злорадство). В то же время, в русском языке, например, нет точного перевода эстонского слова *jätkusuutlik*. Язык объединяет людей и разные мировоззрения, и в этом смысле владение языками обогащает нашу жизнь.

Язык невозможно выучить так же, как, например, математику; язык осваивают в общении. По моему мнению, языковое погружение, как методика изучения языка, давало и дает очень хорошие результаты именно потому, что его основой является не заучивание грамматики и лексики, а именно живая речь.

Программа языкового погружения прошла большой путь развития и с годами стала естественной частью нашей системы образования. Многое сделано, но еще больше предстоит сделать. Уже в следующем учебном году шесть детских садов начнут работать по программе двустороннего языкового погружения.

Встречное движение – существенное понятие интеграционной политики Эстонии в более широком смысле. До сих пор мы излишне подчёркивали то, что русскоязычные люди должны овладеть эстонским языком, да и в остальном быть, «как эстонцы». В то же время наша школьная система до сих пор остается сегрегированной, и для большинства эстонский

язык продолжает быть столь же абстрактным, как и логарифмические уравнения, а люди, говорящие на другом языке, представляются какими-то чужими. В такой ситуации не стоит ожидать хороших результатов в том, что касается обучения языку. Языковое погружение является одним из примеров того, как это можно сделать по-другому и лучше.

Международная и многокультурная среда не начинается за пределами страны – она является естественной частью эстонского общества. Что касается государственной интеграционной политики, то намного важнее формальных программ является то, чтобы говорящие на разных языках люди общались между собой. Чтобы общаться, нужно разговаривать друг с другом. Как в школе, так и на детской площадке, как на работе, так и в кафе. Это увеличило бы взаимопонимание между людьми и способствовало бы формированию уважительного отношения к культурным различиям. Интеграция сопровождается также интересом к людям другой культуры, их обычаям, убеждениям и языку.

Многоязычие – это, конечно, очень важный инструмент, расширяющий человеку его карьерные возможности в глобализирующемся мире. Однако более важным является все же внутреннее обогащение, способствующее общению и взаимодействию между людьми.

В своей многокультурности эстонское общество представляет собой крайне интересное явление. Не будем изолировать себя от него скучным одноязычием!

Monolingualism is Boring

Jevgeni Ossinovski
Minister of Education and Research

A language is not just a means of communication. Each language opens the world of thinking of a community from a new perspective. For instance, in the English language it is not possible to convey the meaning of the German word Schadenfreude (malicious joy) with one word, but the Estonian language has an exact match *kahjurõõm*. In the same way the Estonian word *jätkusuutlik* (sustainable) is untranslatable into the Russian language. The language connects people and worlds of thinking and in this very sense, the mastery of the language is enriching.

A language cannot be learned as mathematics, a language is learned through speaking it. I believe that as a language teaching method, language immersion has shown very good results due to the very fact that language immersion is based on speaking the real language, not on learning theoretical rules of syntax or memorising vocabulary.

The language immersion programme has thrived and with time, it has also become a natural part of our education system. But there is still more to be done. Next academic year already six kindergartens are starting with two-way language immersion.

Two-wayness is an important key word in the broader context of the Estonian integration policy. Up till now we have been emphasising that Russian speakers have to master the Estonian language and be "like Estonians"

in other different ways. At the same time, our school system has continually been segregated, and for majority, the Estonian language is as abstract as a logarithmic equation, as well as speakers of another language seem somehow strange. In such a situation, it is not worth waiting for good results in language learning. Language immersion is an example of doing it differently and in a better way.

The international and multicultural environment does not start with crossing the border; it is a natural part of the Estonian society. In the national integration policy, communication between people of different languages is much more important than formal programmes. Communication is speaking. Both at school and on the playground, both at work and in a café. It promotes mutual understanding and tolerance to cultural differences. Integration also includes interest towards people of a different cultural background, their traditions, views, and their language.

Multilingualism is certainly important also as a tool which opens people up new career possibilities in the globalising world. But still, this internal enrichment that bridges different people and encourages their cooperation is the most important.

The Estonian society is extremely exciting in its multiculturalism. Let's not isolate ourselves into the boredom of monolingualism.

I Keelekümblusprogrammi juhtimine tagab programmi leviku ja kvaliteedi

Keelekümblus – mida see tähendab

Keelekümblus on mitmekeelset haridust rikastav õppervorm uue keele, nn sihtkeele paremaks omandamiseks. Keelekümbluse eesmärgiks on võrdsest head oskused emakeeles, sihtkeeles ja teistes keeltes.

Emakeel ja kodukultuur on väikese inimese kasvamisel ja kujunemisel väga olulised. Keelekümblusprogrammi lapsevanemate sagedasemad küsimused on: Mis saab lapse emakeest? Ega laps poolkeelseks ei jäää? Ega keelekümblus last ära ei eestista?

Eesti keelekümblusprogrammi eesmärgiks on mõlema keele – õppekeele ja emakeele – funktsionaalse oskuse omadamine. Programmi rakendatakse enamasti vene õppekeelega lasteaedades ja koolides. See tähendab, et last ümbritseb lisaks kodule kodukeelne keskkond ja kultuur ka õppeasutuses. Keelekümbusklasside õpilased õpivad oma emakeelt ja kirjandust. Keelekümbusrühmades ei unustata oma juuri ning keelekümblejad tähistavad ka vene pühi ja tähtpäevi, käivad kuulamas ja esinemas venekeelsetel kontsertidel, peavad meeles vene rahvale olulisi sündmusi. Eestis on olemas venekeelne meedia, kultuuriasutused ja -üritused, elav keelekeskkond.

Keelekümblusprogramm paneb väga suurt rõhku koostöölle vanematega. Miks? Lapse emakeele allikas ja keskkond on tema kodu ja vanemad. Oma esimese keele, emakeele omandab inimene tavaliselt varases lapseeas ilma teadliku õpetuseta. Just perekond on keele ja kul-

I Руководство программой языкового погружения обеспечивает его качество и дальнейшее распространение

Что такое языковое погружение?

Языковое погружение – это форма обучения, призванная обогатить мультилингвальное образование и направленная на успешное овладение нового, т. н. целевого языка. Цель языкового погружения – это достижение в равной степени хороших результатов обучения как на родном, так и на целевом языке, а также на других языках.

Цель эстонской программы языкового погружения заключается в функциональном освоении обоих языков – как родного, так и языка обучения. Программа реализуется, в основном, в детских садах и школах с русским языком обучения. Это значит, что в учебном заведении ребёнка окружает та же языковая и культурная среда, что и дома. Ученики таких классов изучают свой родной язык и литературу. Дети, обучающиеся в группах языкового погружения, не забывают родные корни. Они отмечают также русские праздники и знаменательные даты, посещают концерты на русском языке, выступают на них, соблюдают народные традиции и обычаи. В Эстонии имеются русскоязычные СМИ, учреждения культуры, проводятся мероприятия на русском языке, то есть имеется живая языковая среда.

Программа языкового погружения уделяет особое внимание сотрудничеству с родителями, поскольку дом и родители ребенка создают среду для освоения

родного языка. Свой первый, родной язык ребёнок осваивает, как правило, в детстве без применения целенаправленного языкового обучения. Именно семья является основным хранителем языка и культуры, передавая традиции и обычай от одного поколения к другому. Школа и детский сад выполняют свою работу по обучению ребенка, однако в этой роли они не способны заменить родной дом.

Родной язык и родную культуру, если они есть, у ребенка нельзя отнимать. Беспокойство родителей по поводу того, что они не владеют эстонским языком и поэтому не могут ребенку помочь, не имеет под собой основания. Ребёнку нужно читать на родном языке, чтобы он учился его ценить, чтобы он при посредстве родного языка получал эмоциональный заряд и жизненный опыт. Вот так просто обстоит дело!

Суть метода языкового погружения можно выразить тремя пунктами:

1. Не менее 50% предметов изучается на целевом языке;
2. Один учитель – один язык;
3. Обучение основано на интеграции предметов и сотрудничестве.

I Management of the Language Immersion Programme Ensures the Promotion and Development of the Programme

Language Immersion – What it Means

Language immersion is a method of learning that makes acquisition of a new language, e.g. a target language, easier. The aim of language immersion is equally good skills in the mother tongue, the target language, and in other languages.

The aim of the Estonian language immersion programme is acquisition of functional skills of the both languages – the language of instruction and the mother tongue. The programme is mostly implemented in Russian-medium kindergartens and schools. It means that the educational institution also, in addition to home, provides the child with environment and culture in his/her mother tongue. Pupils of language immersion forms study their mother tongue, literature, and culture.

The language immersion programme puts great emphasis on cooperation with parents, as the source and environment of the child's mother tongue is his/her home and parents. The home language and culture cannot be taken away from a child provided that they exist. The family should show that the mother tongue is a value also through offering the child the possibility to gain experience and impressions in the mother tongue. It is as simple as that.

tuuri peamine hoidja ning tavade ja kommete põlvest põlve edasikandja. Kool ja lasteaed teevald oma tööd lapse õpetamisel, aga kodu rolli ei suuda neist kumbki asendada.

Kodukeelt ja -kultuuri ei saa lapselt ära võtta, kui see olemas on. Vestluste, suvelaagrite, ühisürituste käigus ilmneb kodu ja vanemate rolli olulisus, teadvustatakse oma vastutust ja ülesandeid lapse identiteedi kujunemisel. Vanemate murel, et nemad eesti keelt ei oska ja seega last aidata ei saa, pole alust. Lapsega tulebki suhelda tema emakeelles, tunda huvi lapse päeva vastu, õpitu-kogetu vastu, kuulata tema innustunud seletusi. Lapsele tuleb lugeda tema emakeelles ja seda väärustada, pakkudes talle elamus ja kogemusi selle vahendusel. Nii lihtne see ongi.

Keelekümbluse olemuse võib kokku võtta kolme järgneva punktiga:

1. Keelekümblusprogrammis õpitakse/õpetatakse vähemalt 50% õppainetest sihtkeelis.
2. Üks õpetaja – üks keel.
3. Eri aineid lõimiv ja koostöine õpe:
  - » õppima õppimine on tähtsal kohal nii metoodikate kui ka õppematerjali valikul;
  - » keeleõpet toetatakse kõigi ainete tundides;
  - » ulatuslikult kasutatakse teema- ja projektiõpet;
  - » ainesisu (nt geograafia, ajalugu) omandamist toetatakse keeletundides;
  - » õppes on olulisel kohal vastastikuse rikastamise põhimõte;
  - » õppimist kui protsessi tagasisidestatakse järjepidevalt.

The essence of language immersion can be summarised with the three following points:

1. In the language immersion programme at least 50% of subjects are learned/taught in the target language.
2. One teacher – one language.
3. Interdisciplinary and cooperative approach to learning:
  - » learning to learn holds an important place in choosing of both methodologies and study materials;
  - » language learning is supported in all subject lessons;
  - » topic- and project-based learning is used extensively;
  - » acquisition of subject content (e.g. geography, history) is supported in language lessons;
  - » the principle of mutual enrichment occupies an important place;
  - » feedback on learning as a process is provided constantly.

Fotod: keelekümluslapsed tegevuses

Eesti keelekümblusprogrammi mitu nägu

Keelekübluse kõrvale on kerkinud *content and language integrated learning* – CLIL. 2008. aastast oleme CLILI kodustanud lõimitud aine- ja keeleõppeks ehk LAK-õppeks. Lõimitud aine- ja keeleõpe on katusmõiste, ka keeleküblusele. Lõimitud aine- ja keeleõpe moodused erinevad üksteisest õppe kestuse ja intensiivsuse poolest. Kõigile moodustele on aga omane keskenduda keelele, ainele ja õppimisoskustele, rakendades häid õpetamistavasid.

Eestis on haridasutustel keelekümblusprogrammiga võimalik liituda kolmel tasandil: varajase keelekübluse puhul viimastel lasteaia-aastatel või 1. klassis ning hiliskeelekübluse korral teises kooliastmes (alates 6. klassist või ka varem). Lisaks sooviavalduusele ja taotluse-ankeedile on vaja keelekümbluskeskusele esitada asutuse pidaja toetuskiri. Õpilased võetakse programmi vanemate sooviavalduste alusel eeskätt avalduste laekumise järjekorda silmas pidades.

Eesti lasteaedades rakendatakse ühesuunalist täielikku või osalist keeleküblust, kooliprogrammides on sihiks seatud täielik keelekümblus. Ühesuunalise (eesti keelele kui teisele keelele keskendunud) keelekübluse kõrvale on astumas kahesuunaline keelekümblus (sihtkeelteks eesti keel ja vene keel vastavalt vene kodukeelega ja eesti kodukeelega lastest moodustatud rühmale).

Varajase täieliku keelekübluse programmis õpetatakse alguses täielikult eesti keeles. Vene keele kui emakeele õppega võib alustada esimese klassi teisest poolaastast, kui lapsed on keeleküblusega alustanud juba lasteaias. Muudel juhtudel on soovitatav vene keele õppe algus lükata teise klassi teise poolaastasse. Vene keele osatähtsus õppekeelena suureneb jätk-jär-

gult, kuni moodustab 6. klassis umbes 40%. (Põhikooli lõpuks on varajase keelekümblusprogrammi järgi vähemalt 60% õppest läbitud eesti keeles.)

Hiliskeelekübluse valinud koolid on kujundamas mudelit, mis ainete valikul eestikeelseks õppeks ja eestikeelse õppe mahu kujundamisel juhindub põhikoolijärgseks õppeks vajaliku keeleoskuse saavutamise ootusest. 9. klassis moodustavad eesti keel ja eesti keeles õpitavad ained 60% õppekava mahust.

Kahesuunalise keelekübluse allprogrammiga kutsuti 2013. aastal liituma kohalikke omavalitsusi, et tagada lasteaias alustatud kahes keeles õppe jätkumine koolis. Esimesed eesti ja vene kodukeelega lastest koosnevad rühmad alustavad 2015. aasta sügisest.

Foto: keelekümblus on lahe

Многогранная программа языкового погружения

Наряду со словосочетанием «языковое погружение» мы используем также другое понятие – «предметно-языковое интегрированное обучение», которому в английском языке соответствует термин Content and Language Integrated Learning (CLIL), а в эстонском с 2008 года – lõimitud aine- ja keeleõpere (LAK). Языковое погружение является одним из видов предметно-языкового интегрированного обучения. Различия между видами такого обучения заключаются в его продолжительности и интенсивности. Однако для всех этих видов характерны направленность на изучение как языка, так и предметов, на формирование навыков обучения, а также на применение передовой педагогической практики.

Образовательные учреждения Эстонии могут подключиться к программе языкового погружения на трех уровнях: начиная с последних лет детского сада или с первого класса школы при раннем погружении, либо начиная со второй школьной ступени (с шестого класса или раньше) при позднем погружении.

В детских садах Эстонии реализуется программа одностороннего полного или частичного языкового погружения, а школьные программы нацелены на реализацию методики полного погружения. Наряду с односторонним языковым погружением, направленным на изучение эстонского языка как второго, вскоре появится и двустороннее погружение (целевыми языками являются эстонский и русский для групп, включающих в себя детей как из русскоговорящих, так и эстоноязычных семей).

В рамках программы раннего полного языкового погружения обучение на начальной стадии по всем предметам идет только на эстонском языке. Изучение русского языка как родного может начаться в первом классе со второго полугодия, если речь идет о детях, обучавшихся в детском саду также по программе языкового погружения. В других случаях, целесообразно отложить начало преподавания русского языка до второго полугодия второго класса. Доля русского языка как языка обучения с каждым годом постепенно увеличивается, и в 6 классе на нем изучается примерно 40% предметов. Программа раннего языкового погружения предусматривает, что к концу основной школы общая доля уроков эстонского языка и предметов, изучаемых на эстонском языке, должна составлять не менее 60%.

В школах, избравших модель позднего языкового погружения, перечень и объем предметов для преподавания на эстонском языке определяется тем уровнем его владения, который необходим учащимся для продолжения учебы после основной школы. В 9 классе доля уроков эстонского языка и предметов, преподаваемых на эстонском языке, составляет 60% от общего объема учебной программы.

В 2013 году местным самоуправлениям было предложено подключиться к подпрограмме двустороннего языкового погружения, чтобы обеспечить продолжение обучения на двух языках, начатого в детских садах. Первые группы, состоящие из русско- и эстоноязычных детей, начнут работать осенью 2015 года.

Fotod: varajane keelekümblus lasteaias ja hiline keelekümblus koolis

The Many Faces of the Estonian Language Immersion Programme

Content and language integrated learning – CLIL has emerged besides language immersion. In 2008, a special Estonian-language term *lõimitud aine- ja keeleõpe* or *LAK-õpe* was coined for CLIL, and has been used ever since.

In Estonia, educational institutions can join the language immersion programme at three levels: in the case of early language immersion – in the last years of kindergarten or in the 1st form of school, and in the case of late language immersion – at school stage II (beginning from the 6th form or earlier). Students are enrolled in the programme on the basis of parents' applications in the order of submission of the applications.

In Estonia, kindergartens implement one-way total or partial language immersion; school programmes aim at total language immersion. In addition to one-way (focused on Estonian as a second language) language immersion, Estonia on the way to implementing two-way immersion (the target language is Estonian and Russian according to the group including children with both Russian and Estonian home-languages).

In the case of the early total language immersion programme pupils are taught only in the Estonian language in the beginning. The role of Russian-medium teaching increases gradually, until Russian becomes the language of instruction of 40% of subjects in the 6th form. (In the early language immersion programme a pupils has acquired at least 60% of studies in the Estonian language by the end of the basic school).

Eesti keelekümblusprogrammi lugu

Eesti-Kanada koostööprojektist alanud keelekümbluse kui õppoviisi arendus on kujunenud programmis, millegel on kindel koht haridussüsteemis: aine- ja keeleõppe lõimimine ning keelekümblus on riiklike õppekavade mõisted ja tõlgendataavad laiemalt kui ainult eesti keelt sihtkeelenas silmas pidades. Eesti keelekümblusprogrammi tegevusi alustati 1998. aastal, keelekümblusklassे on avatud alates 2000. aastast, keelekümblusrühmi lasteaistas alates aastast 2003.

1998 november

Narva-Jõesuus toimub seminar, mille lõppdokumendis tehakse haridusministeeriumile ettepanek töötada välja keelekümblusprojekt (varajane keelekümblus alates 1. klassist).

1999

- » Keelekümblusprojekti tegevuskava (1999–2003) koostamine.
- » Projektikoolide valik (osalemise kriteeriumid, avalik konkurss).
- » Läbirääkimised koostöölepinguteks Kanada ja Soomega.
- » Õpetajate koolitused ja õppevara loomine 1. klassile.

2000

- » Projekti nõukogu moodustamine.
- » Leping Kanadaga.
- » Eri aineid integreeriva õppekomplekti loomine ja 1. klassi õppekomplekti katsetamine.

» Keelekümbusklasside avamine Tallinna Lääne-mere Gümnaasiumis, Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasiumis, Narva Vanalinna Riigikoolis ja Kohtla-Järve Ühisgümnaasiumis (2013 sügisest Kohtla-Järve Maleva Põhikool).

- » Keelekümbuskeskuse avamine (2. oktoobril) Läänemere gümnaasiumi ruumides (Kihnu tn 1). Keskuse esialgsed ülesanded: kümblusprogrammi käivitamine ja rakendamine Eesti vene õppkeelega koolides; programmi planeerimine ja koordineerimine; õppekavade, õppematerjalide ja seireküsimustike väljatöötamine; teabevahetus programmiga seotud koolide ja asutuste vahel; õpetajate väljaõpe; koolitajate võrgu arendamine.
- » Õpetajate ettevalmistamine järgmiseks õppaastaks, nende rakendamine abiõpetajatenena.
- » Esimese teadusliku uuringu tellimine vanemate ning õpilaste suhtumiste ja õpitulemuste kohta 1. klassis.
- » Keelekümblusprogrammi juhid käivad koolides ning nõustavad õpetajaid.

2001–2002

- » Leping Soomega.
- » Õpetajate koolitused koostöös Kanada ja Soome ekspertidega.
- » 2. ja 3. klassi õppekomplektide katsetamine.
- » Esimene keelekümbluskonverents.
- » Kolmekeelne koduleht (www.kke.ee).
- » Teadusaruandes kinnitatakse programmi edukat algust.
- » Trükist ilmub 1. klassi õppekomplekt „Tere, kool!“ (2001).

- » Trükist ilmub 2. klassi õppekomplekt „Tere, sõber!” (2002).
- » Varajase täieliku keelekümblusprogrammi raken-damise algus lasteaedades.
- » Lasteaiaõpetajate koolitused.

2003

- » Valmib keelekümblusprogrammi strateegia 2004–2008.
- » Hiie Asser kaitseb Tartu Ülikoolis doktoritööd „Varajane osaline ja täielik keeleimmersioon Eesti muukeelse hariduse mudelitena”.
- » Üheksas lasteaias avatakse esimesed keelekümb-lusrühmad.
- » Keeleküblust tutvustab 10-osaline film Lääne-mere gümnaasiumi 3. klassi kümblejatest.
- » Trükist ilmub 3. klassi õppekomplekt „Tere, maailm!”.
- » Valmistatakse ette hiliskeelekübluse programmi alustamist, valitakse koolid.
- » Alustatakse õppevara (töölhed) koostamist II ja III kooliastme jaoks.
- » Koolitatakse hiliskeelekübluskoolide õpetajaid ja koolimeeskondi EL PHARE programmi toel.
- » Alustavad hiliskeelekübluse klassid Tapa Vene Gümnaasiumis, Tallinna Karjamaa Gümnaasiu-mis, Tallinna Pae Gümnaasiumis ja Narva Humanitaargümnaasiumis (2014. aasta sügisest Narva Keeltelütseum).

2004

- » Korraldatakse üleprogrammiline suvekool keele-kümblusprogrammiga liitunud 9 lasteaia, 7 var-a-jase ja 10 hilise keelekümblusprogrammi kooli esindajatele – 110 osalejat.
- » Luuakse MTÜ Keelekümblusprogrammi Lapse-vanemate Liit ja korraldatakse vanemate ja laste esimene üleriigiline suvekool.
- » Programmi ning selle juhte Irene Käosaart ja Peeter Mehistot tunnustatakse Presidendi hari-duspreemiaga.
- » Valeri Novikov kaitseb Tallinna Ülikoolis esimest magistritööd Eesti keelekümblusprogrammi raken-damisest „Keelekübluse juurutamise kogemus Tallinna Läänemere Gümnaasiumis”.
- » Tükist ilmuvald suureformaadiliste raamatute sarja „Loeme koos“ 12 esimest raamatut.

2005–2007

- » Korraldatakse esimene suvekool lapsevanematele (lasteaia keelekümblusprogrammi raames).
- » Korraldatakse lasteaiaõpetajate esimene suve-kool.
- » Korraldatakse esimene koolide ja lasteaedade juhtide ühine üleriigiline suvekool.
- » Alustatakse lasteaia õpetaja abide koolitust.
- » Metoodikakoolitusi hakkavad läbi viima program-mist võrsunud koolitajad.
- » Keelekümblusprogrammi juhid käivad lasteaedades ja koolides ning nõustavad õpetajaid (nõustajaid kaasatakse ka väljastpoolt programmi).
- » Korraldatakse suvekool nõustajarollist huvitatud keelekümbluspedagoogidele.

- » Alustatakse nõustajate väljaõpet.
- » Valmib teine film Lää nemere gümnaasiumi keelekümblejatest.
- » Esimesed hiliskeelekümluse programmi õpilased lõpetavad põhikooli.

2008

- » Valmib keelekümblusstrateegia 2008–2013.
- » Eesti keelekümblusprogramm korraldab rahvusvahelise LAK-õppe võrgustiku liikmena Tallinnas rahvusvahelise konverentsi „CLIL Fusion: Multilingual Mindsets in a Multicultural World. Building quality learning communities“ (LAK-õppe levik: Mitmekeelsus kui toimetuleku võti paljukultuurilises maailmas).
- » Keelekümluse koordinaatorid kolitakse Integratsiooni sihtasutuse teiste üksuste juurde Liimi 1.

2009

- » Ilmub Kanada koolitajate soovitustel põhinev „Keelekümluse käsiraamat“.
- » Ilmub Peeter Mehisto, David Marshi, María Jesús Frigolsi kirjutatud käsiraamat „Löimitud aine- ja keeleõpe“, eestikeelne versioon valmib koostöös Kai Völli ja Hiiie Asseriga.
- » Moodustatakse 4 piirkondlikku nõustamiskeskust, et toetada eestikeelse õppe rakendamist.
- » Korraldatakse nõustajate esimene üleriigiline suvekool.
- » Keelekümblusasutustes käikudega rööbiti hakatakse korraldama nn piirkondlike visiite – ühes programmiga liitunud lasteaias või koolis kohtuvad piirkonna asutuste juhid, et hinnata programmi rakendamist ja edasisi ülesandeid.

- » Varajane täielik keelekümblus lasteaias ja esimeses kooliastmes saab Euroopa keeleõppuprojekti tunnuskirja.
- » Lasteaias hakatakse juurutama osalise keelekümluse programmi.
- » 2000. aasta sügisel kooliteed alustanud keelekümblejad lõpetavad põhikooli.

2010–2011

- » Korraldatakse esimene üleriigiline LAK-õppe nädal.
- » Sõnastatakse keelekümblusprogrammi kvaliteedi-kriteeriumid sisehindamise raamistiku alusel.
- » Valmib õppefilm lasteaedadele „Keeleõpe igapäevastes toimingutes“.
- » Korraldatakse koolide keelekümblusõpetajate esimene piirkondlik suvekool.

2012

- » Programmil on uus koduleht (aadress alates 2013. aastast <http://kke.innove.ee/>).
- » Lasteaedade programm saab kümneaastaseks.
- » 2000. aasta sügisel kooliteed alustanud keelekümblejad lõpetavad gümnaasiumi.
- » Valmib kolmas film Lää nemere gümnaasiumi keelekümbuslastest.
- » Korraldatakse esimene õpetajate kogemusi vahendava Priks-praks-sarja seminar.
- » Korraldatakse esimene koolimeeskondade koolitus programmi koolitajatega.
- » Alustatakse koostööd Nazarbajevi Intellektuaalsete Koolide liikumisega, et toetada kasahhi keele õppimist keelekümblusprogrammi alusel.

- » Peeter Mehisto kaitseb Londoni ülikoolis doktoritööd Eesti keelekümblusprogrammi kogemustest „Navigating Management and Pedagogical Complexities in Bilingual Education: An Estonian Case Study”.

2013

- » Keelekümbluskeskus viiakse üle SA Innovesse, üldhariduse ja seire agentuuri koosseisu.
- » Keelekümbluskeskuse ülesandeid laiendatakse eesti keele ja eestikeelse aineõppे toetamisega lasteaiast gümnaasiumiastme lõpuni.
- » Valmib keelekümblusprogrammi strateegia 2014–2020.
- » Eesti kahesuunalise keelekümblusprogrammi ametlik väljakuulutamine (programmiga on liitunud viis kohalikku omavalitsust: Kunda, Pärnu, Tapa, Tartu, Tallinn).
- » Algab keelekümbluskeskuse koostöö OSCE projektis “Riikidevaheline dialoog Kesk-Aasia rahvusvähemuste integratsioonist ja haridusest”.

2014

- » Piirkondlik seminar “Õpime koos” saab rahvusvahelise ulatuse (peakorraldaja Svetlana Podtsepjeva Kohtla-Järve lasteaiast “Punamütsike”).
- » Keelekümbluskeskus alustab õppereisidega kuni kolm aastat keelekümblusprogrammis osalenud asutuste juhtidele või värskelt direktoriks saanuile.
- » Korraldatakse esimene suvekool lasteaedade ja koolide õppealajuhatajatele.

Fotod: keelekümbussõbrad 2014 koos haridus- ja teadusministriga, virgutuspaus keelekümbuskonverentsil 2014

Некоторые факты из истории программы языкового погружения Эстонии

Годом начала программы языкового погружения в Эстонии можно считать 1998 год, когда был запущен совместный эстоно-канадский проект по внедрению в нашей стране методики языкового погружения. В ноябре 1998 года в Нарва-Йыэсуу прошел семинар эстонских и зарубежных экспертов, на котором Министерству образования было предложено начать внедрение программы раннего языкового погружения (с 1 класса). В следующем году был составлен соответствующий план на 1999–2003 годы, проведен отбор школ для участия в проекте, а также организовано обучение учителей и создание учебного материала для 1 классов. В 2000 году открылись первые классы языкового погружения, а в помещениях таллиннской Ляэнемереской гимназии был открыт Центр языкового погружения. Изначальными задачами центра являлись внедрение и развитие программы языкового погружения в школах с русским языком обучения, планирование и координация программы, разработка учебных программ, материалов и мониторинговых опросников, обмен информацией между школами и учреждениями, обучение учителей. В 2003 году открылись первые детсадовские группы языкового погружения, а также классы позднего языкового погружения в Тапасской русской гимназии, в двух таллинских гимназиях и в Нарвской гуманитарной гимназии. В 2007 году окончили основную школу первые выпускники программы позднего языкового погружения. В следующем году была подготовлена Стратегия языкового погружения на 2008–2013 гг.,

а в 2009 году в детских садах началось внедрение программы частичного языкового погружения. В 2012 году окончили гимназию первые учащиеся, которые все 12 лет обучались по программе языкового погружения. К настоящему времени программа языкового погружения занимает прочное место в образовательной системе страны. Понятия «предметно-языковое интегрированное обучение» и «языковое погружение» включены в государственные учебные программы, их можно применять в контексте изучения не только эстонского, но и других целевых языков.

Some Facts from the History of the Estonian Language Immersion Programme

The year 1998 can be considered the beginning of the language immersion programme in Estonia, when the joint Canadian-Estonian project was launched to implement the language immersion methodology in our country. The seminar with Estonian and foreign experts was held in Narva-Jõesuu in November of 1998, and during the seminar the Ministry of Education and Research was offered to start implementation of the early language immersion programme (from Form 1). The activities of the following year included composing of the corresponding plan for the period of 1999–2003, training of teaching, and developing of study material for Form 1. The first language immersion forms were opened in 2000, and the same year the Language Immersion Centre was established in the premises of Tallinn Läänemere Secondary School. The initial responsibilities of the Centre included implementation and development of the language immersion programme in Russian-medium schools, planning and coordination of the programme, development of curricula, materials, and monitoring questionnaires, information exchange between schools and institutions, as well as teacher training. 2003 is marked with opening of the first language immersion groups in kindergartens and forms of late language immersion in Tapa Russian Secondary School, two secondary schools in Tallinn, and in Narva Secondary School of Humanities. The first pupils of the late language immersion programme finished school in 2007. The following year was the year of development of the Language Immersion Strategy for 2008–2013, and 2009 is marked with launch of the partial language immersion model in kindergartens. In 2012 the first

pupils who studied in the language immersion programme for the whole of 12 years finished secondary school. By now the language immersion programme has held a firm place in the education system of Estonia. The notions of “content and language integrated learning” and “language immersion” have been included in the national curricula; and they are applicable in the context of learning not only Estonian, but other target languages as well.

Foto: keelekümblikeskuse kollektiiv 2014 sügisel

Konverentsid

Keelekümbusprogrammi iga-aastaseks ja oodatud tähtsündmuseks on keelekümbuskonverents, mis annab ülevaate programmi rakendamisest ning pakub tulevikusuundi.

Konverentside korraldamine sai alguse 2001. aastal sooviga luua ettekannete ja aruteludega alus keelekümbusvõrgustiku liikmete ühisteadmuse kujunemisele, vahendada programmi edulugusid ja rahvusvahelisi kogemusi, tutvustada programmi uuringute tulemusi ja tugevdada võrgustikku. Osalejatele pakuvad konverentsid nii kuulamise-vaatamise kui ka ise kaasalöömise võimalusi, nimelt toimuvad plenaarloengute kõrval ka alati praktilised töötoad.

- 2001 – Keelekümbus Eestis – pilk tulevikku
- 2002 – Keelekümbus – meie köigi teha
- 2003 – Keelekümbus – samm tulevikku
- 2004 – Keelekümbus, haridussüsteemi lahutamatu osa
- 2005 – Keelekümbuse kevadkonverents (hiliskeelekümbuse konverents)
- 2006 – Sisekoolitussüsteemi loomine
- 2007 – Õpetajate värbamine ja hoidmine
- 2008 – Lõimitud aine- ja keeleõppe levik: mitmekeelsus kui toimetuleku võti paljukultuurilises maailmas (rahvusvaheline konverents)
- 2009 – Nõustamine ja sisehindamine
- 2010 – Keelekümbusprogrammi kvaliteet
- 2011 – Õppekeskkond
- 2012 – Koostöö ja tunnustamine
- 2013 – Keelekümbuse levik ja kvaliteet
- 2014 – Juhtimine ja meeskonnatöö – visioonid, ideed ja rakendused

Eesti keelekümbusprogrammi märgatakse

1998. aasta novembrist Eesti jaoks oluliseks muutunud keelekümbuse edu tunnistuseks on paljud autasud nii Eesti kui ka Euroopa tasandil.

Haridus- ja teadusminister on tänukirjadega meeles pidanud programmi juhte ja arendajaid, õpetajate koolitajaid, lasteaedade ja koolide töötajaid ning kohalike omavalitsuste esindajaid. Tunnustatud on varajase ja hilise keelekümbuse programme – saavutuste eest ja tähtpäevade puhul; keelekümbuskeskust – programmi arendamise ja juurutamise ning selle kogemuste jagamise eest eestikeelse aineõppre rakendamisel Eestis (sh õpetajakoolituse ja metoodilise nõustamissüsteemi arendamise kaudu).

2004. aastal andis Sihtasutus Vabariigi Presidendi Kulutuurirahastu hariduspreeemia Irene Käosaarele ja Peeter Mehistole kui eduka keelekümbusprogrammi juhtidele ning Eestis uue keeleõppemetoodika juurutajatele.

2005. aastal pälvisid varajase keelekümbusprogrammiga liitunud koolid ja lasteaiad Euroopa keeleõppetunnuskirja keeleõppre kvaliteedi ja selle ulatusliku mõju saavutamise eest ühiskonnas, samuti varajase keeleõppre propageerimise eest. Kolm aastat hiljem sai Edinburgi hertsogi Inglise Keele raamatuanuhinna Eesti keelekümbuskogemusigi esitlev „Uncovering CLIL“, autoreiks Peeter Mehisto, David Marsh, María Jesús Frigols.

Heino Liimetsa nimelisel kasvatusteaduslike tööde konkursil on keelekümblust tunnustatud kaks korda. 2009. aasta preemia didaktilis-rakenduslike tööde kategoorias sai Peeter Mehisto koos Hiie Asseri ja Kai Völliga raamatu „Lõimitud aine- ja keeleõpe“ ning selle ingliskeelse algversiooni „Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual“ eest. 2012. aasta preemia õpikute kategoorias pälvisid

Конференции

Конференции по языковому погружению – это ежегодные мероприятия в рамках Программы языкового погружения, на которых подводятся итоги реализации программы и предлагаются новые направления ее развития. Основная цель конференций – посредством докладов, выступлений и дискуссий формировать систему общих для участников программы знаний, давать им возможность делиться своими успехами, а также знакомиться с международным опытом и результатами научных исследований. В конференциях можно участвовать в качестве как слушателей-зрителей, так и докладчиков на пленарных заседаниях или участников дискуссионных панелей и практических семинаров.

Первая конференция на тему «Языковое погружение в Эстонии – взгляд в будущее» была проведена в 2001 году. Тема конференции в 2013 году – «Качество и популяризация языкового погружения», а в 2014 году – «Управление и командная работа: концепции, идеи, воплощения».

Эстонскую программу языкового погружения замечают и ценят

О том, что языковое погружение стало в Эстонии заметным явлением, свидетельствуют многочисленные премии и награды как на республиканском, так и на европейском уровне. Многие руководители и специалисты программы, преподаватели курсов подготовки учителей,

Conferences

The Language Immersion Conference is held every year. This is the event that provides an overview of the implementation of the programme and offers directions for future activity.

Organisation of the annual conferences began in 2001 with the aim to offer members of the language immersion network a basis for development of the common knowledge through presentations and discussions, exchange of local and international experience, acquaintance with results of programme research. The first conference of 2001 was titled Language Immersion in Estonia – A Glance at the Future, the two recent conferences are 2013 – Promotion and Quality of Language Immersion and 2014 – Management and Teamwork – Visions, Ideas, and Applications.

The Estonian Language Immersion Programme is Recognised

Starting from November of 1998 numerous awards at the national and European level have been recognition of the success of language immersion which became important for Estonia.

The Minister of Education and Research have awarded language immersion programme managers and developers, teacher trainers, staff of kindergartens and schools, as well as representatives of local governments with certificates of gratitude.

In 2004 the Cultural Foundation of the President granted Irene Käosaar and Peeter Mehisto the education award for management of the successful language immersion programme and implementation of the new language learning methodology in Estonia.

Maia Muldma, Urve Aja ning Maire Kebbinau raamatu „Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas”.

Õpetaja Hedi Minlibajevale anti Johannes Käisi preemia 2013. aastal kooliuuenduslike ideede rakendamise ja propageerimise ning oma töökogemuste tutvustamise eest.

2014. aastal pälvis Valgetähe IV klassi teenemärgi Valeri Novikov kui keelekümblusprogrammi edendaja.

Keelekümbluslapsevanemate Liit on keelekümblusõpetaja stipendiumi välja andnud 5 õpetajale ja keelekümblusasutuse preemia kahele asutusele. Keelekümbluskeskus annab aastast 2005 keelekümbussõbra tiitlit programmi koordineerijate iga-aastase austusavalduse ja erilise tunnustusena keelekümblusprogrammi arengu otsustava mõjutamise eest kõnesoleval aastal või varasemate aastate jooksul. Sõbra tiitli on aastani 2014 pälvinud 30 inimest.

Tunnustuste kohta vt täpsemalt <http://kke.innove.ee/>.

Fotod: keelekümblusprogrammi märgatakse

учителя школ и детских садов, а также представители органов самоуправления удостоились грамоты министра образования и науки. Признание получили программы как раннего, так и позднего погружения, а также Центр языкового погружения – за развитие и внедрение программы, за распространение в Эстонии передового опыта обучения эстонскому языку.

В 2005 году школы и детские сады, участвующие в программе раннего погружения, были удостоены Европейского языкового знака качества (Euroopa keeleõppre tunnuskiri – European Language Label) за достижение высокого качества обучения и большого влияния методики языкового погружения в обществе, а также за популяризацию раннего языкового погружения. В 2014 году член руководящего комитета Программы языкового погружения Валерий Новиков был награжден орденом Белой звезды IV класса за выдающиеся заслуги в развитии вышеназванной программы. С 2005 года Центр языкового погружения ежегодно выдает титул «Друга языкового погружения» в качестве признания заслуг в области развития этой методики. До настоящего времени (2014 г.) такого титула удостоились 30 человек. С 2012 года центр проводит конкурсы на соискание Премии качества, которая присуждается образовательным учреждениям за заметный вклад в развитие и реализацию Программы языкового погружения.

In 2005 the kindergartens and schools which had joined the early language immersion programme were granted the certificate of gratitude of the European Language Learning for the quality of language learning and its significant influence on the society, as well as for promoting early language learning.

Language immersion has been acknowledged at the Educational Work Contest dedicated to Heino Liimets two times. In 2009 the award in the category of didactic and applied work was given to Peeter Mehisto together with Hiie Asser ja Kai Völli for the book "*Lõimitud aine- ja keeleõpe*" and its English original version "Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual". The 2012 award in the textbooks category was given to Maia Muldma, Urve Aja and Maire Kebbinau for the book "*Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas*" ("Learning and Teaching in the Multicultural Learning Environment").

In 2013 teacher Hedi Minlibajeva was granted Johannes Käis Award for implementing and promoting of school innovative ideas and for introducing her working experience.

In 2014 Valeri Novikov was granted the Order of the White Star 4th class for promoting of the language immersion programme.

The Language Immersion Parents' Association has given the Language Immersion Teacher scholarship to 5 teachers and the Language Immersion Institution award to two institutions. Since 2005 the Language Immersion Centre has been granting the Language Immersion Friend title to programme coordinators for remarkable contribution to the development of the programme. Up to the year 2014 the Friend title has been given to 30 people.

Since 2012 the language immersion programme has been holding the Quality Award contest.

The Quality Award is granted to language immersion educational institutions for remarkable contribution to implementation and development of the language immersion programme.

Keelekümbluskeskuse uued ülesanded

Natalja Mjalitsina, SA Innove Keelekümbluskeskuse juhataja

Keelekümbluskeskuse jaoks oli periood 2008–2013 väga põnev ja sündmusterohke. 2008. aastal tegutsesime keskusena Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuses Meie Inimesed (tollal kandis asutus nime Integratsiooni Sihtasutus). 2009–2012 koordineerisime keelekümblusprogrammi tegevusi samas asutuses mitmekultuurilise hariduse üksuse töötajatena. Alates 2013. aastast tegutseb keelekümbluskeskus jälle eraldi üksusena sihtasutuses Innove.

Keelekümbluskeskuse kõige olulisem ülesanne keskuse loomisest alates on arenada keelekümblusprogrammi. See tähendab keelekümbluse erinevate allprogrammide rakendamist ja arendamist, toetades, nõustades ja koolitades õpetajaid ning suunates kümblusvõrgustike tööd. Kõike seda tehes peetakse silmas kvaliteeti. Nii peaksime jõudma selleni, et keelekümblusfookused – keel, aine, õpioskused ja kultuur – teadvustuvad igas tegevuses ja õppetunnis. Keelekümbluse head õpetamise tavad, mis on nüüdseks ennast programmi edukalt lõpetanute näol õigustanud, annavad kindlustunde lahenduste otsimisel ka mujal kui kümblusprogrammiga liitunud asutustes.

Arendame mitmesuguse alguse ja intensiivsusega keelekümbluse allprogramme. Nii võib valida alustamise lasteaias, 1. klassis või teises kooliaastmes. Põhikooli eestikeelse aineõppe laienemine on täieliku keelekümbluse mudeli kõrvale toomas osalise keelekümbluse mudeliteid. Aastast 2015 käivitub lasteaedades ka kahe-suunalise keelekümbluse allprogramm.

2013. aastast liitusid keskusega uued inimesed ja lisandus ülesandeid. Keskus sai ülesandeks kirjeldada

gümnaasiumiastme eestikeelse aineõppe olukorda, et teha parendusettepanekuid koolidele, kooli pidajatele, õpetajate koolitajatele ja ministeeriumile. Oleme näinud erinevaid koole, erinevaid õpetajaid ja õpilasi. Oleme saanud impulsse uuteks küsimusteks ja vastusteks ning alati naasnud õppeasutustest kogemuste võrra rikkamana.

On tundud tõsi, et hariduses algab kõik lasteaiast ja suur töö tuleb ära teha põhikoolis. Sestap toetab keskus ka lasteaedade eesti keele õpet ja põhikooli eestikeelset aineõpet. 2013. aasta sügisel alustasime katseprojektiga „Vene õppeekelega kooli valikud toetada õpilaste toimetulekut põhikoolijärgses eestikeelses õppes“, et koolides toimivate parimate praktikate alusel töötada välja soovitused ja mudelid eestikeelse aineõppe sisseviimiseks põhikoolides.

2014. aastal käivitasime metoodikakeskused Kohtla-Järvel, Narvas, Tartus ja Tallinnas. Keskused jätkavad Tallinna Tähekese lasteaia ja Jõhvi lasteaia Sipsik senist tublit tööd, pakkudes tuge koolieelse lasteasutuste õpetajatele, kes õpetavad eesti keelt või eesti keeles lapsi, kelle kodukeel ei ole eesti keel.

Keskuse jaoks on uus ja huvitav sihtrühm õppeekeelest erineva koduse keelega või välisriigidest naasnud õpilased, sh uusimmigrantid. Niisuguseid õpilasi on Eesti koolides-lasteaedades üha enam. Keskuse ülesandeks on kooli pidajate ja koolide nõustamine ning metoodilise abi ja materjalide pakkumine. Oma lahenduste väljatöötamisel oleme saanud abi teiste maade kogemustest ning mõistnud, kui oluline on teadvustada, et iga laps on eriline.

Miks me seda kõike teeme? Ikka laste heaks! Selleks, et põhikooli lõpetajad saaksid mitmekeelsete iseseisvate õppijatena avarad võimalused edasisteks õpinguteks ja

Новые задачи Центра языкового погружения

Наталья Мялицина, Руководитель центра языкового погружения, ЦУ Иннове

Период с 2008 по 2013 год был для Центра языкового погружения очень интересным и насыщенным. В 2008 году мы работали в виде отдельного центра в составе Фонда интеграции и миграции «Наши люди», который в то время назывался Фондом интеграции. В 2009–2012 гг. мы осуществляли координацию работы Программы языкового погружения в составе отдела многокультурного образования вышеназванного фонда. С 2013 года Центр языкового погружения опять является отдельной единицей, но уже в составе фонда Иннове.

Для Центра, с момента его основания, основной задачей является развитие программы языкового погружения, в связи с чем мы занимаемся внедрением целого ряда подпрограмм с различной степенью интенсивности и продолжительности: полное или частичное языковое погружение, начиная с детского сада или 1 класса, либо начиная со второй школьной ступени. Помимо этого, с 2015 года в детских садах запускается подпрограмма двухстороннего языкового погружения.

В 2013 году центр пополнился новыми сотрудниками, выполняющими новые задачи.

New Tasks of the Language Immersion Centre

Natalja Mjalitsina, Head of the Language Immersion Centre

The period of 2008–2013 was very exciting and eventful for the Language Immersion Centre. In 2008 we worked as a centre in the Integration and Migration Foundation Our People (at that time the institution was called the Integration Foundation). In 2009–2012 we coordinated activity of the language immersion programme in the same institution, but as employees of the multicultural education division. Since the year 2013 the Language Immersion Centre works again as a separate structure in the Foundation Innove.

Since the establishment of the Language Immersion Centre, its most important task has been development of the language immersion programme. We develop language immersion subprogrammes of different beginning and intensity.

In 2013, new people joined the Language Immersion Centre and the centre itself was given additional tasks. Among these tasks is to describe the situation of transition to Estonian-medium subject teaching at the upper-secondary school stage in order to make suggestions for improvement to schools, municipalities, teacher trainers, and the ministry.

It is a well-known fact that in education everything starts from kindergarten and a lot of work has to be done in the basic school. Thus the centre also supports Estonian language teaching in kindergartens and Estonian-medium subject teaching in the basic school. In the autumn of 2013 we launched the pilot project "Russian-medium School Choices to Support Pupils' Coping with Estonian-medium Instruction in the Post-Basic School Education" in order to use the best practices of schools as the basis for developing recommendations and models for implementing Estonian-medium subject teaching in basic schools.

In 2014 we established methodology centres in Kohtla-Järve, Narva, Tartu, and Tallinn. The centres continue the work that used to

tööturul ning värtustaksid samas oma etnilist identiteeti ja emakeelt. (Keelekümblusprogrammi visioon 2020+)

Mida me teeme? Loome tingimused kvaliteetseks mitmekeelseks õppeks, mis arvestab parimaid pedagoogiliisi tavasid, programmis osalejate erinevat kultuuritausta ja rahvusvahelisi kogemusi. (Keelekümblusprogrammi missioon 2020+)

Uute rollide ja ülesannete kõrval jäab kõige tähtsamaks olla vajadusel alati olemas, toetada ja nõustada asutusi, jagada mured väiksemaks ja rõõmustada rõõmud suuremaks.

Jõudu ja edu meile väljakutsete vastuvõtmiseks, uute rollide ja uue keelekümblusprogrammi strateegia väärirkaks täitmiseks!

Kahesuunalise keelekümbluse programmiga on liitunud viis kohalikku omavalitsust (Tapa, Tartu, Pärnu, Tallinna ja Kunda) ja kuus lasteasutust. Uue programmi jätkusuutlikkuse tagamiseks valisid kohalikud omavalitsused ka koolid, mis on valmis kahesuunalise keelekümblusega jätkama.

Programm on ettevalmistamise etapis: koolitatakse programmiga liitunud lasteaedade juhte ja õpetajate meeskondi. Koolitused tuginevad nii Eesti keelekümblusprogrammi 15 aasta kogemustele kui ka väliseksper tide soovitustele. Keelekümbluskeskus teeb koostööd Šveitsi Tandem IIS-i ja USA ekspertide Diane Tedicki ja Tara Fortune'iga.

Kahesuunaline keelekümblus

Varajane mitmekeelsus kogub Euroopas populaarsust. Mis puudutab Eestit, siis peavad vene õppekeelega lasteasutused tagama lastele eesti keele õppe neljandast eluaastast. Selleks, et pakkuda samasuguseid võimalusi ka eesti kodukeelega lastele, otsustati ellu kutsuda kahesuunalise keelekümbluse programm.

Kahesuunaline keelekümblus toimub rühmas, kus on võrdsest eesti ja vene kodukeelega lapsi. Pool päeva toimub ühe õpetajaga õppe- ja mänguline tegevus eesti keeles ja teine pool päevast teise õpetajaga vene keeles. Ühe õpetaja tehtut korrratakse teise õpetajaga teises keeles, kuid erinevate tegevuste abil. Mängides suhtleb laps endale sobivas keeles. Iga päev kindlaks määratud ajal tegelevad lastega mõlemad õpetajad. Nii harjuvad lapsed mõlemas keeles rääkima ja ühelt keelelt teisele lülituma.

Одной из них является изучение положения дел с преподаванием предметов на эстонском языке в гимназиях, в которых эстонский язык изучается как второй. Цель этой деятельности – составление для школ, Министерства образования и науки, органов местного самоуправления, других владельцев школ, преподавателей курсов повышения квалификации учителей, а также самих учителей рекомендаций по улучшению ситуации.

Центр поддерживает также изучение эстонского языка в детских садах и преподавание предметов на эстонском языке в основных школах. Осенью 2013 года мы запустили pilotnyy проект, с целью составить на основе передового опыта школ рекомендации по внедрению в основных школах преподавания предметов на эстонском языке. В 2014 году открылись методические центры в Кохтла-Ярве, Нарве, Тарту и Таллинне, которые продолжают работу, начатую ранее в таллиннском детском саду «Тяхеке» и йыхвиском «Сипсик», и оказывают поддержку учителям дошкольных детских учреждений по обучению детей эстонскому языку.

Для Центра языкового погружения очень интересна новая целевая группа – учащиеся, проживавшие за границей и вернувшиеся в Эстонию, а также учащиеся, чей домашний язык не является эстонским, в том числе новые иммигранты. Количество таких детей в школах и детских садах постоянно увеличивается. В этом направлении нашей задачей является оказание консультационной и методической помощи школам и их владельцам, а также обеспечение их необходимыми материалами.

be done well by Tallinn Tähekese Kndergarten and Jõhvi Kindergarten Sipsik, providing support for preschool children institutions teachers who teach Estonian or in Estonian to non-Estonian-speaking children.

A new and interesting target group for the centre is pupils whose home language differs from the language of instruction or pupils who have arrived from abroad, including new immigrants. The number of such pupils in kindergartens and schools of Estonia is increasing. The task of the Language Immersion Centre is counselling municipalities and schools as well as providing them with methodological support and materials.

We wish ourselves strength and success in accepting challenges, new roles, and in decent realisation of the new language immersion programme strategy!

Two-Way Immersion

Early multilingualism is gaining popularity in Europe. In the case of Estonia, Russian-medium preschool children's institutions are to guarantee studying Estonian as a second language to children starting from the age of 3. In order to offer the same possibility to Estonian-speaking children, it was decided to launch a two-way language immersion programme.

The two-way language immersion is organised in a group with the equal number of Estonian and Russian-speaking children. One half a day the educational and play activity is conducted by one teacher in the Estonian language, and the other half of the day is organised by the other teacher in the Russian language. The knowledge that the children gain with one teacher in one language is revised with the other teacher in the other language, but through different activities. While playing, the child communicates in the language of his/her choice.

Двустороннее языковое погружение

Раннее многоязычие набирает в Европе популярность. В Эстонии русскоязычные детские сады должны обеспечивать детям изучение эстонского языка с четырёхлетнего возраста. Для того же, чтобы создать аналогичные возможности изучения языка детям из эстоноговорящих семей, было решено запустить программу двустороннего языкового погружения.

Двустороннее языковое погружение осуществляется в группах, где равное количество детей, говорящих на русском и эстонском языках. Половину дня один преподаватель проводит занятия и обучающие игры со всеми детьми на русском языке, вторую половину дня – уже другой учитель на эстонском языке. Знания, полученные на одном языке, закрепляются на втором, но уже при помощи других приёмов обучения. В игре ребёнок общается на том языке, который ему в данный момент наиболее удобен. Один раз в день, в определённое время, с детьми занимаются сразу оба учителя. Таким образом, переключаясь с языка на язык, дети начинают говорить на обоих языках.

К программе двустороннего погружения подключились 5 самоуправлений (Тапа, Тарту, Пярну, Таллинн и Кунда), а также шесть садов. Первые группы с двусторонним ранним языковым погружением откроются 1 сентября 2015 года.

Five local governments (Tapa, Tartu, Pärnu, Tallinn, and Kunda) and six preschool children's institutions have joined the two-way language immersion programme. For the sake of guaranteeing sustainability of the new programme, the local governments also chose schools that are ready to enroll children from two-way immersion kindergarten groups and to provide them with the possibility to continue studying in the two languages.

The first two-way language immersion groups in preschool children's institutions are to open in September of 2015.

Now, the programme is at the preparatory stage, which includes trainings for the management and teachers of the preschool children's institutions that have joined the programme. In organisation of the trainings, the Language Immersion Centre implements both the 15 years of experience of the Estonian language immersion programme and involves foreign experts. The Language Immersion Centre actively cooperates with Tandem IMS (Switzerland) and US experts Diane Tedick and Tara Fortune.

Keeleküblasprogrammi statistika

Keeleküblasprogrammiga on 2014./2015. õppeaastaks liitunud 91 õppesutust, sh 55 lasteaeda ja 36 kooli, kus õpib ligi 7000 keeleküblejat.

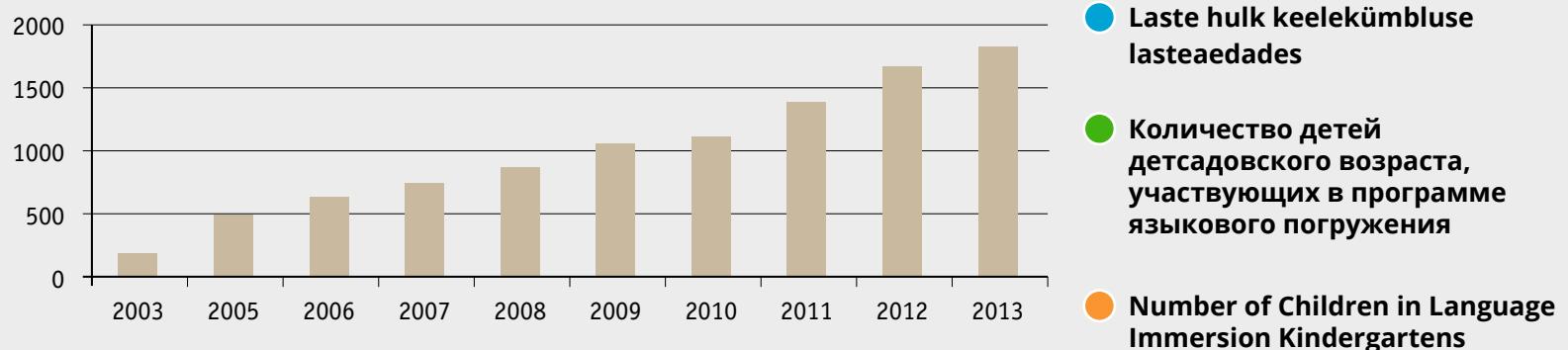
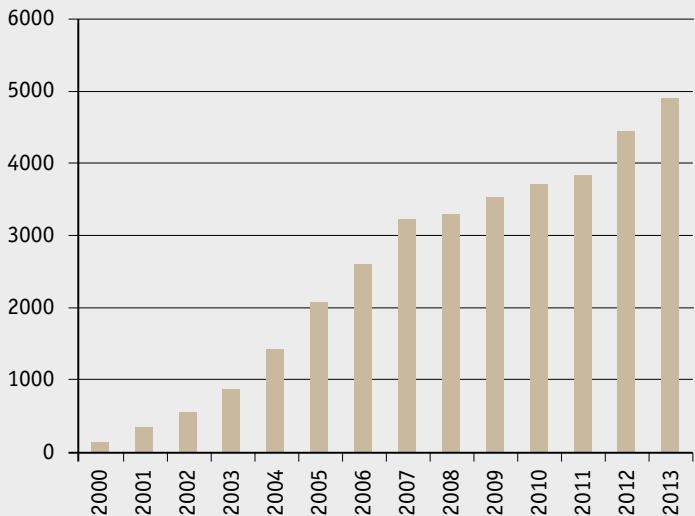
Статистика Программы погружения

К началу 2014/2015 учебного года программой языкового погружения охвачены 91 учебное заведение (55 детских садов и 36 школ), в которых обучается более 7000 детей.

Language Immersion Programme Statistics

91 educational institutions (55 kindergartens and 36 schools), with the total number of children over 7000 have joined the language immersion programme by the beginning of the study year 2014/2015.

- Õpilaste hulk keelekübluskoolides
- Количество учащихся в школах с языковым погружением
- Number of Children in Language Immersion Schools

II Õppakeskkond toetab õpilase ja õpetaja arengut

Keelekümblusõpetajat tunneb eelkõige koostööle orienteeritud mõtteviisist

Reet Merilaine, Pärnu Vene Gümnaasiumi õppeala-
juhataja, keelekümbluse koordinaator

Eellugu

Mõte liituda keelekümblusprogrammiga sai Pärnu Vene Gümnaasiumis teoks uue koolijuhi ametisse astumisega sügisel 2012. Päevakorda tõusis küsimus, kuidas ja mil viisil saaksid meie õpilased omandada põhikoolis eesti keele tasemel, mis võimaldaks neil selles keeles ka edasi õppida.

Võtsime ühendust keelekümbluskeskusega ja uurisime, kuidas programmiga liituda. Algas aastapikkune ettevalmistusperiood. Teavitasime keelekümblusprogrammiga liitumisest linnavalitsust, lastevanemaid, õpetajaid ja kooli hoolekogu liikmeid. Kajastasime kavandatavat keelekümblust ajalehes Pärnu Postimees. Õige pealisandusid õpetajate, juhtkonna, lastevanemate ning hoolekogu esindajate õpkekäigud Tallinna koolidesse (Pae, Läänenmere ja Mustamäe humanitaargümnaasium), kus vaatlesime tunde ja vestlesime õpetajatega. Järgmise sammuna esitasime programmiga liitumise taotluse Pärnu linnavalitsusele ja keelekümbluskeskusele ning 2013./2014. õppeaastal avasimegi ühe varajase ja ühe hilise keelekümbluse klassi.

Õpinguterohke aasta

Tõdesime, et programmi edukaks rakendamiseks on vaja veel palju omandada. Olulise tähtsusega on igapäevased väikesed sammud, mis pidevas edasiliikumises viivad eesmärgi poole. Esmalt läbis meie keelekümbluspere, kuhu valisime paindliku mõtteviisiga innovaatilised õpetajad, koolituse „LAK-õpe, keelekümbluse ABC”, millele järgnes sisekoolitus „Keelekümbluse ABC ja tänapäevane õppakeskkond”. Nende koolituste käigus omandasid õpetajad LAK-õppe ja keelekümbluse põhitöed.

Õppeaasta algul ilmnes aga, et karideks teel seatud sihtide poole võivad kujuneda oskused kavandada õppeprotsessi koostöiselt. Oli hetki, mil tekkis kahtlus, kas keelekümbluse õpetajatest kujuneb ühtne meeskond. Selle probleemiga tegelesime rühmanõustamistel, püüdes õpetajatele kõigiti tuge pakkuda.

Suureks abiks meeskonnatöö kujundamisel osutus koolitus „Lõimitud tegevuskava – koosloomise mustrid ja värvid”, millest võttis osa 15 hilise keelekümbluse klassi õpetajat. Eriti loominguliseks ja ideederohkeks kujunes ühise tegevuskava loomine – esimene lõimitud aine- ja keeleõppe projekt „See kaunis kodupaik. Lotte avastab Pärnumaad”. Eri õppeainete koostöös valmisid õpilaste filmikaadrid, kus Lotte ja tema sõbrad avastasid Pärnumaad. Õpetamine ja õppimine olid niivõrd huvitavad ja edasiviivad, et see innustas keelekümbluse õpetajaid looma lõimitud tegevuskavasid ka tavaklassides.

Meie keelekümbluse õpetajad osalesid ka konverentsil „15 aastat keelekümblusprogrammi Eestis, levik ja kvaliteet” ja viiendal LAK-õppe päeval „Keeleõpe versus keele omandamine – LAK-õpe?”

II Учебная среда поддерживает развитие учеников и учителей

Учителей языкового погружения отличает ориентированность на сотрудничество

Реэт Мерилайнэ, координатор языкового погружения Пярнуской русской гимназии

Мысль об участии в Программе языкового погружения возникла в Пярнуской Русской гимназии осенью 2012 года, когда в должность вступил новый руководитель школы. Встал вопрос, на каком уровне и каким образом должны наши ученики освоить в основной школе эстонский язык, чтобы после этого продолжать на нем обучение. Мы связались с Центром языкового погружения и ознакомились с условиями участия в программе. Мы информировали о своих планах городскую управу, родителей учеников, учителей и членов попечительского совета. В 2013/2014 учебном году мы открыли один класс раннего и один класс позднего языкового погружения. Мы ознакомились с опытом таллинских коллег, обладающих огромным опытом в области языкового погружения. Помимо этого, группа наших современно

II Teaching Environment Supports Development of the Pupil and the Teacher

A Language Immersion Teacher is Characterised by Cooperation-Oriented Thinking

Reet Merilaine, Deputy Principal, Language immersion coordinator of Pärnu Russian Secondary School

Background

The idea to join the language immersion programme was put into action in Pärnu Russian Secondary School when the new school director entered office in the autumn of 2012. After we applied for joining the language immersion programme, then the one-year-long preparatory period started. This period included communication with stakeholders (the city government, pupils' parents, teachers, and members of the school board of guardians, mass media), visits to language immersion schools (Pae, Läänemere Secondary Schools, and Mustamäe Secondary School of Humanities), and training of teachers. In the study year 2013/2014 we opened two language immersion forms: one of early and the other of late immersion.

During our first year of language immersion we were ready to learn and try everything. Although we still lack experience and need to learn a lot, we feel ready to share our achievements with colleagues. Self-improvement does not end – new trainings are waiting for our team. The school administration also studies together with the language immersion team, as well as participates in trainings, conferences, seminars, and coaching sessions. We consider trainings, conferences, and group coaching an added value which works for the benefit of the school, enriches us with knowledge and makes the existing knowledge valuable, as well as guarantees sustainability of our school.

Õpheaasta lõpus täitsid kõik keelekümluse õpetajad ankeedi. Küsimusele, mis puudutas koolitusi ja rühmanõustamist, vastati nii:

„Loeb õpetajate vaheline küünarnukitunne, mis on nüüd hakanud tekkima (kogemuste vahetamine, probleemide lahendamine jne). Seda aitavad tekitada eelkõige koolitused ja nõustamine. Veider oleks mitte näha nende koostöimet – nõustamine paneb sind nõ peegeldama koolitustel tajutut ja koolitustelt nöpitut, mida oled oma igapäevatöös kasutusele võtnud.“

„Õpetaja peaks tahtma mõista vastutust, mis on tema õlule pandud – õpilaste juhtimine teise keele maailma, pluss mitmekeelsust toetavate hoiakute arendamine, õpmotivatsiooni suurendamine jne.“

„Koolitused on vajalikud. Koolitustel on aega ja võimalust ennast rohkem analüsida. Seni ei ole käinud ühelgi koolitusel, kust midagi kasulikku ei oleks saanud.“

Oma esimesel keelekümlusaastal olime valmis kõike õppima ja katsetama. Kuigi kogemusi on meil vähevõitu ning oleme alles lapsekingades, tunneme valmisseolekut jagada kollegega seda, milleni jõudnud oleme. Valga Vene Gümnaasiumi keelekümluse konverentsil „Nuti keelekümlus“ osales meie keelekümluspere täies kootseisus ja kaks meie õpetajat viisid läbi töötua.

Enesetäiedamine ei lõpe – meie meeskonda ootavad ees uued koolitused. „LAK-õppe, keelekümluse ABC“ koolitusele lähevad viis uut keelekümluse õpetajat, kümme meie hulgast läbivad jätkukoolituse „Seitse päeva koostööst kümblust“.

Koos keelekümlusperega õpib ning osaleb koolitustel, konverentsidel, seminaridel ja nõustamistel ka kooli juhtkond. Kõigi ühine soov on saada keelekümluse valdkonnas teadlikeks ja pädevateks. Koolitustes, konverentsides ning rühmanõustamistes näeme lisavaäärtust, mis töötab kooli kasuks, rikastab teadmistega ja väärustab varem õpitut, kindlustades nii meie kooli jätkusuutlikkuse.

мыслящих учителей прошла курсы обучения, на которых они изучали основы методики языкового погружения и интегрированного обучения.

Начало учебного года, однако, показало, что основным препятствием на пути достижения поставленных целей может стать отсутствие умения коллективно планировать учебный процесс. Преодолеть эту проблему помогли курсы, на которых 15 наших учителей позднего языкового погружения обучались составлению интегрированного плана деятельности. Творческим и многогранным получился первый проект предметно-языкового интегрированного обучения «Этот прекрасный отчий край. Лотте открывает Пярну», в рамках которого ученики снимали фильмы о Пярну. Это вдохновило учителей языкового погружения продолжить

творческие проекты по предметно-языковому интегрированному обучению не только в классах языкового погружения, но и в обычных классах. Наши учителя участвовали также в конференции «15 лет Программе языкового погружения Эстонии – качество и популяризация языкового погружения» и на пятом ежегодном Дне предметно-языкового интегрированного обучения «Языковое обучение против освоения языка – интегрирование?»

В течение первого года работы по методике языкового погружения мы были готовы изучать и пробовать всё. У нас еще не так много опыта, и мы еще только учимся, однако мы уже готовы делиться с коллегами своими находками. Процесс обучения и переобучения учителей не завершился – наш коллектив ждут новые курсы.

Fotod: keelekümblusprogramm Pärnu Vene Gümnaasiumis

Koostöö kosutab: eesti ja vene õppeeeltega asutuste ühised ettevõtmised

2014. aastal tunnustas Tallinna Linnavalitsus projekti „Rahvuste vikerkaar“ eestvedajat, keelekümblusperre kuuluvat Järveotsa lasteaeda koostöö eest seitsme eesti- ja venekeelse lasteaiaga, kelle hulgas teinegi kümbusrühmadega lasteaed – Täheke.

Ühiseid ettevõtmisi oli Järveotsa lasteaed oma sõpradega juba varemgi teinud. Mida seekord üheskoos tehti? 2013. a septembrist järgmise aasta maikuuni oli lasteaedades põnevaid erinevate kultuuridega seotud tegevusi ja üritusi. Eesmärgiks seati eesti ja vene õppeeeltega lasteaedade õpetajate ja laste üheskoos tegutsemine, aktiivse suhtlemise võimaldamine, loovuse arendamine, vanemate kaasamine ja meid kõiki ümbritsevate erisuste tundma õppimine ja mõistmine.

Iga lasteaed keskendus ühele konkreetsele maale. Järveotsa lasteaed oli valinud Gruusia. Rühmades arutati gruuusia rahvakommete, pidude, toidu, eluviisi, kultuuri üle, vaadati gruuusia muinasjutufilme, kohtuti Gruusia Kultuuriseltsi inimestega, toimus spordipäev gruuusia rahvamängudega jne. Vormsi lasteaias tähistati aserbaidžaani uusaastat, inglise teehommik oli Linnamäe lasteaias, hiina teehommik Pääsusilma lasteaias, prantsuse köögi päev Männi lasteaias, itaalia reisijutte kuulati Sipsiku lasteaias, ukraina rahvustoitude võistlus peeti Tähekese lasteaias, vene rahvapidu oli Vikerkaare lasteaias. Projekti ülevaates on kirjas 37 ettevõtmist. Kõik kaheksa lasteaeda osalesid laste joonistuste näitusel, Tallinna Laste Laulupeol ja esitlesid omavalmistatud raamatuid Haabersti Vaba Aja Keskuses.

Lapsed said teada, et maailmas on mitmeid erinevaid riike ja inimesi, kellel on erinevad keeled, oma tradit-

sioonid ja kombed. Aga meis kõigis on ka palju ühist: me armastame laulda, tantsida, joonistada, maitsvaid toite valmistada ja neid koos nautida. Inimesed ja loomad meie muinasjuttudes räägivad küll erinevates keeltes, aga samadest asjadest: sõprusest, headusest ja armastusest.

Sellistel toredatel, koostöörõõmust sündinud ettevõtmistel on palju häid tulemusi, millest mõned võivad ilmneda alles aastate pärast. Keelekümbluslapsed saavad õpitavat keelt kasutada elavas keskkonnas, koos teiste lastega ja näha selle tegelikku kasu oma elu huvitavamaks muutmisel. Õpetajad leiavad koostöös uusi loovaid mõtteid õppetöö elavdamiseks, saavad kolleegidelt tuge ja innustust. Eduelamus vahvate ürituste kordaminekul annab julgust vaadata rühmaruumist väljapoole ja näha keele- ja kultuurierisusi võimalusena oma maailmapilti avardada. Oma emakeel ja kultuur väärustustub just siis, kui on näha selle väärikas koht teiste elujõuliste kultuuride hulgas.

Tallinna Järveotsa Lasteaed lähtub oma töös põhimõttest: mida rohkem annad, seda rohkem saad.

Сотрудничество приносит пользу: совместные мероприятия учебных заведений с эстонским и русским языками обучения

В 2014 году детский сад Ярвеотса, работающий по методике языкового погружения и возглавлявший проект «Радуга национальностей», был отмечен Таллиннской городской управой за сотрудничество с семьёй другими эстонско- и русскоязычными детскими садами, среди которых детсад «Тяхеке», где также работают группы языкового погружения. В рамках проекта с сентября 2013 по май 2014 года прошло множество увлекательных мероприятий, связанных с различными культурами. Целями проекта были проведение совместных мероприятий для педагогов и детей эстонско- и русскоязычных детсадов, предоставление возможностей для активного взаимного общения, творческого развития и т. д.

Каждый детский сад остановился в своём выборе на одной конкретной стране. Детский сад Ярвеотса выбрал Грузию. В группах обсуждались грузинские народные обычаи, праздники, кухню, образ жизни, культуру, просматривались грузинские фильмы-сказки, проводились встречи с представителями Общества грузинской культуры и т. д. В детском саду Вормси отметили азербайджанский Новый год, в Линнамяэском детском саду провели чаепитие по-английски, а в детском саду Пяэсусильма – чаепитие по-китайски. Дети и воспитатели детского сада Мянни попробовали традиционные блюда французской кухни, а в детском саду «Сипсик» составили путеводитель по Италии. В детсадике «Тяхеке» состоялся кулинарный конкурс украинских национальных блюд, а в детском саду «Викеркаар» организовали русское народное празднование. В отчёте проекта отмечено

Cooperation Replenishes: Joint Undertakings of Estonian- and Russian-medium Institutions

In 2014 Tallinn City Government acknowledged the leader of the project "Rainbow of Nationalities – language immersion kindergarten Järveotsa – for cooperation with seven Estonian- and Russian-medium kindergartens, including another language immersion kindergarten – Tallinn Kindergarten Täheke.

From September of 2013 till May of the following year kindergartens organised exciting activities and events related to different cultures. Each kindergarten focused on one certain country and conducted events introducing various aspects of its culture. All the eight kindergartens participated in the exhibition of children's drawings, Tallinn Children's Song Festival, and presented self-made books in Haabersti Leisure Centre.

The children got to know that in the world there are numerous states and people that have different languages, their own traditions and customs. But we all have a lot in common: we love to sing, dance, draw, cook delicious foods and enjoy them together, as well as we speak about the same things, such as friendship, good, and love.

Such cooperation also provides teachers with new creative ideas for activating their teaching; they also receive support and inspiration from colleagues. In its work Tallinn Järveotsa Kindergarten follows the following principle: the more you give, the more you receive.

Õppakeskkond – ootused ja parendusvõimalused

Laste kasvukeskkonna tähtendusrikkus on üldteada. Eri- lise tähelepanu objektiks peab keskkond aga kujunema keelekümbelusrühmas või -klassis. Keelekümbeluslapse üldise arengu oluline mõjutaja on asjaolu, et ümbrit- seva maailma vahendamisel ja suhtlemisel kasutatakse sihtkeelt, meie keelekümbelusprogrammis eesti keelt.

Lapse kasvukeskkond peab olema turvaline ja innustav, pakkuma mitmekesisid arenguvõimalusi ning paind- likke õppelahendusi. Keelekümbeluses on see vältimatu.

Koolieelsete lasteasutuste õiguslikus regulatsioonis sätestab kasvukeskkonna nõuded sotsiaalministri määrus. Määruses röhutatakse keskkonna füüsилist ja psühhosotsiaalset aspekti, ohutust ja turvalisust ning mitmekülgse arengu toetamist (erinevad mängu-, õpi- ja loovtegevuse ning kehalise aktiivsuse edendamise võimalused).

Ootused ja nõuded kooli õppakeskkonnale on sätes- tattud riiklikeks õppekavades, eraldi sotsiaalse ja vaimse keskkonna ning füüsилise keskkonna kujundamise kohta. Põhikooli juures röhutatakse keskkonna osa õpilase iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks kujunemisel, kooli vaimsuse edasikandmisel ning paikkonna ja kooli- pere traditsioonide säilitamises ja arendamises.

Keelekümbeluslasteaedade ja -koolide õppakeskkond on tähelepanu all sisehindamises, kuigi sisehindamise aruande soovituslikus struktuuris seda eraldi välja toodud ei ole.

Vähe kajastub õppakeskkonna temaatika ka magistri- töödes, mille autorid töötavad keelekümbeluslasteaedades ja -koolides. Eraldi uurimisteemaks on peetud küll keelekeskkonda (Mustamäe keelekeskkonna mõju

ja õpilaste integratsioon Mustamäe Humanitaargümnaasiumi 2. keelekümbelusklassis). Samas on igas keelekümbelust puudutavas uuringus vähemalt riivamisi juttu ümbritsevast vaimsest, sotsiaalsest ja füüsилisest keskkonnast.

Siinkohal peatume kolme uuringu järeldustel, mis osun- davad õppakeskkonna tähtsusele ja parendusvõimalus- tele.

Keelekümbeluse lasteaist kooli-uuring on kasvukeskkonnaga seonduva välja toonud teoreetiliste lähte- kohtade alapeatükina. Tödetakse, et igale inimesele iseloomulik mötlemis-, tunnete ja käitumismuster kujuneb vastavalt sellele, kuidas tema sisemised kaldu- vused leiavad väljenduse olukordades, mida pakub talle ümbritsev keskkond. Ema- ja kümbeluskeele oman- damine on üldise toimetuleku ja edasiliikumisvõimalus- te eelduseks. Edasiminek toimub kiiremini, kui toeks on vajalikud õppematerjalid ja füüsiline keskkond. Keelekümbeluslaps vajab keskkonda, mis stimuleeriks tema arenemist ja pakuis aina uusi võimalusi maailma tun- netada ning avastada.

Lasteaia kasvukeskkonna kirjeldamisel viidatakse aruandes Juhani Hytonenile, kes eristab kolme põhilist aspekti: keskkonna füüsилised tegurid, pedagoogilised omadused ja keskkonna ning indiviidi vastasmõju, milles röhuasetus on aktiivil õppimisel.

Oluliste uurimistulemustena toovad uurijad välja, et

- » õpetajad ja lapsevanemad hindavad koolivalmi- duse erinevaid aspekte valdavalt väga positiivselt ja üsna sarnaselt;
- » nii õpetajad ja lapsevanemad väärustavad laste iseseisvumist ning nende positiivseid kogemusi ja hoiakuid õppimisoskuste omandamisel;

проведение 37 мероприятий. Дети узнали, что в мире есть множество народов, говорящих на разных языках, имеющих свои традиции и обычай, однако у всех у нас есть много общего: мы все любим петь, танцевать, рисовать, готовить вкусную еду и наслаждаться ею. В детском саду Ярвеотса уверены: чем больше даёшь – тем больше получаешь.

Учебная среда – ожидания и возможности совершенствования

Хорошо известно значение для детей среды их развития. Объектом особого внимания она должна стать в классах или группах языкового погружения. Одним из основных факторов, влияющих на развитие детей, обучающихся по методике языкового погружения, является использование целевого языка в процессе взаимного общения и познания окружающего мира. В рамках нашей программы языкового погружения таким языком является эстонский.

Среда развития ребенка должна быть безопасной, вдохновлять его, предлагать ему разнообразные возможности для развития и гибкие решения в обучении. В языковом погружении это является неизбежным условием.

Правовое регулирование требований, предъявляемых к среде развития ребёнка в дошкольных детских учреждениях, закреплено положением министра социальных дел, в котором подчеркиваются ее физический и психологический аспекты, безопасность, а также способность содействовать разностороннему развитию детей. Требования к школьной учебной среде прописаны в государственных учебных программах. В отношении основной школы прежде

Learning Environment – Expectations and Possibilities for Improvement

The overall development of a child in the language immersion programme is influenced by the situation in which communication with the surrounding world is conducted in the target language, which, in the case of our language immersion programme is the Estonian language.

The legislation prescribing requirements to the learning environment in kindergarten and school emphasise the physical and psycho-social aspects of the environment, as well as the possibilities which the environment provides for diverse development of learners, including acquisition of learning skills, creativity development and identity formation.

The learning environment of language immersion kindergartens and schools is paid attention to in the internal assessment, although it is not emphasised separately in the recommended structure of the internal assessment report. The topic of the learning environment does not receive extensive coverage in Master's theses either, although each of the researches on language immersion does include reference to the surrounding mental, social and physical environment. Let us focus on conclusions of three researches that point out the importance of the learning environment and suggest possibilities for its improvement.

The research dedicated to transition from kindergarten to school refers to Juhan Hytonen, who distinguishes between three main aspects of the educational environment: physical factors of the environment, pedagogical characteristics, and the counteraction of an individual and the environment,

- » kümblejate valmisolek ja hea ettevalmistus sotsiaalsete oskuste arenguks on aluseks ka headele tulemustele ema- ja kümbluskeelete osaoskuste omandamisel;
- » Kümblejad on kehaliselt aktiivsed, hea koordinatsiooni ja peenmotoorsete oskustega ning eakohaselt iseseisvunud, sellele viitab hea toimetulek eneseteenindustoimingutega ja enesest lugupidamine;
- » kümblejate kunsti-, kultuuri- ja matemaatilised oskused on head;
- » köik lapsed ei ole kooliküpsuses võrdsel tasemel;
- » enam tegevusi võiks suunata keskendumisele ning rahus ja vaikuses olemisele.

Laste erinevate valdkondade tulemuste analüüsimisel viidatakse uuringus ühemõtteliselt soodsa kasvukeskkonna mõjule keelekümlusrühmades.

Kooliga ühenduses märgivad uurijad, et oluline on nii kool kui ka selles viibivad inimesed ja nende kujundatud sotsiaalne kliima, õppevara ja -vahendid ning õppekäikudel, samuti kodus ja mujal kogetu kaasatoomine. Õppakeskkonna kujundamises peaksid teadlikult osalema kõik, kes õppimist sihipärasel mõjutada saavad: lapssevanemad, paikkonna ettevõtted, kultuuriasutused, kodanikuühendused ja loomulikult õpilased ise.

Uurijad väidavad, et keelekümlusklasside õpetaja hindab õpilaste saavutusi kõrgemalt kui venekeelse õppkeelega klasside õpetajad. Kõige kriitilisemad on pedagoogilise haridusega spetsialistid tugipersonali hulgast. Nende hinnangud on lähemal venekeelse õppkeelega klasside õpetajate hinnangutele.

Kümlusklassi õpetajate kõrgemate hinnangute võimalikuks põhjuseks peavad uurijad asjaolu, et need õpeta-

jad valdavad paremini soodsaa õppakeskkonna loomise strateegiaid. Kümlusõpetajad on ise innustunud ja positiivsed ning suudavad arvestada lapse arengupotentsiaali. Spetsialistik, kes näeb laste õppimist aeg-ajalt ja annab tulemusele hinnangu vaid hetkeseisu põhjal, ei ole võimalik täiel määral arvestada lapse toimetuleku pedagoogilises protsessis tervikuna.

Kümblejate häid õpitulemusi põhjendavad uurijad lapselähedase õpetamisviisi ja õpetajateloodud õppakeskkonnaga, kus omendatud teadmine on kujunenud praktiliste tegevustega ja kogemise kaudu. Näiteks esemeid ja hulki oma lähiümbruses saab ju mõõta, võrrelda, leida ruumilisi ja tasandilisi kujundeid jms. Praktiline tegutsemine eeldab ka tulemuste selget ja arusaadavat sõnastamist, mis omakorda arendab keelelise eneseväljenduse ning põhjendamise oskust.

Varajase keelekümluse jätkusuutlikkuse uuringu eesmärk on osutada nendele aspektidele, mis programmi elujõulisust toetavad. Tödetakse, et koolijuhid ja keelekümlusõpetajad on töötanud pühendunult ja missioonitudlikult, investeerinud palju aega ja energiat programmi juurutamisse. Uuringust leiame hea praktika näiteid ja soovitusi edasiseks. Siinkohal loetleme soovitusi, mis on seotud õppakeskkonnaga.

Klassiruumi kujundus ja kirjalik keelekeskkond

- » Kokkulepe kooli üldruumide ja II kooliastme klassiruumide kujundamise põhimõtetes.
- » II kooliastmes töötavate aineõpetajate otsus, kuidas seinu paremini keelekümlusõppe toetuseks kasutada.
- » Õpilaste (eriti II kooliastme) tööde sagedasem eksponeerimine klassides ja kooli üldruumides.
- » Jätkuv tsentraliseeritud õppematerjalide tootmine.

всего подчеркиваются формирование навыков самостоятельной и активной учёбы, сохранение и развитие духовности, а также традиций школы.

Учебной среде в школах и детских садах языкового погружения уделяется внимание в рамках внутреннего оценивания, хотя в рекомендуемой структуре отчета по внутреннему оцениванию названная среда отдельно не представлена. Нечасто отражается тематика учебной среды в магистерских работах, чьи авторы работают в детских садах и школах с погружением. Тем не менее, в каждом исследовании, где затрагивается тема языкового погружения, представлены хотя бы вкратце вопросы формирования учебной среды. При анализе учебных результатов детсадовских детей в различных сферах, исследователи однозначно указывают на положительное влияние благоприятной среды развития детей в группах языкового погружения. Что касается школы, то здесь отмечается важность не только самой школы, но и пребывающих в ней людей, созданного ими социального климата, учебных пособий и материалов, а также использования в учебном процессе знаний и опыта, обретенного в учебных походах, дома и других местах вне школы. В формировании учебной среды должен сознательно участвовать каждый, кто может целенаправленно влиять на учебный процесс: родители, местные предприятия, учреждения культуры, общественные организации, и, конечно же, сами учащиеся.

Исследователи утверждают, что учителя классов языкового погружения оценивают успехи своих учеников выше, чем учителя классов с русским языком обучения. Одной из возможных причин этого исследователи считают тот факт, что учителя языкового погружения более успешно применяют стратегию по созданию благоприятной учебной среды. Они сами

where the emphasis is on active learning. The most important conclusions made by the researchers are the following:

- » both parents and teachers evaluate different aspects of school readiness similarly and they value children's independence and positive learning experiences;
- » good preparation for development of social skills of children in the language immersion programme is a precondition for successful acquisition of both mother tongue and the target language;
- » children in the language immersion programme demonstrate good knowledge of the subject content (mathematics, art, etc.) as well-developed coordination and fine motor skills;
- » the level of school readiness is individual.

In relation to school the researchers emphasise that all the target groups – parents, local entrepreneurs, cultural and civic organisations, and, certainly, pupils – have to participate in creating of the learning environment. The researchers also state that language immersion teachers value achievements of their pupils more than teachers of Russian-medium forms. The reason for that may lie in the fact that language immersion teachers are better at strategies of creating of favourable learning environment. These teachers are positive and inspired and can consider the child's potential. The good academic performance of language immersion pupils can be explained with child-centred pedagogy as well as the possibilities for practical and experience-based learning that the environment provides.

- » Panustumine õpikeskuste loomisse: õpikeskuse õppekomplekti (vahendid, tekstit jne) näidise loomine ja metoodilise juhendi koostamine; õpikeskuste kasutamise metoodika õpetamine ja juhendamine; kooli raamatukogu kaasamine õpikeskuse loomisse (nt esimese sammuna õpikeskused raamatukogus, mis suurendab raamatukogu osalust programmi arendamises).
- » Autentsete tekstide kasutuse laiendamine (tarbe-tekstit jms).
- » Eksponeerivat laadi, õpilasi lugema kutsuva lugemisnurga sisseseadmine.

Suuline keelekeskkond

- » Teiste eesti keele könelejatega kontaktide suurendamine, korraldatud õpetajate või kooli juhtkonna poolt.
- » Parema tasakaalu loomine „1 küsimus – 1 vastus“ suhtlusmudeli ja vestlusmudeli vahel.
- » Õpilaste arengupotentsiaali parem rakendamine.
- » Kriitilise ja loova mõtlemise arendamise strateegiate aktiivsem kasutus.
- » Õpilaste suunamine oma vastuseid sügavamalt argumenteerima.
- » Analüüs tasandi küsimuste osakaalu suurendamine.
- » Kõigile õpilastele mõtlemisaja võimaldamine, eriti analüüs vajavate küsimuste puhul.
- » Õpilastele huvipakkuvate teemade ja nendega seotud keelestruktuuride ja sõnavara lõimimine kooli õpekkavasse.
- » Õpilaste huvide ja keeleliste vajaduste tähtsus-

tamine kooli juhtkonna poolt ja selle temaatika peegeldus kooli tööplaanides.

Hiliskeelekümluse jätkusuutlikkuse uuringu koostaja lõppesmärk on jagada keelekümluse huvirühmadega teavet ja ideid, mis aitaksid programmi süsteemselt täiendada nii, et õpilased saaksid sellest veel suuremat kasu. Osa olukorra kirjeldusi ja parendusettepanekuid on seotud varajase keelekümlusprogrammi puhul vaadeldud aspektidega.

Keelekeskkonnaga ühenduses tähtsustas uurija eesti ja vene keele kasutamist. Uurija arvates võiks kokkulepe esimese ja teise keele kasutamise kohta väljaspool tunde aidata kõigil sidusrühmadel paremini aru saada, kuidas õpetajate keelekasutus mõjud kui „sümboolne, kultuuriline ja lingvistiline“ kapital (Bourdieu). Oluline oleks kirjeldada keelte kasutamise head tava, tuues näiteid, kuidas saab õpilaste emakeelt tunnis kasutada teise keele õppimise toetamiseks ning millal see õppimist pärssib.

Et keeleõpe muutuks õppija jaoks tähendusrikkaks, on vaja leida õppija jaoks kohest positiivset ja arendavat sihtkeele kasutust. On eriti tõhus, kui kontakt keele kandjatega korraldatakse nii, et mölemal poolel on võimalus teineteiselt õppida, midagi koos luua või saavutada ning seda sihtkeelt kasutades. See aitab muuta keeleõppe tähendusrikkamaks, kujundab positiivset suhtumist eri kultuuridesse ja aitab märgatavalalt parandada keeleõpet.

Selle uuringu raames vaadeldud tundides ilmnes õpetajate hoiakute nii positiivne kui ka negatiivne mõju. Mitu õpilaste suhtes positiivse ja nõudliku hoiakuga õpetajat suutsid teha märksa tõhusamalt ja intensiivsemalt tööd, võrreldes õpetajatega, kelle hinnangul olid need samad õpilased mingil moel problemaatilised.

положительно настроены и увлечены работой, поэтому в состоянии учитывать потенциал развития ребенка.

Высокую успеваемость учеников, обучающихся по программе языкового погружения, исследователи объясняют методикой обучения, ориентированной на учащихся, а также создаваемой учителями благоприятной учебной средой, в которой знания приобретаются через опыт и практическую деятельность.

В том, что касается языковой среды, исследователи придают большое значение использованию русского и эстонского языков. Договорённость об использовании первого и второго языка во внеурочное время может помочь всем заинтересованным группам понять, что используемый учителем язык является «символическим, культурным и лингвистическим» капиталом (Бурдье).

Для того чтобы изучение языка приобрело смысл для учащегося, нужно сразу же найти ему положительную и развивающую среду использования целевого языка. Это помогает вырабатывать положительное отношение к другим культурам и значительно улучшать качество обучения.

Учителя, как правило, осознают свои цели и ожидаемые результаты. Однако они редко делятся своими ожиданиями с учащимися. Из-за этого ученики не знают, к чему стремиться и чего добиваться, поэтому им бывает трудно принимать на себя ответственность за процесс обучения.

В выводах, сделанных исследователями относительно детских садов и I школьной ступени, не говорится о потребностях, связанных с развитием духовной среды обучения. Начиная со II школьной ступени, авторы исследований уже обращают на нее внимание как при

The aim of the research of sustainability of early language immersion is to point out the aspects supporting sustainability of the programme. The research provides the following recommendations for the learning environment:

- » teachers need to have an agreement on displaying materials in classrooms and corridors;
- » there should be more possibilities to display pupils' works in classrooms and school environment;
- » teachers are to contribute to development of learning stations;
- » the extent and possibilities of using authentic texts need improvement;
- » pupils need to be provided with more possibilities to practice the target language within school (incl. with administration and staff of the school);
- » strategies of developing creative and critical thinking (incl. analytical skills) need to be used more actively;
- » topics of pupils' interest need to become a part of the school curriculum;
- » pupils' interest and linguistic needs need to be recognised by the school administration and reflected in school's action plans.

The aim of the author of the research on sustainability of late language immersion is to provide stakeholders of language immersion with information and ideas which could help to improve the programme systematically for the benefit of pupils. In relation to the learning environment the researcher emphasised use of the Estonian and Russian languages, stating that agreement on the use of the languages in time

Oli neidki õpetajaid, kes teatasid, et nad ei usu õpilasi eesti keeles õppimisega hakkama saavat ega andnudki neile võimalust end proovile panna. Enamik neid õpetajaid kasutas mitut erinevat võtet, mis kuuluvad õpetamise heade tavade hulka, siiski õõnestas nende oma tegevust ja õppakeskkonda hoiak või usk, et õpilased ei ole võimelised enamaks. Kas need õpetajad oskavad pakkuda õpilastele nii keele- kui ka ainetuge, mis aitaks avardada nii õpet kui ka piire, milles õpilane end mugavalt tunneb, et hoida õpilasi pidevalt nende „lähima arengu tsoonis“ (Võgotski)? (See tsoon asub varasemate teadmiste ning õpetajate ja kaasõpilaste abiga saavutatava vahel.)

Uurija leiab, et vaja on avatud ja otsest kahekõnet, kuidas aidata õpetajatel ja koolijuhtidel avada ja analüüsida oma hoiakuid ning saada teadmisi ja arendada oskusi, mis aitaksid keeleküblust tõhusamalt rakendada.

Uuringu väitel vaadeldud tundides ilmnes, et paaris- ja rühmatöö efektiivsust annab suurendada. Näiteks ei antud rühmatööde esitluse ajal kuulajatele ülesannet ning nende tähelepanu üldjuhul hajus. Ei lepitud kokku rühmatöö hindamise alustes ega analüüsitud rühmade dünaamikat.

Üle poole õpetajatest märkis, et nad kasutavad rohkem kui kaks korda nädalas eestikeelseid autentseid materjalale või keelekeskkondi, rakendavad õppekavaüleseid projekte, paluvad õpilastel teha katseid, töötlevad infot originaalist väiksemates plokkides ning korraldavad klassivälisteid üritusi. Autentsete materjalide kasutamine aitab õpilastel orienteeruda eestikeelsetes allikates, siduda õppimist reaalse maailmaga ja muuta seda tähendusrikkamaks.

Õpetajad olid oma eesmärke ja soovitud tulemusi enamatsti teadvustanud. Harva jagati aga ootusi õpilastega.

Kuivõrd siis õpilased teavad, kuhupoolle on neil vaja pürgida ja mida saavutada? Raske on õppimise eest ka vastutust võtta.

Kokkuvõtteks

Lasteaedade ja I kooliastme kohta tehtud järeldustes ei osundatud vajakutele vaimse õppakeskkonna kujundamisel. II kooliastmost alates juhitakse nendele tähelepanu nii varajase kui ka hiliskeelekübluse programmiga seoses. Keelekübluskeskuse töötajate tunnivaatlusedki kinnitavad, et õpilasi hoitakse rohkem õpikufaktide ja lausete reproduutseerimise tasemel. Õpilaste kasinale keeleoskusele viidates väliditakse kognitiivselt nõudlikumaid ülesandeid.

Tunnivaatluste põhjal võib väita, et klassiruumi, last ümbritsev füüsiline keskkonna kujundamisel on nii lasteaades kui ka koolides enam tähelepanu pööratud, nii et keeleküblusrühma-/klassi tunneb üldjuhul ära juba sisenedes.

Uurijate 5–10 aastat tagasi väljendatud ootused ei ole oma aktuaalsust kaotanud. Keeleküblusprogrammi strateegia rakendamisel on õppakeskkonna teema fookuses aastal 2016. See küll ei tähenda, et võiksime seda aega käed rüpes ootama jäädva ja alles siis taas keskkonna sotsiaalsele, vaimsele ja füüsilisele aspektile mõtlema hakata.

раннем, так и позднем языковом погружении. Специалисты Центра языкового погружения при посещении уроков тоже убеждаются в том, что от учеников чаще требуют репродуцирования фраз и фактического материала учебников. Ссылаясь на слабое владение учениками языком, учителя избегают заданий, требующих более сложных познавательных усилий.

На основе посещения уроков можно утверждать, что оформлению классных помещений и окружающей ребёнка физической среды обучения как в детских садах, так и в школах с языковым погружением уделяется больше внимания, т. е. такие классы можно узнать уже с порога.

Ожидания, высказанные исследователями ещё 5-10 лет назад, не потеряли своей актуальности и сейчас. В процессе претворения в жизнь Стратегии программы языкового погружения тема учебной среды будет находиться в фокусе нашего внимания в 2016 году. Однако это не означает, что до этого времени мы можем сидеть сложа руки и лишь после наступления вышеуказанного срока начать думать о социальных, духовных и физических аспектах обучения.

other than in the lesson could help all stakeholders realise in which way the teacher's use of the language is "symbolic, cultural, and linguistic" wealth (Bourdieu).

The researcher makes the following conclusions about the language use within the learning environment:

- » a pupils needs to be provided with possibilities for positive and challenging use of the target language;
- » teacher's attitude can have both the positive and the negative effect;
- » teachers need to have high expectations and keep pupils within their "zone of proximal development" (Vygotski);
- » teachers and school administration need to have an open discussion about their attitudes, as well as about the knowledge and skills their need to be able to implement language immersion more effectively;
- » use of pair- and group work needs more improvement, especially in the aspects of organisation and assessment.

Conclusion

The conclusions related to kindergarten and school stage I do not emphasise creating of the mental environment, while it is paid attention to in connection with both early and late language immersion programmes at school stage II. On the basis of lesson observations it can be said that organisation of the physical environment is considered more thoroughly. The expectations articulated by researchers 5-10 years ago are still topical today. And although the language immersion programme strategy focuses on the learning environment as the year topic in 2016, it does not mean that we have to wait that long in order to start considering the social, mental and physical aspects of this environment.

Materjalid ja tugi õpetajale

Koolitustel õpitu rakendamist toetavad lugemis-materjalid LAK-õppest ja keelekümlusest; esimese kooliastme ainekava loomist toetavad materjalid ning õpilastele koostatud töölehed.

Materjalidega saab tutvuda keelekümluse kodulehel <http://kke.innove.ee/>.

Stsenaariumite kogumik lasteasutuste keelekümlusrühmadele

2013. aasta septembris kuulutas keelekümluskeskus välja konkursi „Stsenaariumite kogumik keelekümlusrühmadele“. Konkursile laekus 14 lasteaiast 24 tööd, millest koostati kogumik.

Trükitud kogumik pakub ideid nii igapäevaste tegevuste läbiviimiseks kui ka pidude ja lavastuste korraldamiseks. Õpetajale teeb materjali kasutamise mugavamaks see, et iga stsenaariumi juures on märgitud selle eeldatav kestus ja vajalikud materjalid/ettevalmistused, lõimitavad tegevused ja oodatavad õppetulemused.

Stsenaariumite temaatika ja keeleline raskus varieeruvad. Nii saab õpetaja valida oma rühma laste tasemele sobiva materjali või kombineerida erinevate stsenaariumite ideid. Kui õpetaja on kaasatud stsenaariumisse peojuhina või tegelasena, loob see lastele turvatunnet, mis laseb väikestel tegelastel eesti keelt kasutada mõnuga ja lõbusalt.

Помощь и материалы для учителей

Знания, приобретённые на курсах повышения квалификации, можно пополнить с помощью литературы по методике языкового погружения и предметно-языкового интегрированного обучения, а также материалов, помогающих составлять предметные программы, а также предметные и тематические рабочие листы. Ознакомиться с этими материалами можно на домашней странице Центра языкового погружения <http://kke.innove.ee/>

Сборник сценариев для групп языкового погружения детских дошкольных учреждений

В сентябре 2013 года Центр языкового погружения объявил конкурс на составление сборника сценариев для групп языкового погружения детских дошкольных учреждений. На конкурс были представлены 24 работы из 14 детских садов.

Изданный сборник предлагает идеи как для повседневных занятий, так и для проведения праздников и постановок. Для того чтобы учителю было удобно пользоваться этим материалом, каждый сценарий снабжен информацией о его предполагаемой продолжительности, о необходимых для его реализации материалах или подготовительных мероприятиях, об интегрированных занятиях, а также об ожидаемых учебных результатах.

Сценарии разнообразны по тематике и степени лингвистической сложности. Таким образом, учитель может выбрать подходящий именно для его группы сценарий или комбинировать идеи, содержащиеся в разных сценариях.

Для детей очень важно, чтобы учитель был привлечен в постановку сценария как ведущий или участник, это даёт маленьким участникам чувство защищённости, а также позволяет использовать эстонский язык с наибольшим весельем и удовольствием.

Foto: Stsenaariumite kogumik keelekümlusrühmadele

Materials and Support for the Teacher

Implementation of knowledge obtained in trainings is supported by materials for reading on the topics of CLIL and language immersion, materials that support development of the syllabus of the first school stage, as well as subject- and topic-based worksheets developed for pupils.

The Collection of Playscripts for Language Immersion Groups of Preschool Children's Institutions

In September of 2013 the Language Immersion Centre announced the contest titled "The Collection of Playscripts for Language Immersion Groups". The total of 24 works were presented by 14 kindergartens.

The published collection offers ideas both for conducting everyday activities, organising of festivals, and staging of plays. Materials are convenient for the teacher to use as information about each playscript includes the estimated time of the performance, necessary materials/preparations, integrated activities and expected learning outcomes.

The topics and linguistic complexity of the playscripts vary. Thus the teacher can choose the material that is suitable for the level of the children in his/her group or combine ideas from different playscripts. When a teacher is involved in the action of the playscript as the host/hostess of the festival or a character of the play, it creates the feeling of security for the children. This feeling, in its turn, allows little actors to use the Estonian language with pleasure and joy.

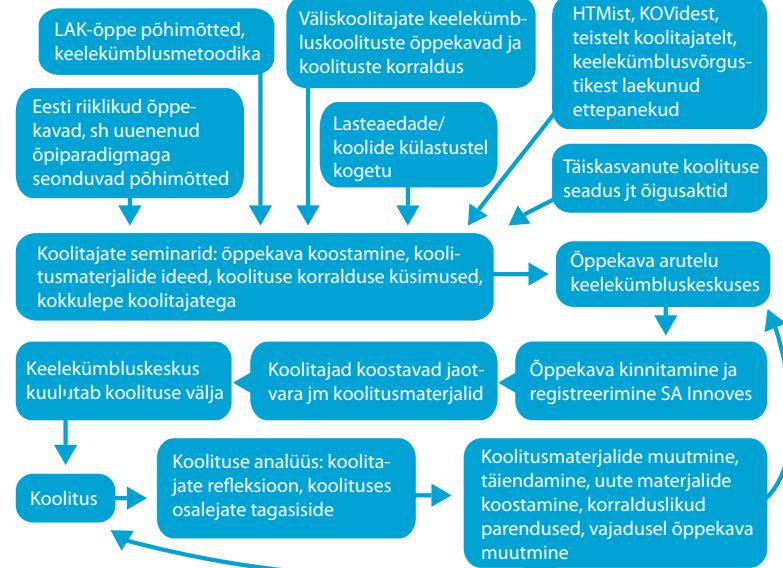
III Õpetaja professionaalse arengu toetamiseks on loodud soodsad tingimused

Metoodikakoolitused keeleküblusõpetajale

Keelekübluse metoodikakoolituste sihtrühmad on lasteaedade õpetajad, õppealajuhatajad ning õpetaja abid ja koolide klassiõpetajad, aineõpetajad ning õppealajuhatajad. Koolitused toimuvad keelekübluskeskuse koolitusplaani järgi. Keelekübluskeskuses koostatud õppekavade põhjal saab koolitusi tellida ka ühele-kahelle lasteaiale/koolile. Võimalusel viivad keelekübluskoolitajad läbi ka väikese rühma või individuaalkoolitusi. Keskuse plaanilised koolitused on osalejatele tasuta. Lasteaiad ja koolid saavad keskuse kaudu tellida koolitust ka oma raha eest, kui keskuse eelarvelised võimalused on ammendatud. 2014. aasta juuli seisuga on SA Innoves kinnitatud 12 keeleküblusmetoodika koolituse õppekava.

Koolituse õppekavade koostamine toimub meeskonnatööna, milles osalevad keeleküblusprogrammi raames väljaõppe saanud koolitajad ja head partnerid ülikoolidest ning teistest koolitusasutustest.

Koolituste ettevalmistamise selline käik tagab, et juhindutakse uuenedud õpiparadigmast, teises keeles õppimise iseärasustest ning keelekübluse ja täiskasvunute koolituse põhimõtetest. Õppekava koostamisel ja koolituse korralduses arvestatakse õpetajate vajadusi teise kodukeelega laste õpetamisel, suunates neid olemasolevat ja oodatavat õppakeskkonda analüüsima. Tähtsal kohal on tehes õppimise põhimõte: koolitusel osaleja saab kogemusi ja mudeleid õpetamise metoodikast, õppakeskkonna kujundamisest ning keelekübluse põhimõtete rakendamisest nii õppe kui ka õppematerjalide ettevalmistamisel. Oluliseks peame kogu meeskonna kaasamist ja koolitamist.

Koolitustel:

- » õpitakse uusi tööviise, meetodeid ja võtteid, rakendatakse neid koolitöös ja arutletakse rakenduskogemuste üle;
- » kujuneb suurem kindlustunne õppe eesmärkide sõnastamiseks ja asjakohaste tegevuste valikuks (pikem ajavahemik, õppetund);
- » tutvutakse olemasoleva trükitud ja e-õppavaraga, õppevara edasiarendamise ja rakendamise võimalustega;
- » suheldakse keeleküblusvõrgustikku kuuluvate kolleegidega teistest koolidest;
- » mõistetakse tagasiside ja eneseanalüüs olulisust arengus ja kvaliteedi tagamisel.

III Создание благоприятных условий для профессионального развития учителя

Методические курсы для учителей языкового погружения

Целевыми группами методических курсов по языковому погружению являются учителя, завучи и помощники учителей детских садов, учителя начальных классов, учителя-предметники, также завучи школ. Курсы проводятся в соответствии с планом, утвержденным Центром языкового погружения. В названном центре отдельные детские сады либо школы могут также заказать курсы, проводимые на основе составленных в центре учебных программ. По возможности, преподаватели курсов проводят также индивидуальное обучение или обучение в малых группах. Плановые курсы Центра для участников бесплатны. Детские сады и школы могут через Центр языкового погружения заказать также курсы за свой счет, если финансовые возможности Центра будут исчерпаны. К началу июля 2014 года в фонде Иннове были утверждены 12 учебных программ для курсов по методике языкового погружения.

При подготовке учебных программ и проведении курсов учитываются потребности учителей, связанные с обучением детей, чей родной язык – не эстонский. Большое внимание уделяется принципу обучения через практику: принимающий участие в курсах учитель получает опыт и навыки преподавания, создания учебной среды, а также

III Favourable Conditions Have Been Created to Support Teacher's Professional Development

Trainings in Methodology for Language Immersion Teachers

Target groups of trainings in language immersion methodology are kindergarten teachers, deputy principals, and teacher assistants, as well as primary school teachers, subject teachers, and school deputy principals. Trainings are conducted according to the trainings plan of the Language Immersion Centre. Single kindergarten/school can also order trainings developed on the basis of the curricula composed by the Language Immersion Centre. Scheduled trainings of the Centre are free-of-charge for the participants. With mediation of the Centre, kindergartens and schools can also order trainings at their own expense in the case if the Centre's budget is constrained. As of July of 2014 the Foundation Innove had approved 12 curricula of trainings in language immersion methodology.

Trainings curricula are usually developed in the course of teamwork. The team consists of language immersion programme trainers, programme partners from universities and other educational institutions.

Such a procedure of developing and preparing of trainings ensures that curriculum developers proceed from the updated learning paradigm, peculiarities of learning in a second language, as well as from principles of language immersion and adult education. In development of the curriculum and organization of the training specialist take into consideration teachers' needs in

Keelekümlusprogrammi koolitajate võrgustiku liikmed viivad koolitusi läbi põhitöö kõrvalt. Suur osa koolitajaist kuulub ka nõustajate võrgustikku.

Klassiõpetajatele ja aineõpetajatele koostatud koolituste kava annab enesetäiendamiseks võimaluse kuuel järjestikusel koolitusel, mille maht on kokku 275 tundi. Koolitustel saab osaleja kogeda nii aktiivset õppimist üks, paaris- ja rühmatöös kui ka õues- ja draamaõpet ning rollimängu. Koolitustel on osalejal võimalus tutvustada oma töökogemusi ja saada nõustamistuge õpitu rakendamiseks. Mitmeosalistel koolitustel osalejad jätkavad tihti koostööd võrgustikuna.

- » Muutusin enesekindlamaks ja oskan end õppeprotsessis enam jälgida ning ka õpilasi toetada.
- » Sain nippe õpilastevaheliste suhete kujundamiseks koolis/klassis esimestel nädalatel.
- » Tunnijärgne arutelu sisendas julgust, teotahet ja kahandas kindlasti kogenematusest tulenevaid hirme, nt et õpilaste esialgu vähene keeleoskus paneb proovile õpetaja kannatuse ja ka tunnis tehtava, kui kõrvalt keegi ei toeta ega ütle, et see ongi normaalne ning õpetaja keelemudelid toetavad väga lapse keeleoskuse arengut. On vaja vaatlejat või abiõpetajat, kes näeb ka kõrvalt, kuidas asjad arenevad.
- » Koolitus on pakkunud võimaluse möelda, jagada erinevaid kogemusi ja rakendada klassi juhtimise erinevaid strateegiaid, harjutada rutiintegrvust kujundamist. Samuti olen saanud võimaluse möelda enda kui noore õpetaja vajadustele uues rollis. Arvan, et tänu selle koolituse toele olen lihtsamini hakkama saanud ning pole väga palju pidanud pettuma, sest hirmud tekivad uude rolli ja keskkonda sattudes ju ikka.
- » Oma töös pean veel arengukohtadeks head ja läbimõeldud rühmatööde planeerimist, loovtege-

vuste juures klassi ohjamist ning oskuslikku „rääkivate seinte“ kujundamist, et aines oleks esitatud loogilisena ja vajadusel hästi nähtav. Samuti vajab veel harjumist õpilaste kogemustele toetumine tunnigelevuste ülesehituses ning alatine keele stimuleerimine (see kipub ununema).

- » Koostöö kolleegidega on sujunud märkamatult suurepäraselt. Kuna esimesel koolitusseminaril keskendusime ühe teemana ka just esimeste nädalate tihedale koostöölale lastevanematega, siis ei tekkinud suuri probleeme. Nüüd usun, et kui poleks nõu kuulda võtnud, siis praegu mul nii kerge ei oleks, sest oleme leidnud vanematega iganädalase kontakti infolehtede näol laste päevikus.
- » Ülesannete ise läbitegemine aitab alati kaasa ka teiste õpetamisele. Keelekümluse koolitusel on võimalik õppida eesti keelt, suhelda kolleegidega.
- » Jätkukoolitused keelekümluses on vajalikud, et vältida tagasilangusi ja halba rutiini, et mitte manduda ja mitte tunda seismist ühel kohal, vaid tajuda iseenda arengut.

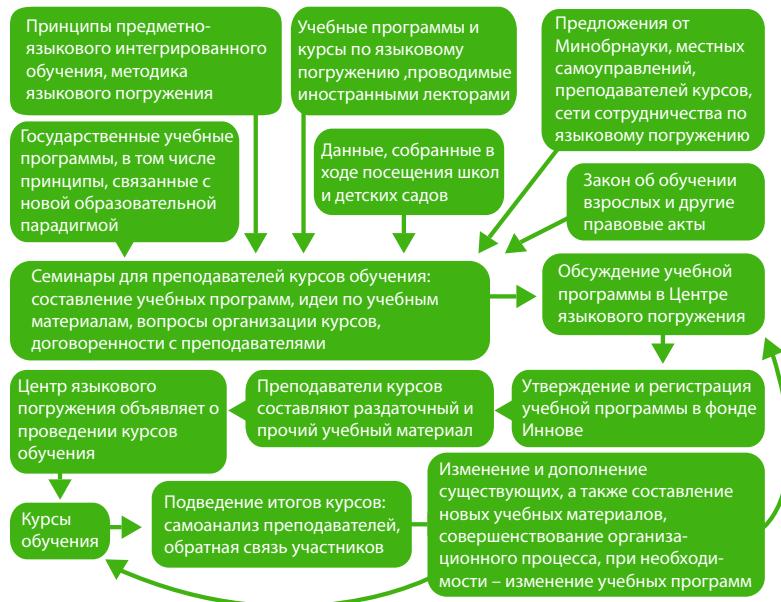
Lasteaedade jaoks on koostatud 9 õppekava, neist rühmaõpetajatele 6. Eraldi arvestuses on väikerühmade tellimusel koostatud õppekavad, mille saamine koolitusplaani osaks võltub koolitajate ajaressursist ja lasteaedade huvist.

Koolituskavast lähtudes toimuvad koolitused õpetaja abidele, muusika- ja liikumisõpetajatele. Meeskondade koolitused on möeldud õpetajatele, kes töötavad osalise keelekümluse mudeli järgi (50% eesti keelles ja 50% vene keelles). See koolitus aitab erikeelse ja -kultuurilise taustaga õpetajatel kujuneda tõhusaks meeskonnaks.

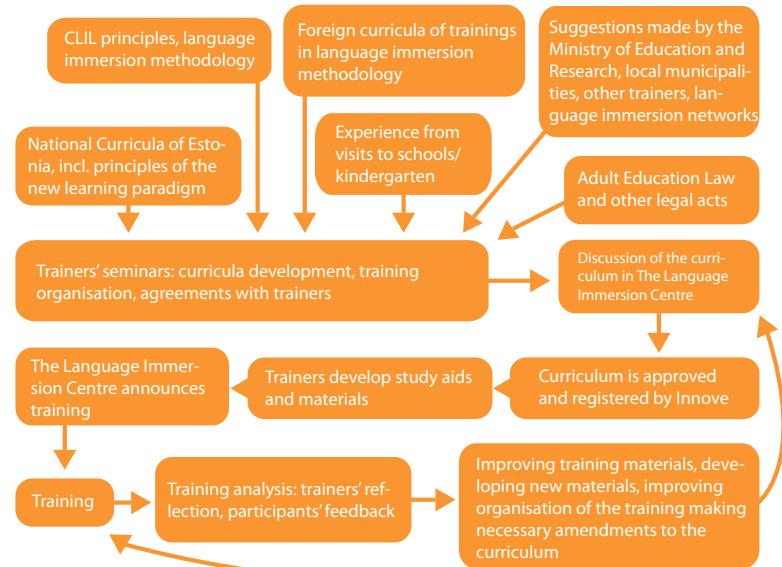
Koolitusteave on kätesaadav keelekümluskeskuse kodulehel <http://kke.innove.ee/>

реализации принципов языкового погружения при разработке учебных материалов и планировании учебного процесса. Важным условием при этом мы считаем привлечение всего коллектива к участию в профессиональном обучении.

Программа курсов обучения для учителей начальных классов и учителей-предметников даёт возможность повышать квалификацию в рамках шести последовательных курсов, общий объём которых составляет 275 часов. На курсах участникам предлагаются активные методы обучения в индивидуальном порядке, в парах, в группах, а также методы обучения на природе, воспитательной драматики и ролевых игр. У обучающихся есть возможность поделиться своим профессиональным опытом, а также получить консультативную помощь по внедрению изученного материала.

working with children of a second home language, the principle of learning by doing, as well as involvement and training of the whole team of the institution.

Trainings:

- » teach new methods and way of working, allow to implement those on cooperation and discuss the implementation experience;
- » create confidence in setting of teaching aims and choosing of appropriate activities;
- » introduces available study materials (including electronic ones) and ways for its development and application;
- » provides possibilities for communication with colleagues from other schools thus contributing to development and maintenance of the language immersion network;

Koolimeeskondade koolitus

Keelekümluse kvaliteedisüsteemi väljatöötamise käigus selgus vajadus taastada koolimeeskondade koolitus, nagu seda tehti allprogrammide algusaastatel. Õppekava koostamiseks moodustati 2012. aastal töörühm ja koolitustega alustati 2013. jaanuarist. Esimese nelja koolimeeskondade ühiskoolituse tagasiside ja koolide ootuste alusel tehti õpperekavasse muudatused ja muudetud õppekava järgi alustas 2014 tööd uus nelja kooli ühendav koolitusrühm.

Koolituse eesmärgid on meeskonnatöö tõhustamine koolis ja keelekümlusvõrgustikus; arenguvajaduste teadvustamine ja edasisteks arenguteks kindlustunde loomine; koolimeeskondade innustamine.

Koolituse põhisuunaks on plaanimine ja arenemine meeskonnana, et koolid teadvustaksid, mida ja kuidas kajastada õpperekavades, arengukavades ning sisehindamise dokumentatsioonis, et kool oleks edukas ja arvestaks ootusi 21. sajandi koolile.

Mõtted, mida võtan meeskonnakoolituselt kaasa:

Kooli dokumendid peaksid olema sisult nii üles ehitatud, et iga inimene saaks lugedes aru, millest on jutt ning need oleksid reaalses elus ka juhiseks, mitte niisama kirjutatud.

Sain aru, et meeskonnatöös konsensuse leidmine ei ole keeruline.

Panen nüüd enda lapse keelekümlusklassi, sest kõik kahtlused hajusid.

Klassiga töös jätan meelde, et niipea kui rühmas muutub kootseis, algavad meeskonna protsessid otsast peale.

Teadvustasin eduka meeskonnatöö korraldamise võtete rakendusvõimalusi.

Õppisin, kuidas vältida konflikte meeskonnatöös või mida teha, et konflikt läheks üle võimalikult pehmelt.

Tahan lisada:

Loodan, et järgmised koolitused kulgevad sama ladusalt vahelduva õppimise ja suhtlemise tähe all.

Для детских садов составлено 9 учебных программ, из них для учителей детсадовских групп – 6. В отдельном ряду стоят составленные по заказу небольших групп учителей учебные программы, введение которых в общий план курсов зависит от временных ресурсов лекторов и заинтересованности детских садов.

Курсы по обучению командной работе

В ходе разработки системы по оценке качества работы школ выявилась необходимость в возобновлении курсов по обучению школьных коллективов командной работе, проводившихся в первые годы существования программы. Для составления соответствующей учебной программы в 2012 году была создана рабочая группа, а первые курсы были проведены в январе 2013 года. На основании анализа ожидаемых результатов и откликов, полученных от первых четырех школ, участвовавших на этих курсах, в учебную программу были внесены изменения. На основе обновленной программы в 2014 году начала обучение новая группа, состоящая также из представителей четырех школ. Основная тематика курсов – планирование работы и развитие в

коллектива как команды, чтобы школы знали, что и как отражать в учебных программах, программах развития, а также в документации по внутреннему оцениванию школы, чтобы ее деятельность была успешной и учитывала ожидания, возлагаемые на школу XXI века.

- » helps to realise importance of feedback and self-analysis in development and quality ensuring.

Trainers of the language immersion programme conduct trainings outside their working time. Most of the trainers are also members of the coaches' network.

The training plan for primary school and subject teachers consists of six continuing training courses with the total capacity of 275 hours. The trainings allow participants to experience different forms and methods of learning as well as to share their work experience and receive coaching. The training programme for kindergartens consists of 9 curricula; there is a number of curricula customised according to needs of small groups of trainees. Kindergarten curricula range from those for group teachers, teacher assistants, teachers of music and physical education to team trainings for teachers in the partial immersion model.

Team Training for Schools

The need to reintroduce team training for schools, which used to be conducted in the early years of the programme, became apparent in the process of development of the language immersion quality system. The team of curriculum developers was formed in 2012, and the training started in January of 2013. The feedback from the first joint training for four schools was used to make amendments and additions to the curriculum, and a new group, also consisting of four schools, started the training by the new curriculum in 2014.

The aims of the training are improving teamwork within the school and language immersion network; raising awareness of needs for development and building confidence for further development; inspiring school teams to improve cooperation.

The main direction of the training is planning and developing as a team, so that the school would be aware of how to develop curricula, development strategies and compose documentation for internal evaluation so that the school would be successful and meet expectations for 21st century schools.

Lühivaatluse koolitus

Anu Parts, kümblusõpetajate koolitaja

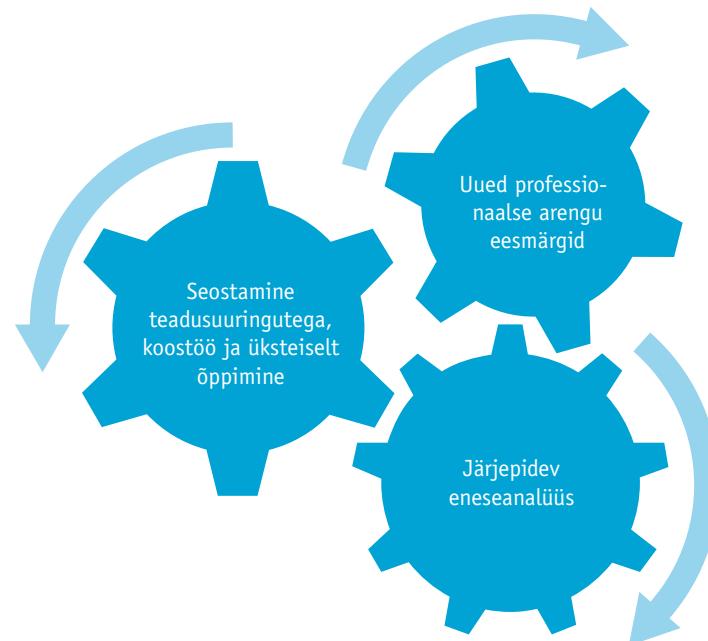
Kui Arno isaga koolimajja jõudis, olid tunnid juba alanud – see lause sobib suurepäraselt lühivaatluse kui meetodi tutvustuse sissejuhatuseks. Mida Arno klassi astudes nägi? Mida kuulis? Kes rääkis? Mida tegid õpilased? Kuidas oli klassiruumis mööbel paigutatud? Kuidas jagas õpetaja oma tähelepanu erinevate õpilaste vahel? Vastused sõltuvad sellest, millisel hetkel Arno klassi astus, kas tunni alguses, keskpaigas või lõpus.

Lühivaatlus tähendab sagedast ja ühele ajalõigule või teemale keskendatud tundide külustumist. Vaadeldakse tunnist 3–5-minutist lõiku. Vaatleja on justkui mentor, kes kogub andmeid. Tema üks tegevus on vaatluse põhjal kirjeldada tundi hinnanguvabas keeles. See kirjeldus, mitte hinnangud, on tagasisidevestluse alus, sellest tulletatakse refleksiivseid küsimusi. Refleksiioni teema on ülekokkiliselt ette teada, kokku lepitud või lähtub konkreetsest tunnilõigust.

Iga inimese areng nii professionaalsel kui ka isiksuslikul tasandil algab eneseanalüüsist: tehtu mõtestamine, loetu-kuuldu seostamine iseendaga, koostöised tegevused ja üksteiselt õppimine ning kogetu katsetamine ja uued ideed uues olukorras, järgmises tunnis. Lühivaatluse peamine eesmärk on õpetaja refleksiioni kävitamine, mis toob kaasa tema professionaalsuse kasvu ja arengu.

Suurem sagedus muudab lühivaatluse loomulikuks osaks koolikultuurist, koolimeeskonna arengu üheks hoovaks. Vaatleja rolliks on lihtsam aega leida koolijuhi, koolijuhtkonna liikmel, klassijuhatajal või ainesektsiooni juhil. Lühivaatlus on abiks ka lastevanematega suhtlemisel, sest kooli juhtkonna liige või klassijuhataja on nii paremini informeeritud klassis toimuvast, õpilaste ja õpetajate koostööst ja arenguvajadustest. Sagedase-

mad tunnikülastused annavad võimaluse hoida tähelepanu all nii LAK-õppe kolme alustala (aine, keel, õpioskused) kui ka 4C-põhimõtet (*Cognition, Culture, Content, Communication* – mõtlemisoskused, kultuur, sisu, suhtlemine).

Professionaalse arengu tsükkel

Koolitusel osalenud arvavad, et lühivaatluse rakendamine organisatsioonis

- » aitab arendada inimest;
- » loob võimalusi hoiakute muutmiseks;
- » aitab vaatlejal ja õpetajal teadvustada refleksiivkäitumise tähtsust;
- » toob mõistmise, et muutused uue ja parema kooli poole algavad eneseanalüüsist.

Курсы по ситуативному наблюдению

Anu Parts, преподаватель курсов языкового погружения

Ситуативное наблюдение – это частые посещения уроков, сосредоточенные на одном временном отрезке или на одной теме. Наблюдатель отслеживает короткий, от 3 до 5 минут, отрезок урока, собирая нужную информацию. Одним из его заданий является беспристрастное и безоценочное описание урока на основе увиденного. Это описание без оценивания является основой для беседы с учителем, для формулировки вопросов, связанных с самоанализом. Тема самоанализа может быть уже заранее известна и согласована в школе или же может исходить из конкретного отрезка урока.

Развитие каждого человека на профессиональном или личностном уровне начинается с самоанализа: осмыслиение сделанного, пропуск через себя услышанного-увиденного, совместная работа, взаимообучение, а также применение полученного опыта и генерирование новых идей в новой ситуации.

Цикл профессионального развития

Short Observation Training

Anu Parts, Trainer for Language immersion courses

A short observation means frequent visiting of lessons that is focused on one stage or topic of the lesson and lasts for 3–5 minutes. The observer acts as a mentor who collects data. One of his/her tasks is to give an impartial description of the observed lesson. This description, no evaluation, then becomes the basis for the feedback interview and for reflective questions. The topic for reflection can be known to the whole school beforehand, agreed on or based on a certain part of the lesson.

Each person's development both at the personal and professional level starts with self-analysis. The main idea of short observation is to activate teacher's reflection, which results in the teacher's professional growth and development.

A greater frequency turns short observation into a natural part of the school culture, a stage in development of the school team. It is easier for the school director, member of the school administration, form teacher, or specialist in methodology to find time to be in the observer's role. Short observation also helps in communication with parents, as the form teacher or member of the school administration is better informed about the situation within the form, cooperation between pupils and teachers, as well as about needs for development. More frequent lesson visiting provide a possibility to keep the focus on both the triple focus of CLIL (content, language, learning skills) and on prin-

Koolivisiidid ja nõustamine

Koolikülastused on keelekümblusprogrammi algusae-gadest üks keelekümbluskeskuse tegevusvaldkondi. Visiit peaks innustama, julgustama ja toetama õpetajaid ning õpilasi, külaliste ülesanne on märgata saavutusi, pühendumist ja töötahet ning saada teavet õpetajate ja koolijuhtide ootustest, samuti kavandada edasist koostööd, sh koolitusi. Koolivisiidil osalevad keelekümbluskeskuse ja kohaliku omavalitsuse töötajad, kaasatud on kooli juhtkond ja õpetajad.

Asutuse külastus on tähendanud tundide vaatlust ja vestlusi, mõnikord ka dokumentide analüüsni. Tundide vaatlus on toimunud terviku vaatlusena või fokusseeritud lühivaatlusena. Programmi algusaastail kaasati ka külalised klassi tegevusse, nii oli õpilastel enam võimalusi suhelda täiskasvanutega, saades nii eesti keeles suhtlemise kogemusi.

Arutatavad teemad on aastati varieerunud. Programmiga liitumise esimestel aastatel olid esikohal keelekümbuspõhimõtted ja nende rakendamine, keelekümbluse sidumine asutuse arengukava ja keelekümblusprogrammi strateegilise plaaniga ning programmi heade tavade levik.

Külaskäigu algatajaks/kutsujaks on asutus, kooli pidaja või keelekümbluskeskus. Külaskäigu eesmärgi, sisu ja aja osas lepitakse eelnevalt kokku. Näiteks juhtide suvekoolis 2009 panime paika, et fookuses on aastal 2008 algatatud keelekümblusprogrammi kvaliteet ja lasteaia/kooli külastused seotakse sama piirkonna teiste asutuste juhtide nõupidamistega. Nii oli igal asutuse juhil võimalus tutvustada oma asutuse kordaminekuid programmi strateegia viiest sihist ühe elluviimisel. Arutlusteemadeks kujunesid piirkonna keelekümblusasutuste hetkeseis ja edulood strateegiliste sihtide valguses,

Основной целью ситуативного наблюдения является обучение учителя проводить самоанализ, который приводит к профессиональному росту и способствует развитию учителя. Нередко такой вид наблюдения становится естественной частью школьной культуры, одним из рычагов, заставляющих коллектив двигаться вперёд. Найти время для проведения ситуативного наблюдения проще всего директору, другим членам руководства школы, классному руководителю или руководителю предметной секции. Ситуативное наблюдение помогает также в общении с родителями, поскольку благодаря этому классный руководитель или член руководства школы лучше знает о том, что происходит в классе.

Посещение школ и консультирование учителей

Посещение школ было изначально одним из постоянных видов деятельности в рамках программы языкового погружения. Такие визиты должны вдохновлять, воодушевлять и поддерживать преподавателей и учеников. Задачей визитеров является заметить достижения школы и желание коллектива работать, получить информацию об ожиданиях преподавателей и руководителей учебных заведений, а также обогатиться идеями для планирования будущего сотрудничества, включая курсы обучения. В визитах принимали и принимают участие специалисты Центра языкового погружения, сотрудники органов местного самоуправления, привлекаются также руководители школ и учителя.

Визит в школу представляет собой посещение уроков и беседу со школьной администрацией, иногда и анализ

ciples of the 4 Cs framework (Cognition, Culture, Content, Communication). Participants of short observation training believe that it help to develop a person, creates preconditions for changing attitudes, helps to realise importance of reflective behavior and self-analysis.

School Visits and Coaching

School visiting has been one of responsibilities of the Language Immersion Centre from the early years of the language immersion programme. A visit is to inspire, encourage and support teachers and pupils, recognize pupils' achievements; visitors are to learn about expectations of the teachers and school administration, as well as plan further cooperation, including training. The visitors are staff of the Language Immersion Centre and

municipality representatives, and the school administration and teachers are also involved.

The institution visit consists of lessons observation, communication with school staff, and sometimes analysis of school documentation. The initiator of the visit is the institution, municipality or the Language Immersion Centre. The aim, content and time of the visit are agreed on beforehand. The focus on the visit can depend on the year topic, strategic aims of the programme, or the current situation in the region.

Coaching within the frames of the language immersion programme started in 2001, and at that time it was provided by programme coordinators. Since 2005 coaching was delivered by four language immersion counsellors, who observed lessons and coached teachers in language immersion schools. The coaching system of the language immersion programme was established in 2006 with training for the first large group of counsellors. These counsellors started work in the autumn of 2007. The first teachers to be provided with coaching were teachers of language immersion and Estonian-medium instruction at the upper-secondary school level. Now coaching is available to every teacher in whose classroom there is at least one pupil of the mother tongue different from the language of instruction.

Coaching is organised by regions: Harju County and Tallinn, Ida-Viru County and Southern Estonia. All counsellors have completed corresponding training. There are different forms of coaching available: group and individual coaching, coaching as training-follow up, and coaching with and without observation. Coaching is targeted conversation aimed at making a change. It is not a one-time activity, but a continuous process consisting of several meetings, which can, in total, last over a study year. Coaching is free of charge for teachers.

koostöö kooli ja lasteaia vahel, keelekümluse nõustamissüsteemi põhimõtted ning keeleõpe ainetunnis.

Nõustamisega alustati keelekümlusprogrammi raames 2001. aastal ning seda tegid programmi koordineerijad. Alates 2005. aastast tegutses neli keelekümluse nõustajat, kes käisid keelekümluskoolides vaatlemas ja õpetajaid nõustamas. Keelekümlusprogrammi nõustamissüsteem startis aga 2006. aastal, mil algas esimese suurema nõustajate rühma väljaõpe. Need nõustajad alustasid oma tööd 2007. aasta sügisel. Esialgu nõustati eelkõige õpetajaid, kes tegelesid keelekümlusega ning eestikeelse aineõppega gümnaasiumi esimeses astmes. Nüüdseks pakume nõustamist igale õpetajale, kelle klassis õpib vähemalt üks õppekeelest erineva emakeelega õpilane.

Nõustamine on korraldatud piirkonniti: Harjumaa ja Tallinn, Ida-Virumaa ning Lõuna-Eesti. Kõik nõustajad

on läbinud vastavad koolitused. On erinevaid nõustamisi: rühmanõustamised, individuaalnõustamised ning koolitusjärgsed, vaatlusega ja vaatluseta nõustamised. Nõustamist seostatakse tihti puhtalt nõu andmisega, mida see aga ei ole. Nõustamine on eesmärgistatud vestlus, mille eesmärk on enamasti midagi muuta. See aitab õpetajal saada teadlikumaks oma õpetamishoiakutest, pedagoogilistest põhimõtetest, eesmärkidest ning tegevustest. Vajadusel arutatakse probleeme ja vajakajäämis. Nõustamine on õpetaja töö kavandamise üks lüli, mis aitab määrata hetkeseisu ja tegelda tähelepanu nõudvate küsimustega ning suunab edasisele arengule. Seega vajab nõustamist iga õpetaja, kes soovib professionaalselt areneda ja oma tööst täit röömu tunda. Nõustamine ei ole ühekordne tegevus, see koosneb mitmest kohtumisest ning võib jätkuda üle õppeaastate. Nõustamine on õpetajale tasuta.

Fotod: arutelud konverentsi töötubades, 2014

школьной документации. Темы для обсуждения в разные годы бывают разными. Инициатором визита может быть учебное заведение, владелец школы или Центр языкового погружения. Цели визита, его содержание и время оговариваются заранее.

Консультирование учителей в рамках программы языкового погружения проводится с 2001 года, и первоначально его осуществляли координаторы программы. С 2005 года эту работу стали выполнять 4 консультанта, которые посещали уроки в школах с языковым погружением и консультировали учителей. Консультационная система Программы языкового погружения заработала с 2006 года,

когда прошла обучение первая большая группа консультантов. Эти консультанты начали свою работу осенью 2007 года. Сегодня мы предлагаем консультации для каждого учителя, в чём классе проходит обучения хотя бы один ребёнок, чей родной язык отличен от языка преподавания. Консультирование организовано по регионам: Харьюмаа, Таллинн, Ида-Вирумаа, Южная Эстония. Предлагаются различные виды консультирования: групповое, индивидуальное, проводимое после курсов обучения и т. д. Консультирование проводится для учителей бесплатно.

Fotod: arutelud konverentsi töötubades ja südamesoovid keelekümblusprogrammile, konverents 2014

Nõustatud õpetajate koolitusvajadused ja teemakeskse rühmanõustamise vajadused

Diana Joassooone, Tartu ja Lõuna-Eesti nõustajate piirkondlik koordinaator

Piirkonna õpetajatel on olnud võimalus nõustamisprotsessis mõnusalt koos kulgeda, suunata oma tegevust, analüüsida ja reflekteerida oma tööd. Õpetajad on saanud teadlikumaks oma õpetamisega seotud hoiakutest ja põhimõtetest. Samas vajavad pedagoogid pidevat kutseoskuste arendamist, individuaalset supervisiooni, et õpilaste õppimist motiveerida ja säilitada nende huvi teadmiste vastu. Piirkonnas töötavatel õpetajatel on suur töökoormus, palju koolitusi, osalemisi projektides, klassiväliseid üritusi jne. Sellest tulenevalt on hoiak pigem selline, et kõike on palju, aga rakendamise ja selitamise aega vähe.

Õpetajad vajavad koolitusi, oskust oma aega planeerida, koolitusjärgset nõustamist ning õpitu jätkusuutlikku rakendamist. Pedagoogid vajavad ka jätkuvalt koolitusi õppekava võtmeküsimustes, keelekümluse põhimõtete rakendamisest, LAK-õppe meetoditest ja nende jätkusuutlikust rakendamisest. Oma igapäevatöös satuvad õpetajad konfliktidesse ning tekib läbipõlemise oht. Seoses sellega on aktuaalsed koolitusteedmad seotud oskustega: oskus endaga hakkama saada, oskus lahenda konflikte, oskus suhelda erinevatel tasanditel, oskus läbi rääkida, oskus säilitada enesekindlust erinevates olukordades. Probleemiks on ka erivajadustega lapsed. Pedagoogid vajavad oskusi luua koolides ja lasteaedades soodsat õppekeskkonda erivajadustega lastele. Tähtsaks peavad pedagoogid meeskonnatöö oskuste arendamist: kuidas luua õpetajate omavahelist head koostööd ning ühiseid eesmärke. Piirkonna õpetajad vajavad tunnustamist, mis annab kindlustunnet.

Rühmanõustamises toimib ühine õppimine diskussiooni ja dialoogi kaudu, mis motiveerib õpetajad teadlikumalt eesmärke seadma ja nende nimel tegutsema. Rühmanõustamise käigus õpivad pedagoogid koos olema ja ennast tajuma.

Nõustamise kohta saab lugeda keelekümluse kodulehel <http://kke.innove.ee/>.

Потребности учителей в курсах обучения и в тематических групповых консультациях

Диана Йоассоне, координатор консультантов Южно-Эстонского региона и г. Тарту

Учителя нуждаются в курсах обучения, в консультациях и в закреплении полученных на курсах знаний. Педагоги продолжают нуждаться в обучающих курсах по ключевым вопросам учебной программы, по внедрению основных принципов языкового погружения, по применению методики предметно-языкового интегрированного обучения. В ежедневной своей работе учителя попадают в конфликтные ситуации, возникает опасность эмоционального выгорания. В связи с этим на курсах стали актуальными темы, связанные с умением владеть собой, разрешать конфликты, общаться на разных уровнях, вести переговоры, сохранять уверенность в себе в разных ситуациях. Проблемой являются также дети с особыми образовательными потребностями. Педагоги детских садов и школ должны уметь создавать для таких детей особую учебную среду. Педагоги считают важным командную работу: как сделать ее лучше и как достичь общие цели. Наши учителя нуждаются и в признании, которое придавало бы им чувство уверенности.

Teachers after Coaching: Needs for Training and Topic-based Group Coaching

Diana Joassonne, Regional coordinator of counsellors in Tartu and Southern Estonia

In the process of coaching teachers of the region had a possibility to communicate, direct their activity, analyse and reflect upon their work, as well as become aware of attitudes towards their teaching. At the same time teachers need continuous development of their professional skills and individual supervision in order to be able to motivate pupils to learn and to stay interested towards new knowledge. Teachers consistently need training on both areas concerning methodology (application of language immersion principles, CLIL methodology), aspects of teacher's work (communication skills, conflict-solving skills, stress management, cooperation with colleagues), and working with pupils with special needs. Teachers in the region need recognition which gives them confidence.

In group coaching joint learning takes place through discussion and dialogue which motivate teachers to set goals consciously and to act for achieving of these goals. During group coaching teachers learn to be together and understand each other.

IV Sidusrühmad teevad süsteemselt koostööd ja rakendavad oma ressursse keelekümluse põhimõtete levitamiseks, toetades programmi juhtimist, arendamist ja elluviimist

Võrgustikutöö õpetaja professionaalse arengu toetajana

Elve Kukk, peaspetsialist, õpetaja ja haridusjuhi üksus, SA Innove

Einar Rull, õpitulemuste välishindamise nõunik, õppekava ja eksamitekeskus, SA Innove

Võrgustik – mis see on (ESFi õpetajaprogrammi kontseptsiooni alusel)

Võrgustikega seoses kasutatakse erinevaid termineid: võrgustik, koostöövõrgustik, kogukond, praktikakogukond. Õpetajate koostöö erinevaid vorme tähistavad mõisted *selts*, *liit*, *ainenõukogu*. Võrgustik võib siduda ka erinevaid kogukondi, kellel on ühised huvid ja eesmärk.

ESFi õpetajaprogrammi raames defineeritakse võrgustikku järgmiselt:

Võrgustik on vabatahtlikkuse alusel koondunud ühiste huvide ja tegevusvaldkonnaga inimeste/organisatsioonide kogum (õpikogukond), kus toimub eesmärgipärane suhtlemine ja tegevus uue teadmise (teadmus) loomiseks ning vastastikuseks õppimiseks.

Brian Hudson tähtsustab võrgustike puhul vastastikust usaldust ning kompetentsust, osalejate vaheldumist, paindlikku juhtimist ja vastastikust strateegiate kujundamist.

Võrgustik annab juurdepääsu uutele võimalustele, ideedele, kolleegidele, ressurssidele, toetusele. Osalemine võrgustikus eeldab koostööoskusi ja -valmidust. Panustumine, jagamine ja tagasiside rikastab iga võrgustiku liiget. Töhustub iga võrgustikuliikme isiklik areng ja areneb võrgustik. Suurenevad võimalused eneseteostuseks, paraneb eneseanalüüs oskus (nii individuaalne kui ka võrgustiku tasandil). Panustumine ja jagamine suurenab võrgustiku potentsiaali muutusi ellu viia.

Võrgustiku tunnused on:

eesmärgipärasus

- » selge visioon, eesmärgid;
- » tegevuskava.

seotus

- » pidev aktiivne suhtlemine (virtuaalne, füüsилised kokkusaamised);
- » liikmete kuuluvustunne, ühine tegevusvaldkond;
- » liikmete vabatahtlikkus, kaasatus, turvalisus;
- » valmisolek toetada üksteise arengut;
- » iga liikme huvidega arvestamine.

areng

- » liikmete panustumine, kogemuste vahendamine;
- » iga liikme areng, eneseanalüüs toetamine;
- » tegevusvaldkonna (võrgustiku) areng;
- » uute teadmiste loomine.

IV Систематическое сотрудничество и использование ресурсов для распространения основных принципов языкового погружения поддерживает развитие и внедрение программы

Сеть сотрудничества в сфере поддержки профессионального развития учителей

Эльве Кукк, главный специалист отдела руководителей и учителей образовательных учреждений ЦУ Иннове

Эйнар Рулль, советник центра учебных и экзаменационных программ ЦУ Иннове

В рамках программы европейского структурного фонда (ЕСФ) сеть сотрудничества определена как группа людей или организаций, объединённых на добровольной основе общими интересами и общей сферой деятельности, в рамках которых осуществляются целенаправленное общение и деятельность для формирования новых знаний и взаимного обучения.

Сеть сотрудничества обеспечивает доступ к новым возможностям, идеям, коллегам, ресурсам и поддержке. Участие в сетях сотрудничества предполагает готовность и умение работать коллективно. Вклад в общее дело, распределение и обратная связь обогащают каждого участника сети сотрудничества. Повышается уровень его

IV Stakeholders Cooperate Systematically and Apply Their Resources to promote Language Immersion Principles, Supporting Programme Management, Development and Implementation

Networking as Support of Teacher's Professional Development

Elve Kukk, Senior Specialist at the Teacher and Manager of the Educational Institution Unit, the Foundation Innove

Einar Rull, Advisor at the Curriculum and Examination Centre, the Foundation Innove

What is a Network? (on the basis of the ESF teachers' programme concept)

There are different terms used in relation to networks and other forms of cooperation between teachers. Within the frames of the ESF teachers' programme network is defined as follows:

Network is voluntary assembly of people/organisations of common interests and areas of activity within which members purposefully communicate and conduct activities for creation of new knowledge and mutual learning.

The network provides access to new possibilities, ideas, colleagues, resources, and support. Network membership presupposes readiness for cooperation and corresponding skills. Contribution, sharing, and feedback enrich every network member. The personal development of each network member is accelerated, and the network develops. Network membership provides better possibilities for self-realisation, improves self-analysis skills.

Pedagoogide võrgustike arendamine ESFi programmi toel

Uuenev ja avatud ühiskond eeldab õpetaja rolli muutumist ja õpetajapädevuste arenemist. Koolielsetes lasteasutustes ja koolides on üha enam erineva kultuuritausta ja emakeelega lapsi, seetõttu eeldatakse õpetajatelt senisest mitmekesisemat kompetentsust ja koostöövalmidust.

Eestis toetab pedagoogide võrgustike arendamist ESF programm „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014“, mida lühendatult kutsutakse õpetajaprogrammiks. Pedagoogide võrgustike arendamine ja nende tegevuse toetamine on õpetajaprogrammi üks prioriteete.

Kui programmi tegevused mõttes kokku panna, siis tuleks sellest üks kirev ja materjalirohke lapitekk: ülemises nurgas õpetajate kutsealase arengu toetamine ja täienduskoolituse süsteemi arendamine. Keskel soliidsetes toonides haridusasutuste juhtide kompetentsusmudeli rakendamine. Veidi väiksema osana täienduskoolituse kvaliteedi kriteeriumide väljatöötamine. Ja üle kogu teki värviröömsates toonides pedagoogide koostöövõrgustike arendamine.

Koos uue õppekava rakendumisega on õpetajate aine- liitude ja seltside tegevus, ühenduste sisene ja välne koostöö märgataval elavnenud, ühistegevusest saadavat kasu osatakse hinnata. Väga populaarsed on olnud ühenduste koostööpäevad. Koostööpäevadel on esitatud mudeleid tõhusa õpetaja pädevusraamistikus, tutvustatud uuenduslikke õpetamise ja õppimise viise. Õpetajate kaasamine on koostööpäevadesse toonud häid praktikanäiteid, sh ka keelekümlusest.

Teadusuuringud ja võrgustikutöö

Teadusuuringud kinnitavad, et õpetamisoskused kasvavad aeglaselt ning jõuavad kiiresti tasemele, mis on allpool õpetajate tegelikku potentsiaali. Enamik võtteist, mida õpetajad koolis kasutavad, on neile tuttavad oma kooliajast, kõrgkooliteadmiste möju on osutunud kesiseks. Arenguks on õpetajatel vaja kohta ja ruumi, et oma praksise üle mõtiskleda – oluline on, mida olen harjunud tegema. Harjumusi on raske muuta. Soome õpetajate väljaõppes peetakse refleksiooni nii oluliseks, et sellele on pühendatud kolmandik õppeajast.

Kujundava hindamise ideoloog Dylan William leiab, et õpetajad võksid toimida nagu kaalujälgijad. Tullakse umbes kord kuus pooleteiseks tunniks kokku ja analüüsitsakse, mis on õnnestunud või vähem õnnestunud. Seejärel annavad osalejad lubadusi selle kohta, mida nad kavatsevad oma töös muuta. Edenemine peab toimuma pidevalt ja väikeste sammudega. Käivitub pidev enesejälgimise protsess ning toimuvad muutused harjumustes. Selline tegevus on oluline näiteks kujundava hindamise rakendamises, et jõuda märgatava efektini õpilaste kognitiivses arengus.

Sir Ken Robinson leiab, et õpetajate võrgustikud peaksid toimima alt üles põhimõttel, et võrgustikud on asendamatud uute õpetamisvõtete leidmiseks. Huvitavad ja kasulikud võtted levivad ning vähemkasulikud jäavad kõrvale. Rokkmuusika näiteks ei vajanud juurutamiseks ei „pilootimist“, ei Brüsseli heaksiitu ega ka täiendavaid vahendeid. Õpetajad õpetavad erinevaid aineid erinevates kooliastmetes, on ise erinevad ning peaksid edu saavutamiseks panustama ennekõike oma tugevatesse külgedesse. Seega peaks iga õpetaja õppima erinevat asja. Õpetajate võrgustikud on selleks väga sobiv keskkond. Kogemuste vahendamiselt korjab igaüks üles just

саморазвития, что сопровождается развитием и самой сети. Расширяются возможности для самореализации, повышается уровень самоанализа (как индивидуального, так и коллективного).

Развитие сети сотрудничества педагогов в Эстонии поддерживается программой ЕСФ «Повышение квалификации педагогов общеобразовательных учреждений в 2008–2014 гг.», которая призвана создать условия для профессионального роста и развития учителей. Развитие сети сотрудничества педагогов и поддержка их деятельности являются одним из приоритетов программы. В рамках программы объявлено семь конкурсов по развитию сети сотрудничества и финансовой поддержки различных мероприятий.

Научные исследования подтверждают, что педагогические способности развиваются медленно и быстро достигают точки, которая ниже их реального потенциала. Большинство методов, которые учителя используют в школе, известны им с того времени, когда они сами ходили в общеобразовательную школу. Влияние знаний, полученных в высших учебных заведениях, остается скромным. Для того чтобы развиваться, учителю требуются время и место, где обдумать свою педагогическую практику. Сеть сотрудничества учителей – подходящее для этого место. Здесь можно проводить поиск новых методов обучения, их проверку на практике, а также распространение среди педагогов.

Сеть сотрудничества языкового погружения объединяет присоединившиеся к программе местные самоуправления, школы и детские сады, Союз родителей детей, участвующих в Программе языкового погружения, а также входят чиновников

The main features of network are purposefulness, connectedness of members through active, respectful and voluntary communication, as well as development.

Development of Pedagogical Networks with Support of the ESF Programme

In Estonia development of pedagogical networks is supported by the ESF programme "Raising the Qualifications of General Education Teachers 2008–2014" that is for shortness related to as the teacher programme. One of the priorities of the programme is development of pedagogical networks and support of their activity. The activities within the programme are numerous and diverse, from professional development of teachers and creation of the system of in-service training to implementation of the competence model for school management and development of quality criteria for in-service training. One of the purposes of networking is improvement of cooperation between teachers; and the programme has been successful in enhancing this cooperation, especially through organisation of cooperation days for representatives of teachers' associations.

Research and Networking

Researches prove that teaching skills are developed slowly and quickly reach the level that is below teachers' actual potential. The majority of methods teachers use are the ones they learned during their school time; the influence of knowledge obtained in university has turned out to be weak. For their professional development teachers need the place and room to reflect on their teaching practices, especially the ones that have become habitual.

The main findings of researches in the area of teachers' networking are as follows:

seda, mida on talle vaja. Uusi võtteid leitakse, proovi-takse läbi ja levitatakse õpetajavõrgustikes.

Andy Hargreaves ja Michael Fullan Londoni haridusinstituudist leiavad, et õpetajate kompetentsus ja õpetajate professionaalsed kogukonnad on muutusteks olulisemad kui õppekava, hindamine või õppimist toe-tavad vahendid.

Õppimise tulevik sõltub õpetamise tulevikust.

Keelekümbusvõrgustikest

Keelekümbusvõrgustik ühendab keelekümbusprogrammiga liitunud kohalikke omavalitsusi, lasteaedu ja koole ning Keelekümbuslapsevanemate Liitu ja keelekümbusprogrammi rakendamist toetavaid haridusametnikke, koolitajaid ja nõustajaid. Võrgustiku liikmeid seob programmi strateegia, regulaarsed kokku-saamised toetavad ühtekuuluvustunnet. Usaldusest on südinud valmisolek toetada üksteise arengut ning vahendada kogemusi.

Keelekümbusvõrgustiku tuum on võrgustike liikmete üksteiselt õppimine ning teadmiste jagamine. Kokku-saamistel tunnetame üksteise usaldust ja valmidust panustada. Võrgustiku jätkusuutlikkuse tagab HTMi tähelepanu, samuti programmi paindlik juhtimine ja eest-vedamine nii üleriigilisel, piirkondlikul kui ka asutuste tasandil. Rohke osavõtt regulaarsetest kokkusamistest (aastakonverents, suvekoolid) on tunnistuseks võrgustiku liikmete isiklikust motivatsioonist.

2003. aastal alustas 9 lasteaia esimestes keelekümbus-rühmades tööd 18 õpetajat. Suurema osa nende õpetajate jaoks oli see hüpe tundmatusse. Algul oli palju kaht-lusi ning vähe usku enesesse ja programmi, aga ka suur

huvi uue vastu. Praeguseks räägivad kõik need õpetajad, et teistmoodi nad enam töötada ei taha. Esimesed õpetajad on lasteaiaprogrammi süda. Nende järgi joon-duvad hiljem liitujad.

Kõik teavad, et muutuste sisseviimine, eriti haridussüs-teemis, on igakülgset ja pidevat toetust nõudev protsess. Eriti on vaja toetada õpetajaid. Seda teades hak-kasime programmi käivitamise esimestest päevadest kujundama õpetajate võrgustikku. Sellele aitasid kaasa koolitused, kus õpetajad said omavahel suhelda Eesti maaillike looduse rüpes. Väga efektivseks osutusid kol-leegide tegevuste külastused. Paljud märkisid, et niisuguste seminaride käigus mõistsid nad, kuidas on vaja töötada. Hea sõnaga meenutatakse seminaride sarja „Kolmapäeval keelekümblus“ . Õpetajate võrgustiku esindajail on olnud võimalus tutvuda oma kolleegide töoga välisriikides – Soomes, Kanadas, Kataloonias, Walesis, Lätis, Šveitsis jm. Pärast igat sõitu vahendati nähtut-kuuldu ja arutati, mida sellest võiks meie lasteaedades rakendada. Need HTMi rahastusel toimunud õppereisid osutusid hindamatuks panuseks meie õpetajate võrgustiku arengus: nüüd on meil kontaktid ka Eestist väljaspool.

Öeldakse, et mida rohkem annad, seda rohkem saad. See on tõesti nii! Keelekümbusõpetajal läheb tarvis palju õppe- ja metoodilisi materjale ning igaühel on suur hulk omatehtud vahendeid. Õpetajate endi algatusel toimuvad traditsioonilised piirkondlikud ja üleriigilised semi-narid-näitused. Seal tutvustatakse õpetajate koostatud ja laste ning vanematega koostöös loodud materjale. Iga kord on põhjust imetleda õpetajate loomingulisust ning huvitavaid ideid, millest nii mõnigi on saanud lasteaiaprogrammi materjalide aluseks. Võrgustiku tradit-siooniliste ürituste hulka kuuluvad kindlasti suvekoolid, seminar „Õpime koos“ jmt.

системы образования, преподавателей курсов обучения и консультантов. Основой сети сотрудничества погружения является готовность к взаимному обучению и обмену знаниями. В 2003 году первые 18 учителей из 9 детских садов начали работу в группах с языковым погружением. Для большинства этих учителей это был шаг в неизвестное. На начальном этапе у них появлялось много сомнений, неверия в себя, в программу, но в то же время был огромный интерес к новому. Сегодня эти учителя все, как один, говорят, что уже не могут работать по-другому.

Учителям языкового погружения нужно много учебных, методических материалов, и у каждого из них есть масса материалов, изготовленных своими руками. По инициативе самих учителей проводятся и уже стали традиционными региональные, республиканские семинары-выставки учебных материалов, изготовленных учителями лично или совместно с родителями и детьми.

- » teachers need to continuously support each other in their professional development. The support should be provided systematically; development is constantly analysed and reflected upon;
- » teachers' networking are irreplaceable as the room for finding new teaching methods and ideas. A network is the environment within which teachers can try out new methods and choose the ones that are the most suitable for them;
- » teachers' competency and professional communities are more important to change than the curriculum, assessment, or teaching aids (Hargreaves & Fullan).

Language Immersion Networks

The language immersion network unites the local governments, kindergartens, and schools that have joined the language immersion programme as well as the Language Immersion Parents' Association and educational officials, trainers, and counsellors who support implementation of the language immersion programme. Network members are joined and supported by attention of the Ministry of Education and Research, the flexible management of the programme both at the national, regional and institutional level by the programme strategy as well as by regular meetings (the annual conference, summer schools) which support the unifying feeling of belonging.

In 2003 18 kindergarten teachers started work in the first 9 language immersion kindergarten groups. The process of the teachers' network formation was facilitated by trainings, visiting of colleagues' activities and cooperation seminars, e.g. the well-remembered seminar series "Wednesdays with Language Immersion". Representatives of the teachers' network had the possibility to get acquainted with work of their foreign colleagues – in Finland, Canada, Catalonia, Wales, Latvia, Switzerland, etc. These study trips, financed by the Ministry of Education and Research, have turned out to be an

Lasteaiaprogrammi kogemused kinnitavad, et kvaliteedi tagamisel on mitmekesiste metoodikakursuste kõrval väga oluline õpetajate suhtlemine. Sõbralikud kohutumised, avatus ja kutsealased huvid aitavad kaasa usalduse ja professionaalsuse kasvule õpetajate võrgustikus.

Võrgustikesse ja suhtlemisse haaratakse kõik, kes on keelekümbusega seotud, olgu ta siis lasteaia või kooli õpetaja, koolitaja või nõustaja. Kõik koos ja igaüks eraldi on see hoob, mis toob haridussüsteemi positiivseid nihkeid.

Keelekümblusõpetajate kogemuste vahendamise võimalused

LAK-õppe kuu

LAK-õppe (CLIL) kuu on aprillikuine ürituste sari, mille raames juba viis aastat järjest on asutuse, piirkonna või üleriigilise üritusega tutvustatud keelekümbuspõhimõtete rakendamist ja programmi saavutusi. LAK-õppe kuu annab esinemise võimaluse paljudele õpetajatele, lapsevanematele, üliõpilastele ja õpilastele. Lisaks keelekümbusprogrammiga liitunud asutustele on oma kogemusi tutvustama ja osalema teretulnud teistegi Eesti lasteaedade ja koolide esindajad, viimastel aastatel on LAK-õppe kuu raames suurenenud ka rahvusvaheline koostöö. LAK-õppe kuu ühel nädalal toimuval keelekümbuskeskuse korraldatud üritused erinevatele sihtrühmadele.

Keelekümbuskeskuse LAK-õppe nädala koolitustel, seminaridel ja infopäevadel süvenetakse LAK-õppe olemusse ja räägitakse teiste maade kogemustest, suun-

dadest ning Eesti kogemustest üleilmel taustal. Esimesest aastast alates oleme tähtsustanud rahvusvahelist mõõdet (Peeter Mehisto, David Marsh, Oliver Meyer – eri aastate esinejad) ning LAK-õppele lähedasi mitmekeelsuse ja kultuurilise pädevuse arendamise moodusid ConBaT ja CARAP/FREPA programmides.

Professor Martin Ehala sõnum 2012. aasta LAK-õppe päevalt tõi esile keelekümbusele oluliste põhimõtete tähendusrikkuse eestikeelse kooli jaoks: „Kõik ainetunnidarendavad kõiki keelelisi osapädevusi kokku suuremal määral kui emakeeleõpetus. Paraku on nende osapädevuste arendamine aineõpetuses sageli teadvustamata. Sihipärane tegevus siin aitab kaasa nii suhtluspädevuse kujunemisele kui ka aine omandamisele.“ Uuringute päev suunas osalejaid süvenema küsimus-tesse ja järeldustesse, mida teadlased teiskeelse õppe ja keelekümbusprogrammi rakendamise kohta oluliseks peavad.

Возможности для обмена опытом среди учителей языкового погружения

Месячник предметно-языкового интегрированного обучения

Месячник предметно-языкового интегрированного обучения (LAK-õppre kuu) – это серия апрельских мероприятий, в рамках которой уже на протяжении пяти лет, можно ознакомиться с достижениями программы языкового погружения, успешными мероприятиями, проведенными на республиканском, региональном уровне тем или иным учебным заведением, и не только. Месячник интегрированного обучения даёт возможность выступить многим учителям, родителям, студентам и учащимся. Наряду с теми, кто присоединился к программе погружения, возможность ознакомить других со своим опытом работы имеют представители всех школ и детских садов Эстонии, в последние годы, в рамках месячника, широко представлено международное сотрудничество. Целую неделю, в период месячника, Центр языкового погружения проводит множество мероприятий для различных целевых аудиторий.

На проводимых Центром языкового погружения курсах, семинарах и днях более глубоко исследуются методики интегрированного обучения, говорится об опыте работы других стран на фоне глобальных тенденций изменения мира.

invaluable contribution to the development of our teachers' network: now we also have contacts outside Estonia.

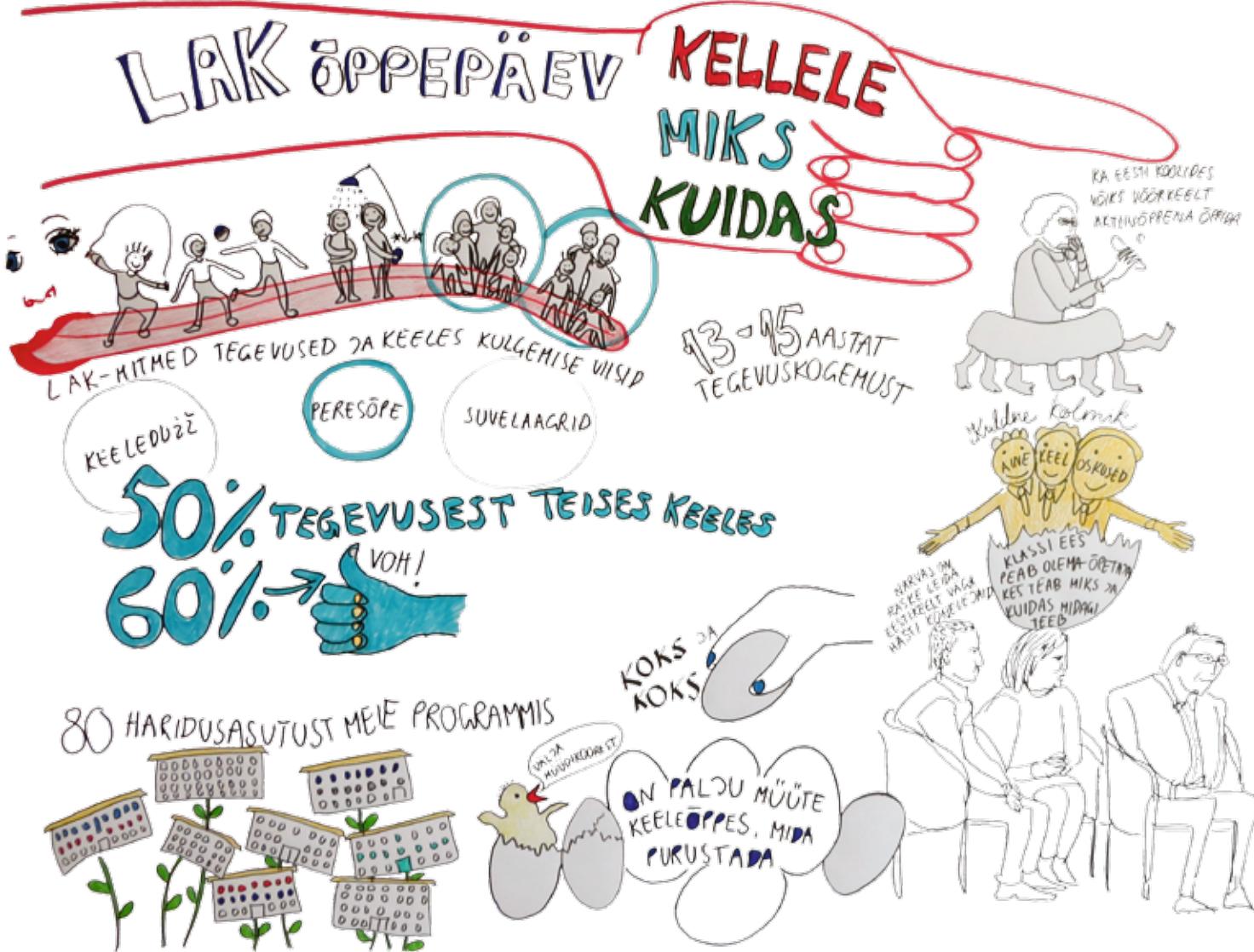
Another aspect of teachers' networking is sharing teaching methods and study materials. Regional and national seminars-exhibitions, which have already become a tradition, are held by the initiative of teachers. At these seminars teachers introduce the materials they produced themselves and in cooperation with children and their parents. The traditional events of the network also include summer schools, the seminar "We Learn Together", and others.

Networks and communication include everybody involved in language immersion, be it a kindergarten or school teacher, trainer or counsellor. Everybody together and each one separately is the forcer that brings positive changes to the education system.

Language Immersion Teachers' Possibilities for Experience Exchange

CLIL Month

The Content and Language Integrated Learning (CLIL) month is a series of events in April. For five years already, this month is the time when events of the institutional, regional, and national level introduce implementation of language immersion principles and programme achievements. The CLIL month provides a lot of teachers, parents, students and pupils with a possibility to introduce their activities and experience. International cooperation within the CLIL month has also increased in the recent years. One week of the CLIL month is filled with events which the Language Immersion Centre organises for different target groups.

„Priks-praks“-seminarid

Oma materjale ja metoodilisi lahendusi aine- ja keeleõppes saavad õpetajad kolleegidele tutvustada piirkondlike seminaride sarjas „Priks-praks“. Kolme-neljatunnised seminarid viiakse läbi õhtupoolikul. Sissejuhatav teema ühendab erinevate ainete ja kooliastmete õpetajaid. Töö sektsionides kavandatakse aine või ainevaldkonna põhisena. Materjalide tutvustusest võib välja kasvada ka arutelu.

„Priks-praks“-seminarid ei ole üldjuhul LAK-õppre kuu üritused.

Семинары «Прикс-пракс»

Ознакомить коллег со своими методическими материалами и разработками по обучению предметам и языку учителя могут на серии семинаров «Прикс-пракс». 3-4-часовые семинары проводятся в послеобеденное время. Вводная тема объединяет учителей разных предметов и ступеней обучения. Работа в секциях планируется по предметам или предметным группам. После знакомства с материалами можно их обсудить.

Семинары «Прикс-пракс», как правило, не являются одним из мероприятий месячника предметно-языкового интегрированного обучения.

Priks-praks Practical Seminars

Teachers can introduce their materials and methodological solutions in content and language integrated learning at a series of regional practical seminars “Priks-praks”. Seminars that last for three or four hours are held in the afternoon. The introductory topic of the seminar unites teachers of different subjects and at different school stages. Work in sections is based on the subject or subject area. Materials presentations can be developed into discussions.

As a rule, *Priks-praks* practical seminars are not held within the frames of CLIL month events.

Kohtume „Priks-praks“-seminaril

Silja Risti, keelekümblusõpetaja, Maardu Gümnaasium

Oodatud on õpetajad, kes soovivad tutvustada kolleegidele oma tööd (meetodeid, koostatud esitlusi, töölehti, mänge, pilte jm), aga ka lihtsalt kuulajad-vaatajad ja teiste kogemusest õppijad. Õpime üksteiselt! Annane ja saame! Tule ise ja võta kolleeg kaasa! – nii tuli keelekümblikejate ellu seminarisari „Priks-praks“.

Osalesin 2012. aasta esimesel seminaril, registreerisin end ajaloo töötuppa tutvustajaks. (Tutvustajad tulid kohale materjalidega, mille kasutamise kogemusi olid valmis teistega jagama.) Tore oli teistega enda läbiproovitud ning toimivaid materjale ja ideid jagada. Väga hea oli kuulda ja näha ka selliseid asju, mida varem ei teanud. Rõõmu tegi ka see, et sain ühe kolleegi teistest koolist ajaloo töötuppa kaasa kutsuda. Temalgi oli, mida jagada. Ma arvan, et nii peakski olema, et tulen ise ja kutsun lisaks veel mõne kolleegi kaasa.

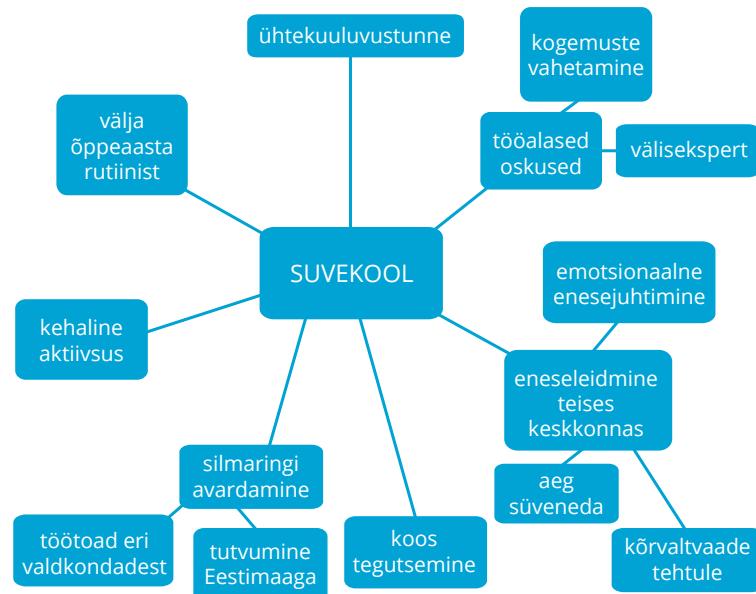
Iga „Priks-praks“-seminar on nende nägu, kes seal osalevad. See, mis on ühe jaoks väga lihtne, igapäevane ja justkui iseenesestmõistetav, võib olla teise õpetaja jaoks ahhaa-efektiga.

Kui toimiks usin omavaheline materjalide jagamine, ei oleks vaja igal aastal hakata leitama uusi mänge ja õppevara. Usun, et meil kõigil on lahendusi, mis teevad õpetajate elu lihtsamaks ja õpilaste koolielu mitmekesisemaks. Vaja on tahet ja soovi oma mõtteid ja materjale teistega jagada.

„Priks-praks“-seminari edukus sõltub sellest, kes osalevad ja kas teave jõuab kõikide õpetajateni. Oluline on, et kohale tulevad need, kes on valmis oma materjale jagama ning on avatud teiste ideedele.

Ehk kohtume juba järgmisel „Priks-praks“-seminaril?

Suvekoolid

Keelekümbluskeskuse suve- ja talvekoolide ring on vastavalt erinevate võrgustike vajadustele aasta-aastalt laienenud. Iga-aastastel kohtumistel on enesetäindamise kõrval oluline rolli just koostööste suhete loomisel ja hoidmisel ning kümblusvõrgustiku arendamisel. Koolitustel, suvekoolides ja viiendat aastat läbi viidud LAK-õppe kuul kohtuvad lasteaedade ja koolide õpetajad, õppealajuhatajad, direktorid ja partnerid.

Встретимся на семинаре «Прикс-пракс»

Силья Ристи, учитель языкового погружения,
Маардуской гимназии

«Ждём учителей, желающих ознакомить коллег со своей работой (методами, презентациями, рабочими листами, иллюстрациями и т. п.), а также просто зрителей-слушателей, то есть всех, кто интересуется опытом других. Давайте учиться друг у друга! Давать и получать! Приходите сами и приводите коллег!» – с таких возвзаний родилась прекрасная серия семинаров «Прикс-пракс».

В 2012 году я участвовала в первом семинаре, зарегистрировалась в рабочую группу по истории, чтобы представить свои материалы уроков. Другие педагоги показывали свои наработки. Было очень приятно делиться с другими своим опытом и идеями. К тому же было интересно услышать и увидеть то, чего я не знала раньше. Радовал и тот факт, что я смогла заинтересовать семинаром коллегу из другой школы. У нее также накопились идеи, которыми можно было поделиться. Я думаю, что так оно и должно быть: приду сама и возьму с собой кого-либо из коллег.

Содержание семинаров «Прикс-пракс» напрямую зависит от людей, в них участвующих. Что для одного элементарно и обыденно, для другого имеет эффект открытия.

Если бы педагоги постоянно делились своими материалами с другими, то не надо было бы ежегодно каждому в отдельности изобретать и придумывать игры и учебные материалы. Я верю, что у каждого есть умения и практики, облегчающие работу учителя и насыщающие школьную жизнь. Нужно только желание поделиться своими идеями и учебными материалами с другими.

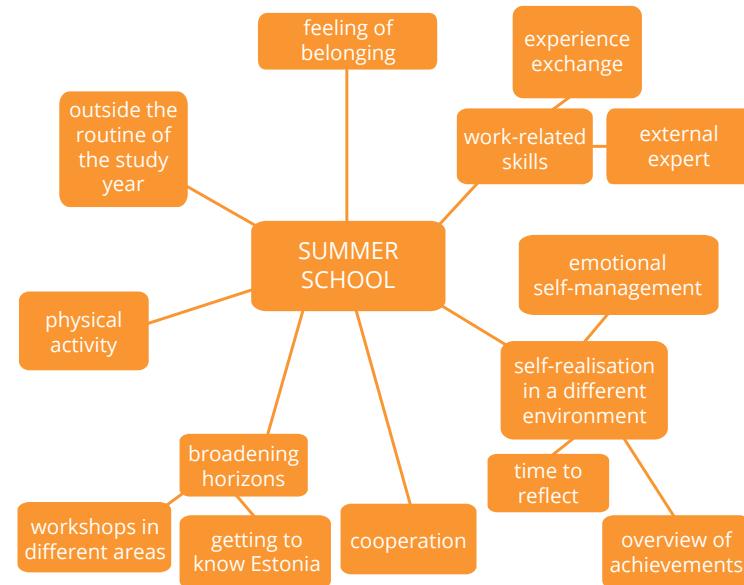
See you at Priks-praks Seminar

Silja Risti, Language immersion teacher, Maardu Secondary School

In 2012, I participated in the first seminar as a speaker at the History workshop. It felt great to share my approved materials and ideas with others. It was also wonderful to hear and see the things I had not known before. An added value was cooperation with a colleague from another school whom I had invited to be my co-speaker. I believe that such seminars are about inviting and joining people.

The success of "Priks-praks" seminar depends on its participants and the availability of the seminar message to other teachers. It is essential for participants to be ready to share their materials and open for new ideas. Shall we meet at the next "Priks-praks" seminar?

Summer Schools

Tagasiside direktoritelt

Mis suvekoolis meeldis?

Suvekoolis meeldis mulle sõbralik öhkkond, organisatsioon, loengud, suhtlemine kolleegidega ja loomulikult ka suvekooli huvitav kava.

Inimlik, toetav öhkkond; „immuniteedi“ mõiste tõlgendamine; kasutatud efektiivsed töömeetodid; võimalus kogemusi jagada; ekskursioon Viljandis ja Viljandi gümnaasium: vastus, miks on kasulik lahus viia põhikool ja gümnaasium; huvitav, lõbus seltskonnatants ja omapärane ansambel; suurepärane loodus.

Mida tahan edasi anda nendele juhtidele, keda ei olnud suvekoolis?

Igal võimalusel osalege, see on parim enesetäiendus ja puhkus käskäes!

Juhid saavad keelekümluse juhtide näitel praktikas kogeda, kuidas toimib ideaalne meeskonnatöö.

Soovitaksin neile järgmisel korral kindlasti kasutada võimalust osaleda suvekoolis, kuna sellised kohtumised võtavad pinge maha, on võimalik paariks päevaks töörutiinist täielikult välja lülituda. Minu jaoks on suhtlemine kolleegidega mitteformaalses olukorras alati inspireeriv. Väga tore oli rühmatöö, sai arutleda paljude asjade üle.

Koos õppimine ja vahetu kogemuse jagamine üksteisega – seda ei saa anda edasi nendele, keda suvekoolis ei olnud.

Nemad jäid kogemuse võrra väsemaks, positiivne impuls jäi saamata! Loomulikult Peeter Mehisto loeng, mis pani mõtlema ja analüüsima.

Osalemine on vajalik koostöö planeerimiseks, ühiste ideede ja eesmärkide elluviimiseks.

Võimaluse korral võtke osa keelekümluse koolitus-test ja suvekoolist. Saate alati tuge oma tegemistes ja ettevõtmistes.

Muutuste juhtimine on keeruline ja aeganõudev töö, mil tuleks pidevalt otsida tagasisidet oma tegevustele. See omakorda eeldab oskuslikku kaasamist ja tööd meeskonnas valitsevate hirmudega. Ära sildista! See kõik on õpitav tunnetuslikult juhtide suvekoolis.

Tagasiside õpetajalt:

Ootuste täitumine: Suvekool oli väga praktiline; informatiivne; lõbus; oli lõõgastav ja huvitav; puhkust pakkuv. Need 3 päeva olid parimad viimase 9 kuu jooksul; suurepärane, et õpetajates on nähtud ka teisi rolle kui lihtsalt õpetaja. Aeg iseendale, et koondada oma mõtted, lasta settida argimureidel; et minna puhanumalt ja rõõmsamalt oma igapäevatoimetuste juurde tagasi. Esimene üritus minu õpetatöö jooksul, kus õpetaja sai veidike lõõgastuda, tunda end inimesena ning puudus pinge ja pidev muretsemine töö pärast. Sain kinnitust, et mu töö on tähtis, ja teavet keekümluse suundadest (strategiast). Suvekool oli kui preemia tehtud töö eest. Super!!!

Suve- ja talvekoolid

õpetajatele
direktoritele
õppealajuhatajatele
koolitajatele
nõustajatele

Успех семинаров «Прикс-пракс» зависит от того, кто в них участвует и как распространяется информация. Существенным является то, чтобы приходили люди, действительно открытые для новых идей и желающие поделиться своим опытом.

Летние школы

Летние школы позволяют на время вырваться из рутины повседневности учебного года, посмотреть со стороны на уже сделанное, ощутить себя в другой среде, ощутить чувство причастности к общему делу, получить опыт командной работы, заниматься физическими упражнениями, расширить кругозор, обрасти знания и навыки, нужные в жизни и работе в различных ситуациях, поучаствовать в занятиях по интересам в различных областях: музыка, изобразительное искусство, природа, здоровое питание и т. д. Круг различных летних и зимних школ, проводимых Центром языкового погружения, расширяется год от года. Помимо обретения новых знаний и навыков существенное место в них занимает создание новых и сохранение существующих контактов между учителями, а также развитие сетей сотрудничества.

The range of summer and winter schools of the Language Immersion Centre has been expanding according to needs of different networks. Besides professional self-improvement these annual meetings also play an important role in establishment and maintenance of cooperation as well as development of the language immersion network. Trainings, summers schools and the CLIL month events are the meeting point for kindergarten and school teachers, deputy principals, directors, and partners.

Summer and winter schools for
teachers
directors
deputy principals
trainers
counsellors

Taani õpetajast: väljavõtteid keelekümbusprogrammi koolitajate rühma õppereisi päevikust 18. – 21.02.2014

Uuringute järgi on edukuse alus motiveeriva õhkkonna loomine klassis, et kõik oleksid õnnelikud ja rahul. Kooli eesmärk on, et õpilased oskaksid ise õppida ja jätkata õppimist iseseisvalt (õpiksid iseendale) ning oleksid enesekindlad. Õppimine peab olema lahe!

Õpetaja roll Taani koolis

Koolis on klassiõpetajate süsteem: üks õpetaja, tihti erialalt taani keele või matemaatika õpetaja, on klassiga mitme aasta vältel. Tema on ka klassijuhataja, kel lasub kohustus suhelda vanemate ja tugipersonaliga (nt sotsiaaltöötaja) ning ka omavalitsuse ametnikega (nt muukselne perekond).

Igal aastal õpetab ta 3–4 erinevat õppeainet ühes klassis või kooliastmes. Pikemaaegne kokkupuude samade õpilastega loob võimaluse õpilastega tuttavamaks saada, nende arenemust vajalikul moel toetada. See annab õpetajale ka laiemad võimalused lõimingiks, sest ta valdab erinevate ainete sisu.

Tähtsustakse õpetaja tegevust isiksuse kasvataja ja arengu toetajana. Tööplaanide koostamisel juhindutakse õppekavast, mis varem andis vaid üldisi suuniseid. Praeguseks on riiklik õppekava oluliselt täpsustunud. Tööplaanid on vabas vormis ja kuupõhised. Õpetajad ei täida õppetöö kohta paberpäevikut ega e-kooli.

Õpetajal on otsustusvabadus, millist õppematerjali ja milliseid meetodeid ta oma töös kasutab. Materjali valikul toetab teda õppematerjalide keskus. Oma töös on õpetajal võimalik kasutada ka assistenti.

Fotod: õppereis Taani 2014

Проводимые под эгидой Центра языкового погружения курсы обучения, летние школы, мероприятия месячника по предметно-языковому интегрированному обучению, прошедшего уже в пятый раз, дают также учителям детских садов и школ, завучам, директорам и другим нашим партнёрам прекрасные возможности встретиться между собой и пообщаться.

Летние и зимние школы для
учителей
директоров
завучей
преподавателей курсов
консультантов

О датском учителе: выдержки из дневника учебной поездки в Данию группы лекторов Программы языкового погружения 18 – 21 февраля 2014 г

В датских школах действует система, при которой один учитель (зачастую это учитель датского языка или математики) работает с одним и тем же классом в течение нескольких лет. Он выполняет задачи классного руководителя, общаясь с родителями, социальными работниками, муниципальными чиновниками (напр. при общении с иноязычными семьями). Ежегодно учитель обучает 3–4 различным предметам в одном и том же классе (школьной ступени). Многолетняя работа с одними и теми же учащимися дает возможность поближе познакомиться с ними, наиболее эффективно содействовать их развитию.

Teacher in Denmark: Travel Notes from the Language Immersion Trainers' Study Trip on 18 – 21 February, 2014

The research says that the basis of good academic performance is in creation of motivating environment in the classroom, and the aim of the school is to teach pupils to learn independently and be self-confident.

The Danish school uses the form teacher system, where one teacher stays with the same form for several years. Responsibilities of the teacher include communication with parents and support specialists (e.g. social worker) as well as municipality representatives. Every year this teacher teaches 3–4 different subjects in one form or at one school stage. The teacher is expected to develop pupils' personality and support their overall development. Teachers compose their working plans in free format on the basis of the curriculum, and they also make their own decisions of use of teaching methods and study materials.

The teaching load of the form teacher is about 10 hours in her form, and the rest of the working time is meant for cooperation with other teachers and social worker, communication with pupils and parents, coordination of interdisciplinary cooperation, and preparation for lessons. Teachers meet 1–2 times a week (for about 2 hours in total) to discuss interdisciplinary integration, deal with joint planning and prepare for project days. In-service training for teachers is organised and offered by universities. The duration and times of the training vary. The school is responsible for providing the teacher with training possibility: it may send its teacher to in-service training for half a year and finds a substitute teacher for this time. However, the teacher participating in the training still receives his/her salary. The rate of employment among teachers is generally high.

Õpetajate koostöö

Klassijuhatajal on oma klassis umbes 10 ainetundi ning ülejäänud tööaeg on ettenähtud koostööks teiste õpetajate ja sotsiaaltöötajaga, suhtlemiseks õpilaste ja vanematega, lõimingu koordineerimiseks ning tundide ettevalmistamiseks. 1–2 korda nädalas (kokku u 2 tundi) toimuvad lõimingu alased koosolekud, ühine planeerimine ja projektipäevade ettevalmistamine. Klassijuhataja ülesandeks on õppeaasta jooksul läbida klassiga kohustuslikud teemad (nt liiklus).

Lõimingu kaudu tagatakse ka vajalikud infotehnoloogilised oskused, sest eraldi arvutiõpetuse tundi õppekavas pole. Õpetajad lepivad kokku, kes missugused vajalikud infotehnoloogilised oskused saab oma aines selgeks õpetada ning mida on vaja õpetada 1., 2. ja 3. klassis.

Kool tagab õppetööks kõik vajalikud vahendid ja materjalid – õpetajad lepivad kokku, mida kellel vaja on ning siis otsustatakse majanduslikult soodsamate ja olulisemate vahendite soetamine.

Igal õppeaastal on 4 projektinädalat, kus tegeletakse ulatuslikumate teemadega ning toimuvad aineteülesed õppepäevad suures osas väljaspool koolimaja. Tihti kutsub kogukond kooli kontsertidele, teatrisse, muuseumisse. Bussi tellimise ja õppetöoga seotud õppetöökriteeriumide kulud katab kool (vald). Ekskursioonid on vanemate või kogukonna kulul. Alati käib kogu kool jõulude ajal kirikus.

Õpetajate täienduskoolitused

Täienduskoolitusi organiseerivad ülikoolid oma kolledžitega. Koolitused võivad toimuda öhtuti, kaugõppes, aga ka poole aasta pikkuse terviktsüklina. Kool võib saata õpetaja pooleks aastaks koolitusele ning leiab selleks ajaks asendusõpetaja, kuid koolitusel olevale õpetajale makstakse endiselt kogu töötasu. Asendusõpetajatena kasutatakse töötuid õpetajaid, kelle palgast osa maksab kogukond. Töötuse määr on õpetajate seas kõrge, sest ülikoolidesse võetakse vastu suur hulk üliõpilasi ning kool võib õpetajaks palgata mistahes pedagoogilise haridusega inimese, keda nad peavad sobivaks.

Отмечается важная роль учителя в процессе воспитания и личностного развития учащихся. Рабочие планы составляются на основе учебной программы. Если раньше она содержала лишь рекомендации общего характера, то сейчас более детально регулирует учебный процесс. Рабочие планы составляются помесячно в свободной форме. Учителя не должны заполнять по журналы учебной работы ни на бумажном носителе, ни в электронной форме. Учитель может сам решать, какой материал и какие методы он будет использовать на уроке.

Классный руководитель преподает в своём классе около 10 предметных часов, остальное рабочее время предназначено для сотрудничества с другими педагогами и социальным работником, для общения с родителями и учениками, а также для подготовки к урокам. Один-два раза в неделю проходят собрания, посвященные межпредметной интеграции, планированию учебного процесса и подготовке учебных проектов. Через интеграцию формируются умения, связанные с информационными технологиями, поскольку отдельных уроков информатики в учебной программе не предусмотрено. Учителя договариваются между собой, каким технологическим умениям каждый из них будет учащихся обучать на своих уроках, а также чему надо обучать учащихся 1-х, 2-х и 3-х классах.

Повышением квалификации учителей занимаются университеты. Курсы могут проходить в форме вечернего или заочного обучения либо полугодовыми циклами. Школа может отправить учителя на полугодовые курсы, сохраняя ему зарплату и заменив его на это время ассистентом.

Fotod: Jose Maria Artigal lasteaednikke õpetamas

Kui oled tee läbinud, juhata seda teistele

Natalja Soboleva, Eesti Keelekümblusprogrammi Lapsevanemate Liidu juhatuse liige

Mitmekeelsust toetavad lapsevanemad peavad üheks oma tähtsamaks ülesandeks propageerida keelekümblusmetoodikat kui keelte omandamise köige mõjuvamat ja efektiivsemat viisi kooliõpilase jaoks. Keelekümblusprogrammi Lapsevanemate Liidu liikmetel on kogemusi keeleõppest, mille puhul raha-, aja-, energia- ja närvikulu sugugi positiivsete tulemusteni ei viinud. See on aidanud meil, täiskasvanutel, aru saada, et oma lapsele tahame me sellist lasteaeda/kooli, mis aitab tal mitmekeelseks saada võimalikult varakult.

Keelekümblusprogramm vastab vanemate ootustele, kuna aidates omandada uusi keeli, toetatakse ka laste emakeele arengut ja tähtsustatakse rahvusidentiteeti. Isiklikud kogemused on alati parim reklam ning oma hirmudest üle saanutena tahame me oma võitu teistega jagada, edastades oma teadmisi teistele vanematele. Nii on meie liidu aktivistid muutunud selle huvitava metoodika ekspertideks. Saame oma veendumustele kindlust laste näol, kellest paljud on jõudnud kõrgkooli ja omandavad erinevaid erialasid erinevates keeltes Eesti ja välismaa ülikoolides.

Meid kutsutakse tihti lasteaedadesse ja koolidesse kohtuma vanematega, kes kaaluvad võimalust panna oma laps keelekümbusrühma või -klassi, aga veel kahtlevad. Meid oodatakse ka seminaridele ja konverentsidele oma valikust rääkima, meilt küsivad nõu ka täiesti võõrad inimesed. Meie tuge on neile vaja selleks, et põhjendada otsust oma sugulastele ning teada kodule seatud ootusi. Meilt küsitakse parimate lasteaedade ja koolide aadresse ning köige andekamate pedagoogide nimesid. Vahel viib lihtne vastus pika arutluseni me-

Пройдя путь, укажи дорогу другому

Наталья Соболева, член правления Родительского Союза Программы языкового погружения Эстонии

Одной из своих важнейших задач родители, выступающие за многоязычие, считают пропаганду методики языкового погружения как наиболее действенного и эффективного способа овладения языками в школьном возрасте. Положив массу сил, времени, денег и нервов на собственное изучение языков (далеко не всегда с положительным результатом), каждый из наших взрослых активистов рано или поздно пришел к выводу: моему ребенку нужна такая школа (детский сад), которая поможет ему еще в юном возрасте стать многоязычным. Этим ожиданиям родителей программа языкового погружения вполне соответствует. Ведь прививая детям новые языки, она дает возможность развивать и свой родной язык, сохранять родной национальный менталитет.

Нас часто приглашают на родительские собрания в детские сады и школы, чтобы встретиться с родителями, которые обдумывают возможность отдать своего ребенка учиться на втором языке. Нас приглашают с выступлениями о своем выборе метода обучения на семинары, конференции. Иногда обращаются, чтобы мы просто подсказали адреса наилучших, с нашей точки зрения, детских садиков и школ, имена самых талантливых педагогов. А случается и так, что споры с нашим участием (в том числе в Интернете) вокруг плюсов и минусов методики выливаются в длинные дискуссии, которые, как оказывается позже, заканчиваются тем, что наши уважаемые оппоненты отдают своих малышей в группы или классы, работающие с применением языкового погружения.

Родители неоднократно отмечали, что большой ценностью программы погружения являются работающие в ней педагоги. Как правило, это не просто прошедшие специальную подготовку учителя, умеющие работать на разных языках, но, в первую очередь, горячо преданные своему делу труженики. В большинстве своем и дети, и родители отвечают таким учителям взаимностью.

Есть у нас свой печатный орган. «Родительская газета» на протяжении уже почти девяти лет является периодическим изданием Союза родителей, созданного в конце 2004 года при программе языкового погружения Эстонии. На страницах газеты рассказывается о лучшем опыте применения методики в детских садах и школах. Эксперты программы на страницах газеты отвечают на многочисленные вопросы тех мам и пап, которые еще сомневаются, опасаются, осторегаются того, что именно их ребенок по каким-то причинам не сможет потянуть обучение на неродном языке. В этих ответах родители используют собственный опыт. Как правило, этот опыт является вполне положительным, подтверждением чему – наши подросшие дети, многие из которых ныне студенты, обучающиеся различным профессиям и на различных языках в вузах Эстонии и иных стран.

Задать вопрос в нашу газету, а также написать свое мнение о программе, поделиться с другими родителями возникающими сложностями и проблемами может абсолютно каждый читатель, отправив электронное письмо по адресу nsoboleva@hot.ee.

Having Completed the Way, Guide Others to Complete It

Natalya Soboleva, Member of the Management Board of the Language Immersion Parents' Association of the Estonian Language Immersion Programme

Parents who support multilingualism consider one of their most important tasks to propagate language immersion as the most efficient way of language acquisition at the school age. The language immersion programme fully meets such expectations of parents, as teaching children new languages it provides the possibility to preserve and develop their own mother tongue as well as their national identity.

Representatives of the Language Immersion Parents' Association are often invited to parents' meetings in kindergartens and schools to speak to parents who are considering the possibility of learning in a second language for their children, but still have fears and doubts. We are invited to make presentations at seminars and conferences. We are often approached by strangers who ask for our advice concerning language immersion in general or choice of a particular school or teacher.

We also have our print newspaper. For almost nine years "Roditelskaya Gazeta" (Parents' Newspaper) has been a periodic newspaper of the Language Immersion Parents' Association which was established under the Estonian Language Immersion Programme at the end of 2004. The newspaper tells about the best experiences of implementation of language immersion in kindergartens and schools both in Estonia and abroad.

The parents who would like to learn more about language immersion and the role of family in it are invited to the annual Summer school, the participants of which have become a family during the years of our project.

toodika miinustest ja plussidest. Hiljem selgub, et meie oponendid on oma lapsed pannud keeleküblasesse.

Liidu häälekandja Roditelskaja gazeta on 9 aasta jooksul vahendanud keeleküblasmetoodika rakendamise parimaid kogemusi nii Eestis kui ka välismaal. Ajaleht ühendab meid. Keeleküblejate vanemad teavad, et nad ei ole oma mõtetes ja valikutes üks. Nad on valinud programmi, mis aitab lastel saada mitmekeelseks. See valik tähendab kindlasti teatud vastutust ja nõudeid lapse perele, et aidata tal taluda koormust, mis on suurem kui tavakoolis käivatel eakaaslastel.

Vanemaid, kes soovivad rohkem teada keeleküblusest ning oma rollist selles ja leida uusi mõttekaasasi, kutsume osalema meie iga-aastases suvekoolis. Suvekool on kui pereliikmete kokkutulek.

Lugege meie ajalehte, otsige meiega kohtumisi ja kirjutage meile! Meie aga üritame ka edaspidi olla teiega ja toetada nii kõikide Eesti keeleküblasprogrammi laiendavate ja arendavate sidusrühmade koostööd.

Foto: keeleküblasprogrammi Lastevanemate Liit

Fotod: Keelekümblusprogrammi Lastevanemate Liidu tegemised

V Keelekümblusprogrammis on rakendunud kvaliteedisüsteem

Keelekümblusasutuste tunnustamine

Keelekümblusprogrammi arengustrateegias on tähtsal kohal kvaliteet. Keelekümblusasutuste kvaliteedi hindamise süsteemi väljatöötamisel peeti oluliseks, et süsteem sobituks haridasutuse üldisesse sisehindamissüsteemi ja hõlmaks keelekümbluse rakendamise võtmetegureid.

Keelekümblusvaade aitab paremini mõista keelekümblusprogrammi rakendamise üksikküsimusi ja programmi rolli asutuse terviklikus arengus.

Asutuste hindamiskriteeriumide kirjeldamise aluseks on viis sisehindamise valdkonda: eestvedamine ja juhtimine, personalijuhtimine, koostöö huvirühmadega, ressursside juhtimine, õppe- ja kasvatusprotsess. Enesehindamisel juhindutakse Demingi pideva parendamisse tsüklist: planeeri → tee → hinda → korrigeeri.

2012. aastast annab keelekümbluskeskus välja kvaliteediauhinda.

Mida toodi esile

- » Lasteaias on heaks tavaks koos planeerimine, ühine tegevus eesmärkide elluviimisel ja meeskonnatöö kõigil tasanditel (juhtkond, õpetajad, õpetaja abid, tehniline personal, lapsevanemad). Lasteaias valitseb üksteist toetav ja innustav õhkkond igas valdkonnas.

V В программе языкового погружения реализуется система оценивания качества

Признание заслуг образовательных учреждений языкового погружения

В стратегии развития Программы языкового погружения заметное место занимает качество. При разработке системы по оценке качества работы образовательных учреждений языкового погружения было признано важным, чтобы она соответствовала общей системе внутреннего оценивания названных учреждений и охватывала ключевые факторы методики языкового погружения. Основой для формулирования критерии оценивания образовательного учреждения были выбраны пять направлений: руководство и управление учреждением, управление персоналом, сотрудничество с заинтересованными группами, управление ресурсами, учебно-воспитательный процесс. В 2012 году Центр языкового погружения начал присуждать образовательным учреждениям премии качества. В ходе визитов оценочная комиссия сделала определенные выводы касательно школ, претендующих на получение вышеизванной премии.

В детских садах хорошей традицией является коллективное планирование, сотрудничество для достижения поставленных целей, а также командная работа на всех уровнях. В детских садах по каждому оцениваемому направлению царила атмосфера поддержки и позитива. Детские сады выделяются четко организованной, разнообразной

V Implementation of the Quality System of the Language Immersion Programme

Recognition of Language Immersion Institutions

Quality plays an important role in the development strategy of the language immersion programme. In development of the system of quality assessment for language immersion institutions it was considered important for the system to suit the overall assessment system of an educational institution and to cover key factors of implementation of language immersion.

The basis for description of the assessment criteria for institutions is the five areas of internal assessment: leadership and management, personnel management, cooperation with stakeholders, resource management, and the educational process. Self-assessment is based on Deming's cycle of continuous improvement: plan > do > assess > correct.

The Language Immersion Centre has been granting institutions the quality award since 2012. The process of applying for the quality award contest is stated in the Quality Award Statutes.

Emphasised Aspects of Awarded Institutions

The internal assessment reports of nominees for the quality award and visits to these institutions have allowed to emphasise some aspects of their work:

- » in kindergarten joint planning, teamwork and co-operation on the level of the whole institution and supporting environment have become a good tradition;
- » schools have intentionally increased the volume of Estonian-medium teaching in order to improve pupils' competitiveness for learning in the Estonian language after the basic school. The schools have high expectations and requirements in relation to the quality of the Estonian language and its teaching, as well as to friendly relationship between teachers and pupils;
- » the kindergarten stands out with its well-organised, reach and modern learning environment. Both the administration and teachers diversely contribute to development of the kindergarten;
- » the school celebrates the principle of treating the staff of language immersion and mainstream forms in the equal way. The school has set itself the goal to connect the staff and pupils of language immersion and mainstream forms in one whole, thus contributing to spread of the best teaching practices of language immersion throughout the school.

- » Viimastel aastatel on kool sihipäraselt suurendanud eestikeelse õppe osakaalu, et tõsta õpilaste konkurentsivõimet eestikeelsel edasiõppimisel peale põhikooli. Esiletõstmist väärivad kõrged nõudmised eesti keele ja selle õpetamise kvaliteedile ning sõbralikud suhted õpilaste ja õpetajate vahel. Koolimajas ringi liikudes on märgata, et õpetajad-õpilased tunnevad, et liiguavad ühes suunas, ajavad ühte asja. Külastega ollakse harjunud, õpilased esinevad tunnis julgelt.
- » Lasteaed paistab silma väga hästi korrastatud, rikkaliku ja moodsa õppakeskkonnaga, mis on saavutatud eelarve vahendite oskusliku kasutamise, sponsorite toe ja aktiivse projektides kaasalöömisega. Lasteaia juhi ja personali silmapaistvalt mitmekülgne panustamine lasteaia arengusse on kujundanud asutuse väga hea maine.
- » Kool tähtsus tab sihipäraselt keelekümblus- ja tavaklasside personali võrdse kohtlemise printsipi õppe- ja töökeskkonna loomisel ning tunnustamisel. Koolis valitseb sõbralik suhe õpilaste-õpetajate-juhtkonna vahel. Kool on seadnud eesmärgiks siduda kooli kümblus- ja tavaõppre personal ning õpilaskond tervikuks, kavandades ja viies läbi nii üritusi, kui ka levitades keelekümbluse häid tavasid kogu koolis.

и современной средой обучения, созданной благодаря умелому использованию бюджетных средств, поддержке спонсоров и активному участию в проектах.

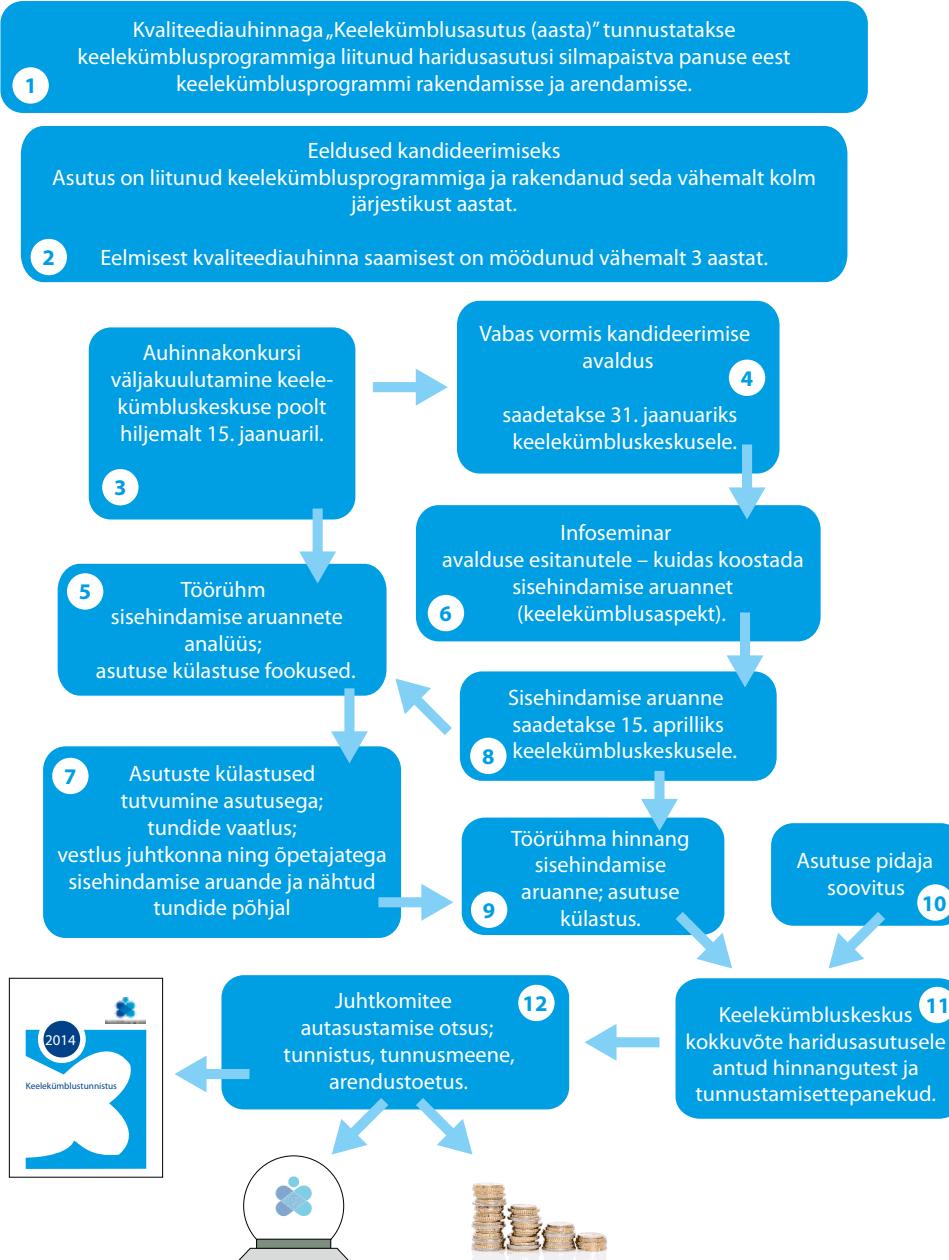
Что касается школ, то в последние годы они целенаправленно увеличивают долю предметов, преподаваемых на эстонском языке, чтобы повысить конкурентоспособность учащихся в процессе обучения после основной школы. Обращают на себя внимание высокие требования к качеству преподавания эстонского языка, а также дружеские отношения между учащимися и учителями. Во время визитов в школу было заметно, что педагоги и ученики понимают, что они стремятся к одной цели и делают одно дело. Школы считают важным принцип равного обращения с персоналом, работающим как в обычных классах, так и в классах языкового погружения, в вопросах создания учебно-трудовой среды и поощрения. В школах налажено дружеское общение между учениками, педагогами и руководством.

Foto: keelekümblusasutuste tunnustamine kvaliteediauhinnaga 2012

Fotod: tunnustatakse parimaid, keelekümblusprogrammi kvaliteediauhind 2014

1. Требования к кандидатам

Необходимым условием для участия в конкурсе является работа учебного заведения по программе языкового погружения не менее 3 лет подряд. Выставлять свою кандидатуру на конкурс можно один раз в три года. С момента последнего награждения прошло не менее трех лет.

2. Премией года

«Лучшее учебное заведение с программой языкового обучения» награждается учебное заведение за неоспоримый вклад и выдающиеся результаты по развитию и реализации программы языкового погружения.

3. Центр языкового погружения объявляет конкурс

не позднее 15 января.

4. Заявка на участие, составленная в свободной форме

высыпается в Центр языкового погружения к 31 января.

5. Рабочая группа

Анализ отчета по внутреннему оцениванию учебного заведения, фокус визита в него.

6. Информационный семинар

для кандидатов – как составить отчёт по внутреннему оцениванию (аспект языкового погружения).

7. Визиты в учебные заведения

Знакомство с работой заведения; Посещение уроков; Беседа с руководством и учителями.

8. Отчёт по внутреннему оцениванию

высыпается до 15 апреля в Центр.

9. Оценка рабочей группы

отчёт; визит в учебное заведение.

10. Рекомендации владельца учебного заведения**11. Центр языкового погружения**

Отчет по оцениванию учебного заведения и предложения по премированию.

12. Руководящий комитет

Решение о награждении; диплом, памятная награда, грант на развитие.

1. The Quality Award "Language Immersion Institution (year)" is granted to

educational institutions within the language immersion programme for remarkable contribution to implementation and development of the language immersion programme.

2. Conditions for Applying

The institution is a member of the language immersion programme and has been implementing language immersions for at least 3 consecutive years. It has been at least 3 years since the institution received its previous quality award.

3. The Language Immersion Centre announces the Quality Award

Contest on 15 January at latest.

4. Application in free format

is submitted to the Language Immersion Centre by 31 January.

5. Working group

analysis of internal assessment reports; focuses of institutions visiting.

6. Seminar

for applicants on how to compose the internal assessment report (the language immersion aspect).

7. Visits to institutions

acquaintance with the institution; lessons observation; discussion of the internal evaluation report and results of lessons observation with administration and teachers.

8. The internal assessment report

is submitted to the Language Immersion Centre by 15 April.

9. Evaluation of working group

Internal assessment report; lessons visiting.

10. Municipality recommendation**11. Language Immersion Centre**

summary of institution's evaluations and suggestions for recognition.

12. The Board

decision of award granting; recognition; recognition award; financial support for development.

Sõna on auhinnatutel:

Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium – Keelekümblusasutus 2012

Tatjana Lüter, direktor

Milline on see päev, mille järel tunned, et kõik õnnestus täiuslikult, et meeletu töö, vaeva, raskuste järel võid kergendusega hingata ja enda üle uhkust tunda?

Aasta 2000 1. september

Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasiumis alustab kooliteed esimene varajase keelekümbluse klass. Keegi ei tea täpselt, mis ees ootab. Valitseb korraga nii rõõmutunne kui ka hirm. Lastevanemad on võtnud suure riski, panustades uudsesse õpetamisfilosoofiasse ja usaldades oma võsukedes kooli visionääridele. Loode-takse parimat, ollakse valmis selle eest seisma. Õpetajate närvid on pingul, hüpatakse pea ees tundmatusse. Samas on metsikult suur tahtmine õpetada teistmoodi.

Aasta 2012 21. juuni

Kooli 32 klassikomplektist on 21 keelekümbusklassid. Kaht kolmandikku õpilastest õpetatakse keelekümblusprogrammi järgi, lastevanematel on usku keelekümblusesse ja kooli filosoofiasse. Gümnaasiumi lõpetab meie kooli varajase keelekümbluse esimene lend: 20 lõpetajat. Kõigil on head eksamitulemused, suurepärased teadmised ja vinge eesti keele oskus; neli kuld- ja kaks hõbemedalit. Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumi aulas on aukartust äratav ja pidulik atmosfääär. Minister Jaak Aaviksoo tätab soojalt kõiki keelekümblejaid, õpetajaid, annab lõpetajatele medalid

üle. Õhus on uhkust, väärikut, rõõmu, rahulolu ja kergendust. Lõputud tänusõnad, pisarad, kallistused. Me saime sellega hakkama ja see töötab!

Jah, see oli SEE päev! Tunne, et me oleme kõigeks võimelised, innustab meid edasi liikuma ja arenema. Me teame, et võime täielikult pühenduda ning õnnestuvad ka kõige julgemad ettevõtmised. Me soovime alati teha asju, millel on suur tähendus! Köik need 12 aastat töötas meie kooli kollektiiv saavutatud tulemuste nimel, NIISUGUSTE PÄEVADE NIMEL.

Aasta 2012 sügis

Osalesime keelekümblusprogrammi kvaliteediauhinna konkursil „Keelekümblusasutus 2012“ ja saimegi tunnustuse osaliseks, sest uskusime oma headusse ning pidasime oluliseks tunnustada kooli meeskonda tehtud töö eest.

Слово лауреатам:

Таллиннская Мустамяэская гуманитарная гимназия – лауреат премии 2012 г.

Татьяна Лютер, директор

Каков он тот день, после которого вы чувствуете, что все полностью удалось, что после огромного, изнурительного труда и преодоления трудностей можно вздохнуть с облегчением и почувствовать гордость за себя?

21 июня 2012 года окончили гимназию первые 20 учеников, обучавшихся в классе раннего языкового погружения. Все они показали на экзаменах хорошие результаты, имеют великолепные знания по предметам и прекрасно владеют эстонским языком (4 золотые и 2 серебряные медали). В актовом зале здания Министерства образования и науки в Тарту царит торжественная атмосфера. Министр Яак Аавиксо тепло поздравляет всех выпускников и учителей классов языкового погружения, вручает медали. Воздух наполнен гордостью, достоинством, радостью, удовлетворением и облегчением. Бесконечные слова благодарности, слезы, объятия. Мы сделали это, и это работает! Да, это был ТОТ самый день! Осознание того, что мы способны на многое, побуждает нас двигаться вперед и развиваться. Осенью 2012 года мы приняли участие в конкурсе на получение премии «Лучшее учебное заведение с программой языкового обучения 2012», поскольку верили, что достойны ее и считали важным, чтобы достижения коллектива школы получили признание.

Word to the Quality Award Winners:

Tallinn Mustamäe Secondary School of Humanities – the Language Immersion Institution 2012

Tatjana Lüter, director

Which is the day that gives you the feeling that everything went perfectly, that after all the enormous work, effort and difficulties you can sigh with relief and be proud of yourself?

1 September, 2000

The first early language immersion form is open in Tallinn Mustamäe Secondary School of Humanities. People feel joy and fear at the same time. Parents have taken a huge risk by contributing to the new teaching philosophy and trusting their little ones to school visionaries. Everybody hopes for the best and is ready to stand for it. Teachers are stressed, as they are about to leap into the unknown. At the same time, they are really eager to teach differently.

21 June, 2012

21 forms of the 32 forms of the school are language immersion ones. Two thirds of pupils are taught in the language immersion programme, parents believe in language immersion and the school's philosophy. The first cohort of the early language immersion of our school is finishing secondary school: 20 school leavers. Everybody has good examination results, great knowledge, and remarkable Estonian language skills; four gold and two silver medals. We did it and it works!

Kirju-Mirju – Keelekümblusasutus 2013

Ingrid Ustav, direktor

Aastal 2002 alustas Kohtla-Järve lasteaias Kirju-Mirju tööd üks keelekümbusrühm. Nüüdseks on lasteaias kolm keelekümbusrühma, mis toimivad väga hästi.

Kuna lasteaia areng on väga tihedalt seotud kogukonna arengu ja muutustega ühiskonnas, siis tuleb pidevalt otsida uusi lahendusi: kuidas toimida nii, et rahul oleks laps, lapsevanem ja õpetaja.

Meie edukuse aluseks on:

- » professionaalne töö – see, millesse paned oma hinge, ei saa ebaõnnestuda;
- » probleemide lahendamine avatud südamega – saab endal kergem ja hing on avatud uutele tegudele;
- » pidev tegelemine organisatsiooni arenguga – kui töö käib tänases päevas, siis mõte peab liikuma homses.

Meie tegemisi on tunnustatud keelekümblusprogrammi kvaliteediauhinnaga 2013 eestvedamise ja juhtimise valdkonnas.

Детский сад «Кирью-Мирью» – лауреат премии 2013 г.

Ингрид Устав, директор

В 2002 году в детском саду «Кирью-Мирью» города Кохтла-Ярве начала работать первая группа языкового погружения. На сегодняшний день в саду уже три группы и работают они очень хорошо. Детский сад должен непрерывно искать новые решения: как работать таким образом, что и дети, и родители и учителя чувствовали от этого удовлетворение. Основами нашего успеха являются профессионализм, открытость, постоянное развитие организации. Наша работа была отмечена премией качества 2013 года в области руководства и управления учреждением.

Foto: keelekümblusasutuste tunnustamine kvaliteediauhinnaga

Yes, it was THE day! The feeling that we are capable of anything inspires us to move on and to develop. We know that we can be totally focused and cope with even the riskiest undertakings. We always want to do things that have a deep meaning! All these 12 years our staff has been working for the sake of the results we achieved, for the SAKE OF SUCH DAYS.

The Autumn of 2012

We participated in the contest of the language immersion quality award "The Language Immersion Institution 2012" and did receive the award as we believed in ourselves and considered it important to acknowledge the school team for the work they had done.

Kirju-Mirju – the Language Immersion Institution 2013

Ingrid Ustav, director

In 2002 Kohtla-Järve Kindergarten Kirju-Mirju opened one language immersion group. Now there are three language immersion groups in the kindergarten, and all of them are doing very well.

As development of the kindergarten is closely connected with development of the community and changes in the society, the institution has to be searching for new solutions continuously: how to work in such a way that the child, parents and the teacher are satisfied.

The key to our success is:

- » professional work – if you put your heart into the work you do, you cannot fail,
- » solving problems with an open heart – it brings you relief and the soul is open to new undertakings,
- » constant attention to development of the organisation – the work is done today, but the plan should be ready for tomorrow.

Our work is acknowledged with the quality award 2013 of the language immersion programme in the area of leadership and management.

Tallinna Pae Gümnaasium – Keelekümblusasutus 2012

Izabella Riitsaar, direktor

Igapäevases koolikultuuris jagatakse harva oma kooli saladusi naaberkooliga, veel harvem pannakse kooli saladused ja nippid avalikule arutelule. Keelekümblusprogrammi koolides on see tavapärane.

Kvaliteediauhinna taotlemine annab töötajatele võimaluse tutvustada oma head tööd, enesehindamise kaudu selguvad kooli väärised, põhimõtted. Koolil on palju valdkondi, mida tuleb teadlikult ja oskuslikult suunata, millega tuleb tegelda, et õpilased omandaksid vajalikud teadmised ja oskused. Õnnestumisi toetab avatus uuendustele, mis on üks kooli olulisi väärusi.

Miks me võtsime osa kvaliteediauhinna konkursist? Kui keelekümbluskeskus 2012. a koolide kvaliteediauhinna konkursi välja kuulutas, otsustasime osaleda, sest enesehindamise süsteem ei olnud võõras ja tahtsime kooli tegemisi kirja panna, analüüsida, hinnata, saada kinnitust ja ka tunnustust.

Mida andis meile osalemine kvaliteediauhinna konkursil? Eelkõige loomulikult osalemisrõõmu ja positiivse tagasiside saamise rõõmu. Sisehindamise aruande koostamisse kaasasime kogu kollektiivi. Õpetajad mõistsid, et enesehindamise käigus tulevad välja meie tugevused ja ka see, mida on vaja muuta, parendada, teisiti teha.

Me kõik – vanemad, õpetajad, õpilased – mõistsime, kui vajalik on koostöö, mis viib üksteise usaldamiseni ja see omakorda eduni.

Meie jaoks oli esimene konkurss edukas. Oleme konkursi „Keelekümblusasutus 2012“ laureaadid. Erilist tänu ja

esiletõstmist väärivad kooli keelekümblusprogrammi pikka aega juhtinud Natalia Jurtšenko töö ning lapsevanemate Dmitri Kutšeri, Kristina Zikase, Natalja Krassilnikova kaasabi.

10 aastat keelekümblust Tallinna Pae Gümnaasiumis – see on meie edulugu. Võib tunduda, et see on üks piisake meres, aga ühe lapse, tema perekonna ja ka meie jaoks muutub see töeliseks imeks, kui lapsel keel suus ja kool edukas.

Таллиннская Паэ гимназия – лауреат премии 2012

Изабелла Рийтсаар, директор

В повседневной школьной культуре редко принято делиться секретами своей работы с соседней школой, еще реже свои секреты и приемы предлагаются для публичного обсуждения. Для школ же с языковым погружением такая открытость – дело обычное.

Участие в конкурсе на получение премии качества даёт работникам возможность поделиться своими трудовыми успехами, а в процессе самооценивания выявляются базовые ценности и принципы школы. Когда Центр языкового погружения в 2012 году объявил конкурс на премию качества, мы решили участвовать в нем, поскольку система самооценивания не была нам чуждой, и мы желали проанализировать свою деятельность, а также получить ей признание.

Что нам дало участие в конкурсе? Прежде всего, конечно, радость от участия в нем и от полученных положительных отзывов. К составлению отчёта по внутреннему оцениванию школы был привлечен весь коллектив. Учителя поняли, что в процессе самооценивания выявляются наши сильные стороны, а также то, что нужно менять, улучшать, делать по-другому. Мы все – родители, учителя, ученики – стали понимать, насколько важным является сотрудничество, которое ведёт к укреплению взаимного доверия, что в свою очередь является залогом успеха.

Для нас первый конкурс прошёл успешно, мы стали его лауреатами. 10 лет языкового погружения в Таллиннской гимназии Паэ – это наша история успеха. Кому-то может показаться, что это капля в море, но для каждого отдельного ребенка, его семьи и для нас это становится настоящим чудом, когда ребёнок осваивает язык и успешен в учёбе.

Tallinn Pae Secondary School – the Language Immersion Institution 2012

Izabella Riitsaar, director

In the context of the contemporary school culture, a school rarely shares its secrets with the neighbouring school, and even more rarely it offers school's secrets and methods for a public discussion. However, the latter is a common practice in language immersion schools.

Applying for the quality award provides the staff with a possibility to introduce their good work; and the internal assessment allows to elicit school's values and principles. Why did we take part in the quality award contest? In 2012, when the Language Immersion Centre announced the quality award contest for schools, we decided to take part in it, as we were familiar with the internal assessment system and wanted to write down, analyse and assess school activities, as well as receive confirmation and acknowledgement.

What did we get from participation in the quality award contest? First and foremost, the natural joy from participation and the joy from receiving positive feedback. We involved the whole staff of the school in the process of composing the internal assessment report. Teachers realised that the process of internal assessment reveals our strengths as well as the issues that need to be changed or improved. All of us – parents, teachers, pupils – understood the importance of cooperation which leads to mutual trust, and the trust, in its turn, leads to success.

Tartu lasteaed Kelluke – Keelekümblusasutus 2013

Valentina Frunze, direktor

Tartu Lasteaed Kelluke liitus keelekümbluslasteaedade võrguga 2007./2008. õppaastal. Praeguseks on meie lasteaias neli osalise keelekümblusega rühma ning kogenud ja hästi toimiv kümblusmeeskond.

Detsembris 2012 sai valmis lasteaia sisehindamise aruanne, mille tulemusnäitajad keelekümbluse valdkonnas olid märkimisväärsest kõrged. Lasteaia kümbusperega otsustasime osaleda keelekümblusprogrammi kvaliteediauhinna konkursil. Kindlust lisas ka temaatilise riikliku järelevalve tagasiside märtsis 2013, kus töödeti, et esiletõstmist ja laiemale ringile tutvustamist vääribad meie lasteaia eesti keele õppe korraldus osalise keelekümblusega rühmades ja selleks loodud keskkond, pedagoogide planeerimisoskus ja head töötulemused.

Põhjalik sisehindamise aruanne keelekümbluse ja eesti keele õpetamise valdkonnas ning meie tegevusi vaadelnud ekspertide hinnangud tõid kvaliteediauhinna „Keelekümblusasutus 2013“ eestvedamise ja juhtimise valdkonnas.

Lasteaia direktorina pean oluliseks tunnustada meie meeskonda: õppdealjuhataja Julia Eskor, keelekümblusrühmade eesti töökeelega õpetajad – Irina Belousova, Julia Faizullova, Ljudmila Schmidt, eesti keele õpetaja Julia Jeroštšenko.

Keelekümblus ja eesti keele õpetamine on aidanud kujundada meie lasteaia omanäoliseks.

Tunnustus innustas meid läbi viima üleriigilist teabepäeva „Keelekümbluse osaline mudel lasteaias: koostöö, tugisüsteemid“.

Тартуский детский сад «Келлуке» – лауреат премии 2013 г.

Валентина Фрунзе - директор

Тартуский детский сад «Келлуке» подключился к Программе языкового погружения в 2007/2008 учебном году. В настоящий момент в нашем детском саду работают 4 группы с частичным погружением, сформировалась успешно работающая опытная команда.

В декабре 2012 года был составлен отчёт внутреннего оценивания сада, в котором показатели работы в группах языкового погружения были высоки, поэтому мы решили участвовать в конкурсе на премию качества, объявленном Центром языкового погружения. Смелости придавал нам и тот факт, что в марте 2013 года мы получили отчёт по государственному тематическому надзору, в котором отмечалось, что наш опыт в плане организации учебного процесса и учебной среды, планирования работы педагогов, а также результатов труда в группах частичного языкового погружения заслуживает того, чтобы с ним были ознакомлены более широкие круги общества. Языковое погружение и обучение эстонскому языку помогли придать нашему детскому саду свое особое лицо. Признание нашего успеха побудило нас провести общереспубликанский информационный день "Модель частичного языкового погружения в детском саду: сотрудничество, системы поддержки".

The first contest was successful for us. We won the "Language Immersion Institution 2012" award. 10 years of language immersion in Tallinn Pae Secondary School is our success story. It may seem a drop in the ocean; but for the child, his/her family and for us it is a real miracle when the child speaks the language and the school is successful.

Tartu Kindergarten Kelluke – the Language Immersion Institution 2013

Valentina Frunze, director

Tartu Kindergarten Kelluke joined the network of language immersion kindergartens in the academic year 2007/2008. Now our kindergarten has four groups of partial language immersion and an experienced and well-working language immersion team.

In December of 2012 the kindergarten completed the internal assessment report, where efficiency indicators in the area of language immersion were remarkably high. Together with the language immersion team of the kindergarten we decided to participate in the quality award contest of the language immersion programme. The detailed internal assessment report in the area of language immersion and Estonian language teaching together with experts' evaluations of our activities earned the kindergarten the quality award "The Language Immersion Institution 2013" of the language immersion programme in the area of leadership and management.

Kvaliteediahinna saanud asutused

Учреждения, получившие премию за качество обучения

Winners of the Quality Award

2012

Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium, Tallinna Pae Gümnaasium, Tallinna Vindi Lasteaed

2013

Kohtla-Järve lasteaed Kirju-Mirju, Narva Lasteaed Pääkene, Tartu Lasteaed Kelluke, Tapa Vene Gümnaasium, Kohtla-Järve Maleva Põhikool, Narva Vanalinna Riigikooli

2014

Tartu Annelinna Gümnaasium, Tallinna Läänemere Gümnaasium

VI Keelekümblusstrateegia 2014–2020

Strateegia (visioon, missioon, mõjueesmärgid ja tegevused, läbivad põhimõtted, aastateemad 2014–2016)

Visioon 2020+

Keelekümblus on lõimitud aine- ja keeleõppe rakendamisega Eesti haridussüsteemis kaasa aidanud sellele, et põhikooli lõpetajatel on mitmekeelsete iseseisvate õppijatena avarad võimalused edasistes õpingutes ja tööturul ning nad väärustavad oma etnilist identiteeti ja emakeelt

Läbivad põhimõtted

- » jätkusuutlikkus – lähtutakse programmi arenduses Eesti haridus- ja keelepoliitilistest otsustest
- » kaasamine ja meeskonnatöö – kaasatakse olulisi osapooli programmi tegevustesse
- » võrdsed võimalused – pakutakse mitmekülgseid arenguvõimalusi eri vajadusi silmas pidades
- » kvaliteet – tagatakse õppe ja arendustegevuste kvaliteet
- » mitmekultuurilisus – väärustatakse Eesti mitmekultuurilisust, sh eestikeelset kultuurikeskkonda

Missioon

Loome tingimused kvaliteetseks mitmekeelseks õppeks, mis arvestab parimaid pedagoogilisi tavasid, programmis osalejate erinevat kultuuritausta ja rahvusvahelisi kogemusi

Aasta fookusteema

2014 – Meeskonnatöö ja juhtimine – visioonid, ideed, rakendused

2015 – Keelepädevus aineõppes – keelekolmnurk

2016 – Mitmekeelne õppekeskkond – võimaluste paljus

Foto: keelekümblusprogrammi strateegiad valmivad koostöös

Eesmärk	Meetmed
1. Eesti mitmekeelse ja -kultuurilise haridusmudeli kaasaegsus, mitmesuunalisus ja tunnustatus	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. Arendada LAK-õppe mudelit, õppides teistelt riikidel ja vahendades Eesti kogemust 1.2. Osaleda LAK-õppe alaste õpetajakoolituste plaanimises ja väljatöötamises 1.3. Tunnustada keelekümblusprogrammi ja programmis osalevaid asutusi ja pedagooge riiklikul tasandil ning tutvustada neid laiemale üldsusele
2. Toetav keelekeskkond	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. Vahendada erineva õppekeelega asutuste ja mitme õppekeelega rühmade/klasside ühistegevuste ning -projektide kogemusi 2.2. Kokku leppida oma ja sihtkeele kasutuse head tavad lasteaias, põhikooli erinevates kooliastmetes, gümnaasiumis – sihtkeele erinevat mahtu arvestades 2.3. Välja töötada kodukeelest erinevas keeles õppe tulemuslikkuse kriteeriumid, kokku leppida nende kriteeriumide rakendamine hindamises, sh välishindamises 2.4. Sõnastada ootused ja tellida sihtkeeles õppimist toetavaid vahendeid ja materjale jaotamiseks haridusasutustele
3. Kümblusvalmid õpetajad ja juhid	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. Pakkuda erinevaid koolitusi, lähtudes programmiga liitunud asutuste vajadustest 3.2. Siduda täienduskoolitused igapäevatöö (rahvusvaheliste) kogemustega ja nõustamisega 3.3. Tõsta õppeprotsessi, nõustamise ja koolituste kvaliteeti 3.4. Toetada koolitajate ja nõustajate professionalset arengut keelekümblusprogrammi kvaliteedi arendamisel ja levitamisel
4. Tõhusad meeskonnad ja tugevad võrgustikud	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. Teha koostööd programmi vilistlaste ja lastevanematega, et leviks teadlikkus keelekümbluse sisust ja lapsevanema rollist arengu toetamisel 4.2. Toetada maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste ametnikke keelekümblusliku pädevuse arengut 4.3. Sidusrühmade ja üldsuse teavitamine keelekümblusprogrammi tegevustest ja tulemustest, võrgustike arengu toetamiseks 4.4. Toetada haridusasutusesisest meeskonnatööd
5. Uuenev ja kättesaadav teave	<ul style="list-style-type: none"> 5.1. Koostada keelekümblusprogrammi tutvustavaid materjale levitamiseks 5.2. Koostada metodilisi ja temaatilisi juhendeid ja materjale haridusasutustele eri keeltes

VI Стратегия Программы языкового погружения 2014–2020

Стратегия

Путем внедрения предметно-языкового интегрированного обучения в систему образования Эстонии языковое погружение способствует тому, что выпускники основной школы, владеющие несколькими языками и способные самостоятельно учиться, имеют широкие возможности для продолжения образовательного пути или карьеры на рынке труда, а также тому, что они ценят свою этническую идентичность и свой родной язык.

Основными принципами Программы языкового погружения являются ее устойчивость, привлечение к ее реализации заинтересованных сторон, командная работа, обеспечение равных возможностей, качество и многокультурность.

Миссия программы заключается в создании условий для качественного обучения на нескольких языках с учетом лучших педагогических традиций, культурных различий у участников программы, а также передового международного опыта.

Основные цели программы:

- Современность, многонаправленность и высокая репутация многоязычной и многокультурной образовательной модели Эстонии.
- Благоприятная языковая среда.
- Наличие педагогов и руководителей, готовых к внедрению языкового погружения.
- Эффективные команды и развитые сети сотрудничества.

Темы года:

2014 – Управление и командная работа: концепции, идеи, воплощения

2015 – Лингвистические компетенции в предметном обучении - языковой треугольник

2016 – Многоязычная среда обучения – богатый выбор возможностей

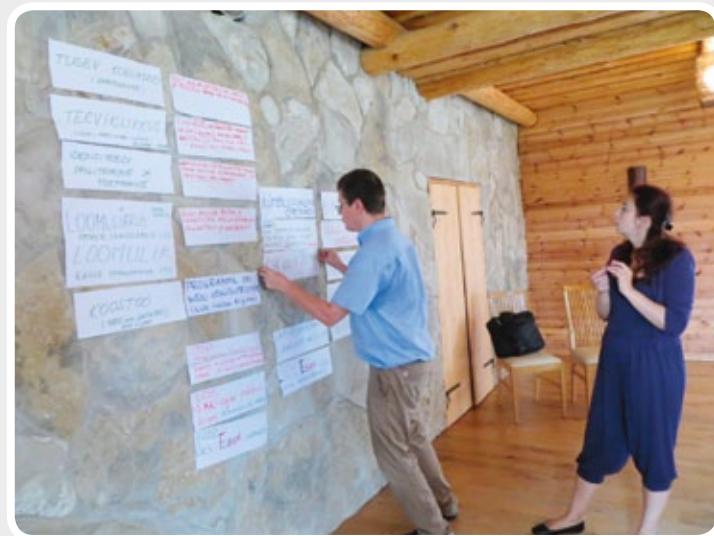

Foto: keelekümblusprogrammi strateegiad valmivad koostöös

Цель	Средства достижения цели
1. Современность, многонаправленность и признанность многоязычной и многокультурной образовательной модели Эстонии	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. Развивать модель интегрированного обучения предмету и языку, перенимая опыт других стран и передавая опыт Эстонии 1.2. Участвовать в планировании и разработке курсов подготовки учителей в области интегрированного обучения предмету и языку 1.3. Выражать признание учреждениям и педагогам, участвующим в программе языкового погружения, на местном и государственном уровнях и представлять их широкой общественности
2. Поддерживающая языковая среда	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. Знакомить коллег со своим опытом проведения совместных многоязычных мероприятий и проектов на уровне группы/класса и образовательного учреждения 2.2. Договориться об использовании целевого языка в детском саду, на различных ступенях основной школы, в гимназии – принимая во внимание разный объем обучения на целевом языке 2.3. Разработать критерии результативности обучения на языке, отличающемся о домашнего языка учащегося, договориться о применении этих критериев в оценивании, в том числе и во внешнем оценивании 2.4. Сформулировать ожидания и заказать учебные пособия для обучения на целевом языке, а также материалы для распространения для образовательных учреждений
3. Педагоги и руководители готовы к языковому погружению	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. Предлагать различные курсы повышения квалификации, исходя из потребностей учреждений, присоединившихся к программе языкового погружения 3.2. Связать курсы повышения квалификации с ежедневным (международным) опытом и консультированием 3.3. Улучшить качество учебного процесса, консультирования и предлагаемых курсов повышения квалификации 3.4. Поддержать профессиональное развитие тренеров и консультантов педагогов во имя улучшения качества программы языкового погружения и ее расширения

Цель	Средства достижения цели
4. Эффективные команды и сильные сети сотрудничества	<p>4.1. Сотрудничать с выпускниками программы языкового погружения и родителями детей, учащихся в программе, для того чтобы повышать осведомлённость общественности о сути языкового погружения, а также о роли родителей в поддержке развития ребенка</p> <p>4.2. Поддерживать чиновников местных самоуправлений в повышении их компетентности в области языкового погружения</p> <p>4.3. С целью расширения и развития сетей сотрудничества оповещать целевые группы и общественность о действиях и достижениях программы языкового погружения</p> <p>4.4. Поддержать командную работу внутри учреждения</p>
5. Обновляемая и доступная информация о программе	<p>5.1. Составить материалы для распространения о программе языкового погружения</p> <p>5.2. Составить методические и тематические руководства и материалы на разных языках для образовательных учреждений</p>

VI Language Immersion Strategy 2014–2020

Strategy (vision, mission, goals and actions, principles, year topics 2014–2016)

Vision 2020+

With the implementation of content and language integrated learning in the Estonian education system, language immersion has fostered that on finishing basic school, pupils, being multilingual independent learners, have wide possibilities for further studies and at the labour market as well as they value their ethnic identity and mother tongue.

Principles

- » sustainability – development of the programme is based on decisions of the Estonian educational and language policy
- » involvement and teamwork – important stakeholders are involved in programme activities
- » equal possibilities – various possibilities for development are offered based on particular needs
- » quality – the quality of educational and developmental activities is guaranteed
- » multiculturalism – Estonia's multiculturalism, including the Estonian-speaking cultural environment, is valued

Mission

We create conditions for high-quality multilingual learning which considers best pedagogical practices, different cultural background of programme members, and international experience.

Year Focus Topic

2014 – Teamwork and management – visions, ideas, implementation

2015 – Language competence in subject teaching – the language triptych

2016 – Multilingual teaching environment – the diversity of possibilities

Goal	Actions
1. Contemporaneity, multi-directedness and acknowledgment of the Estonian multilingual and multicultural education model	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. To develop CLIL model through learning from other states and disseminating the Estonian experience 1.2. To participate in planning and developing of CLIL-related teacher training sessions 1.3. To acknowledge the institutions and teachers that are language immersion programme members on the local and national levels and introduce them to a wider audience
2. Supporting environment	<ul style="list-style-type: none"> 2.1. To initiate and support experience exchange among institutions with different languages of instruction and multilingual groups/forms on the topics of cooperative activities and participation in projects 2.2. To agree on principles of using the mother tongue and the target language in the kindergarten, at different stages of the basic school, and at the upper-secondary school level, taking into consideration the different amount of the target language 2.3. To develop efficiency criteria for teaching in a language different from learners' home one, to agree on implementation of these criteria in assessment, including external assessment 2.4. To articulate expectations and order study aids which support learning in the target language as well as materials for dissemination to educational institutions.
3. Teachers and directors are ready for immersion	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. To offer different in-service trainings based on needs of the institutions which joined the programme 3.2. To link in-service trainings with everyday work (international) experience and counselling 3.3. To raise the quality of the study process, counselling and trainings 3.4. To support professional development of trainers and counsellors for the sake of the spread of the language immersion programme and improvement of the programme quality

Goal	Actions
4. Efficient teams and strong networks	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. To cooperate with alumni and parents of the language immersion programme to increase awareness about the content of language immersion and the role of parents in supporting child's development 4.2. To support development of the language immersion competence of local governments' officials 4.3. To inform the stakeholders and wider audience about activity and results of the language immersion programme in order to expand and develop cooperation network 4.4. To support teamwork within the institution
5. Updated and available information about the programme	<ul style="list-style-type: none"> 5.1. To compose dissemination materials introducing the language immersion programme 5.2. To compose methodological and topic-based guidelines and materials in different languages for educational institutions

Fotod: keelekümlusprogrammi strateegia 2014–2020 voldikud ja nendel olev tsitaat Do Coyle'ilt

Näiteid 2014. aasta tegemistest ja saavutustest

Eesti mitmekeelse ja -kultuurilise haridusmudeli tänapäevalisus, mitmesuunalisus ja tunnustatus

Keelekümbusmetoodika tulemuslikkust tunnustatakse Eesti elukestva õppe strateegias ning põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa uuendamisel võeti arvesse keelekümbusprogrammi rakendamise kogemusi.

Rahvusvaheliselt tunnustatud keelekümbusekspert Peeter Mehisto esines erinevatele sihtrühmadele tutvustamaks haridusuunduste sisseviimise strategilisi lahendusi ja aine- ning keeleõppe lõimimise põhimõtete rakendus.

Keelekümbusprogrammi esindajatena osaleti viiel rahvusvahelisel seminaril ja konverentsil väljaspool Eestit.

2014. aasta õppereisid toimusid Soome, Taani, Rootsiga ja Kasahstani.

Oma keelekümbuskogemusi on külalistele Eestist ja väljastpoolt Eestit tutvustanud Tallinna Vindi lasteaed, Narva lasteaed Pääkene, Kohtla-Järve lasteaed Kirju-Mirju, Tallinna Pae Gümnaasium, Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium, Narva Vanalinna Riigikool, Tartu Annelinna Gümnaasium jt.

Nazarbajevi Intellektuaalsete Koolide liikumine on käivitanud Eesti keelekümbuskoolitajate toel varajase keelekümbuse programmi lasteaedades ja koolides (sihtkeeleks kasahhi keel).

Keelekümbuskeskus korraldas programmiga liitunud kohalike omavalitsuste esindajatele, lasteaedade juhtkondadele ja õpetajatele kahesuunalise keelekümbusprogrammi koolitusi.

Tartu medal anti Tartu Annelinna Gümnaasiumi direktorile Hiie Asserile, kes on Eesti keelekümbusprogrammi loojaid ja eestvedajaid, lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika üks rajajaid ja koolitajaid ning aidanud korraldada venekeelsete koolide üleminekut eestikeelsele õppele.

Keelekümbusõpilased osalevad edukalt piirkondlikest konverentsidel, teatripäevadel, etlemissõistlustel jm konkursidel, aga ka üleriigilistel üritustel.

Toetav keelekeskkond

Keelekümbuslasteaiad ja -koolid on osalenud mitmes lõimumisprojektis, mida toetavad kohalikud omavalitsused ning Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed.

Kümme keelekümbuskooli on liitunud eestikeelse põhikooliõppe laiendamise projektiga mõtestamaks oma keelekümbusmetoodika rakendamise võimalusi valdavalt venekeelse õppega klassides ja kujundamaks eestikeelse õppe mudelit venekeelse põhikooli jaoks.

Kümblusvalmid õpetajad ja juhid

Õpetajate teises keeles õpetamise valmiduse toetamiseks on keelekümbuslasteaedades ja koolides korraldatud sisekoolitusi, mis hõlmavad kas kogu personali või teatud meeskondi.

Järgides vastastikuse rikastamise põhimõtet, korraldatakse lasteaedades ja koolides (nt Tallinna lasteaed Pääsupesa, Tallinna Ranniku Gümnaasium, Tallinna Pae Gümnaasium, Narva Vanalinna Riigikool, Kohtla-Järve Ahtme Gümnaasium, Tartu Annelinna Gümnaasium, Valga Vene Gümnaasium jt) üksteise tundide külastamist sellele järgnevate aruteludega.

Достижения в 2014 году

Современность, многонаправленность и высокая репутация многоязычной и многокультурной образовательной модели Эстонии

Эффективность методики языкового погружения получила признание в Стратегии непрерывного образования Эстонии, а опыт реализации программы языкового погружения был учтен при обновлении учебных программ для основных школ и гимназий.

Пеэтер Мехисто, признанный международный эксперт в области языкового погружения, выступая перед различными аудиториями знакомил их со стратегическими решениями, касающимися инноваций в образовании и способами применения принципов интеграции языкового и предметного обучения.

Представители программы погружения участвовали в пяти международных конференциях и семинарах за пределами Эстонии.

В 2014 году состоялись учебные поездки в Финляндию, Данию, Швецию и Казахстан.

Своим опытом применения методики языкового погружения с гостями из Эстонии и других стран поделились таллиннский детский сад Винди, нарвский детсад «Пяйкене», детский сад «Кирью-Мирию» из Кохтла-Ярве, Таллиннская гимназия Паэ, Таллинская Мустамяэская гуманитарная гимназия, Нарвская государственная гимназия Ваналинна, Тартуская гимназия Аннелинна и др.

При поддержке участников эстонской программы методику раннего языкового погружения начало внедрять движение Назарбаев Интеллектуальные школы (целевой язык – казахский).

Для представителей подключившихся к программе двустороннего языкового погружения местных самоуправлений, руководителей и учителей детских садов были проведены соответствующие курсы обучения.

The Year 2014 in Activities and Achievements

Contemporaneity, Multi-directedness and Acknowledgment of the Estonian Multilingual and Multicultural Education Model

The efficiency of the language immersion methodology is acknowledged in the Estonian Life-Long Learning Strategy, and the experience of the implementation of the language immersion programme was taken into consideration in updating of the general part of the National curricula for basic and secondary schools.

The remarkable achievements of the language immersion programme in 2014 have been:

- » participation in five international seminars and conferences abroad
- » study trips to Finland, Denmark, Sweden, and Kazakhstan
- » sharing of language immersion experience at the local and international level
- » continuation of cooperation with the Nazarbayev Intellectual Schools
- » preparation for the launch of the two-way language immersion model
- » organization of regional seminars and conferences for representatives of language immersion schools and kindergartens
- » development of study materials.

Laieneb individuaal- ja rühmanõustamist soovivate lasteaedade ja koolide ring, keelekümbluskeskuse mitme õppetööga osaks on saamas koolitusjärgne nõustamine, koolisisene nõustamissüsteem toimib Tallinna Humanitaargümnaasiumis. Lisaks jooksvale nõustamisele viivad nõustajad vähemalt kord õppeveerandis läbi seminare aktuaalsetel teemadel.

Kogemuste vahetamiseks korraldatakse piirkondlikke konverentse (Tartu Linnavalitsuse ja Tartu Kellukese lasteaia konverentsid, Kohtla-Järve Linnavalitsuse lasteaedade konverents, Kohtla-Järve Slaavi Põhikooli koolide konverents, õpetajate uurimistööde konverents Valga Vene Gümnaasiumis jm).

Uued piirkondlikud lasteaedade eesti keele kui teise keele metodika keskused (Tartu Lasteaed Kelluke, Kohtla-Järve Lasteaed Kirju-Mirju, Narva Lasteaed Pääkene ja Tallinna Suur-Pae Lasteaed) jätkavad lasteaiaõpetajate professionaalse arengu toetamist, pakkudes õpetajatele koostöö võimalusi (üritused, koosolekud, näitused jms), korraldades praktilisi töötube, tutvustades nõustamis- ja koolitusvõimalusi, metodilist kirjandust ja õppematerjale.

Keelekümbuslasteaedades ja -koolides viiakse läbi õpetajakoolituse üliõpilaste praktikat (vaatluspraktika, õpetajapraktika): Tallinna Vindi Lasteaed, Narva Lasteaed Pääkene, Tartu Annelinna Gümnaasium, Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium, Narva Vanalinna Riigikool jt.

Töhusad meeskonnad ja tugevad võrgustikud

On moodustatud piirkondlikke ja õpeasutuste keelekümbusele keskendatud metodilisi sektsoone (Kohtla-Järve, Narva, Jõhvi Gümnaasium jt), mis võimaldavad keelekümbusõpetajail omandada ka juhimiskogemusi.

Kuni kolmeaastase kümblusasutuse juhtimise staažiga direktoritele korraldas keelekümbluskeskus õppereisid Soome, mille käigus tutvuti Soome haridussüsteemiga ja keelekümblusasutustega, samuti arutati keelekümblusvõrgustiku liikmeks olekuga seotud küsimusi.

Keelekümbluskeskus korraldas 2014. aastal suvekoolid programmiga liitunud asutuste juhtidele, õppealajuhatajatele ning õpetajatele. Keelekümbusprogrammi Lapsevanemate Liit korraldas suvekooli lapsevanematele. Kõigis suvekoolides lähtuti aasta teemast, milleks oli juhtimine ja meeskonnatöö, ning vaadati tagasi 2014. aasta tegemistele.

Keelekümbuskeskuse korraldatavas meeskonnakoolituses osalevad nelja kooli meeskonnad.

Uuenev ja kättesaadav teave

Aasta algul korraldas keelekümbluskeskus õpeasutuste ja kohalike omavalitsuste esindajatele Narvas, Kohtla-Järvel, Tartus ja Tallinnas piirkondlikud teabepäevad, kus tutvustati keelekümbusprogrammi uut strateegiat.

Lasteaiad ja koolid on loonud eestikeelse õppe toeks metodilisi ja õppematerjale, mis on teistele õpetajatele kättesaadavad kas metodikakabinetis või veebikeskkonnas. Õppematerjalide koostamisel ollakse partneriks ka teistele õppekeskkondadele (Miksike, Koolielu) ning muuseumitele.

Keelekümbuskeskuse tellimusel on valminud keelekümbuse edulugude kogumik.

Медалью города Тарту была награждена директор Тартуской гимназии Аннелинна Хийе Ассер как одна из основателей и лидеров программы языкового погружения в Эстонии. Она также внесла большой вклад в процесс перехода на эстонский язык обучения в русскоязычных школах.

Учащиеся классов погружения успешно участвуют в республиканских и региональных конференциях, конкурсах, театральных и других мероприятиях.

Благоприятная языковая среда

Детские сады и школы языкового погружения участвовали во многих интеграционных проектах, поддержанных местными самоуправлениями и Фондом миграции «Наши люди».

Десять школ языкового погружения подключились к проекту по расширению преподавания предметов на эстонском языке в основной школе, чтобы изучить возможности для применения методики языкового погружения и создания модели преподавания предметов на эстонском языке в классах с русским языком обучения.

Наличие педагогов и руководителей, готовых к внедрению языкового погружения

Для поддержки готовности педагогов к преподаванию на неродном языке проводятся курсы обучения внутри детских садов и школ языкового погружения. Эти курсы могут охватывать как весь коллектив, так и определённую группу персонала.

Исходя из принципов взаимного обогащения знаниями и опытом, в ряде школ и детских садов применяется практика взаимного посещения уроков с последующим их обсуждением. Такие мероприятия проводили, например, таллиннский детский сад «Пяэсупес», Таллиннская гимназия Раннику, Таллинская гимназия Паэ, Нарвская государственная гимназия Ваналинна, гимназия Ахтме из Кохтла-Ярве, Тартуская гимназия Аннелинна, Валгаская Русская гимназия и другие.

Расширяется круг детских садов и школ, заинтересованных в том, чтобы пригласить к себе специалистов индивидуального и группового консультирования. Консультирование является неотъемлемой частью многих учебных программ, осуществляемых Центром языкового погружения. В Таллинской Гуманитарной гимназии работает внутришкольная система консультирования. В дополнение к текущему консультированию, раз в четверть проводятся семинары по актуальным вопросам.

Для обмена опытом проводятся региональные конференции (например, конференция, организованная совместно тартуской горуправой и тартуским детским садом «Келлуке»; конференция, организованная горуправой Кохтла-Ярве для детских садов города; межшкольная конференция, организованная Кохтла-Ярвеской Славянской основной школой, конференция ученических исследовательских работ в Валгаской Русской гимназии и т. п.).

В нескольких детских садах были созданы новые региональные методические центры для учителей эстонского языка как неродного (тартуский детский

сад «Келлуке», детский сад «Кирью-Мирью» из Кохтла-Ярве, нарвский детский сад «Пяйкене», таллиннский детский сад Суур-Паэ). Эти методические центры будут продолжать поддерживать профессиональное развитие педагогов, предлагая различные варианты сотрудничества (мероприятия, собрания, выставки и т. д.), проводя практикумы; продолжая знакомить педагогов с возможностями повышения квалификации и получения услуг консультирования, а также с методической литературой и учебными материалами.

В ряде детских садов и школ, работающих по методике языкового погружения, проходят практику студенты педагогических специальностей.

Эффективные команды и развитые сети сотрудничества

В некоторых учебных заведениях и регионах (Кохтла-Ярве, Нарве, Йыхвиская гимназия и др.) образованы методические секции, ориентированные на языковое погружение, что позволяет учителям, работающим по такой методике, приобрести также опыт управления процессом.

Для директоров учебных заведений языкового погружения, проработавшим на посту менее трех лет, Центр языкового погружения организовал учебную поездку в Финляндию, в ходе которой можно было ознакомиться с системой образования этой страны, посетить школы и детские сады, также обсудить вопросы, связанные с участием в сети сотрудничества Программы языкового погружения.

Центр языкового погружения в 2014 году организовал летние школы для директоров, завучей

и учителей учебных заведений, подключившихся к программе языкового погружения. Родительский союз программы провел свою летнюю школу. При проведении летних школ исходили из тематики текущего года, а именно «Управление и командная работа», а также подвели итоги проведенных за 2014 год мероприятий. В проводимых Центром языкового погружения курсах для школьных команд (коллективов) участвуют 4 школы.

Актуальная и доступная информация о программе языкового погружения

В начале года Центр языкового погружения провёл в Нарве, Кохтла-Ярве, Тарту и Таллине региональные информационные семинары для директоров образовательных учреждений и представителей местного самоуправления, на которых представил новую Стратегию Программы языкового погружения.

Детские сады и школы разработали множество методических и учебных материалов для поддержки обучения на эстонском языке, сделав их доступными для всех учителей как в методических кабинетах, так и в Интернете. При подготовке учебных материалов существенное место занимает сотрудничество с образовательными интернет-порталами (Miksite, Koolielu), а также с музеями. По заказу Центра языкового погружения был издан сборник, в котором собраны примеры успешного применения методики языкового погружения.

Usinast õppijast jagajaks: keelekümblusprogrammi rahvusvaheline koostöö

Keelekümblus Eestis on juba oma sünnilt rahvusvaheline. Ilma Kanada partnerite toeta ei oleks Eesti keelekümblusprogramm see, mis ta praegu on. Soome kolleegid on Kanada kolleegide kõrval olnud need, kellelt oleme ikka õppimas käinud. Kataloonias tutvusime keele õpetamisega oludes, kus kuni 80% õpilastest on sisserändajate järeltulijad, kellel puudub ühine suhtluskeel, õpetajad ei oska aga laste emakeelt. Baskimaal hämmastas erakoolide rohkus ja varane alustamine mitmes keeles õppimisega (baski, hispaania ja inglise keel). Šveitsis küllastatud *Tandem International Multilingual School* ja seal nähtud mitme keele õpetamise praktika andis tõuke kahesuunalise keelekümblusmudeli rakendamiseks jaarendamiseks Eestis.

Keelekümblusprogrammi inimesed on olnud usinad õppijad. Igast küllastusest, igalt konverentsilt oleme välja noppinud ja kaasa toonud häid lahendusi (parima praktika) ning otsinud neile Eesti haridussüsteemi sobivaid rakendusi.

Aasta-aastalt oleme rahvusvahelises koostöös muutunud Eesti keelekümblusprogrammi tutvustajateks ja oma 15-aastase kogemuse jagajaks. Keelekümblusprogramm kuulub Euroopa LAK-õppe võrgustikku – CLIL konsortiumisse, mis loob meile häid võimalusi tutvustada oma kogemusi konverentsidel ja saada teisi kuulates uusi mõtteid. Keelekümbluskeskuse töötajate kõrval on esinejatena üles astunud lasteaedade ja koolide esindajad. 2013. aasta kevadel Poolas LAK-õppe konverentsil tutvustas Tartu Annelinna Gümnaasium end stendiettekandega, Mari-Liis Sults Tallinna Kunstigümnaasiumist tegi ettekande oma kooli keelekümb-

lusest. Sama aasta sügisel esines Annike Soodla Mustamäe Humanitaargümnaasiumist keelekümblust ja oma kooli tutvustava ettekandega Hollandis konverentsil „Etnokultuuriline mõõde hariduses“ (The Ethnocultural Dimensions in Education). Kohtla-Järve Punamütsikese lasteaia õpetajad viisid läbi praktilised seminarid Läti lasteaiaõpetajatele. Tallinna Vindi lasteaed, Narva lasteaed Päikene, Narva Vanalinna Riigikool, Tartu Annelinna Gümnaasium, Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium, Tallinna Pae Gümnaasium ja mitmed teised keelekümblusprogrammiga liitunud lasteaiad ning koolid on partneriteks ülikoolidele, kui need tutvustavad Eesti haridussüsteemi.

Keelekümbluskeskus on osaline Põhjamaade projektis *Koosräädmine*, mille eesmärk on koguda parimaid praktikaid suulise köne arendamiseks teises keeles. Meie inimesed löövad asjatundjatena kaasa Euroopa Kaasaegsete Keelte Keskuse töörühmas „Funktionaalse kirjaoskuse omadamine LAK-õppe kaudu: tõhus aineid ja keeli siduv õpe“ (Literacies through Content and Language Integrated Learning: effective learning across subjects and languages). Sellegi töörühma ülesanne on koondada aine- ja keeleõppe lõimimise parimaid praktikaid. Keskuse 2015. aasta teema seisukohalt oli oluline osaleda Euroopa Nõukogu konverentsil „Kvaliteet ja kaasamine hariduses: keelte unikaalne roll“ (Quality and inclusion in education: the unique role of languages). Keelekümbluskeskuse töötajad on viinud läbi mitme päevaseid seminare LAK-õppest, sh keelekümblusest OSCE raames Keskk-Aasia riikidele (Kesk-Aasia regionalne suvekool, eraldi koolitused Kõrgõztanis neile, kes alles otsivad oma teed riigikeele õpetamiseks).

Oleme oodatud koolitama ja kogemusi jagama ka Moldovasse. Meie saavutusi on käinud uudistamas Innove külalised Gruusiast, Tšehhist ja Makedooniast.

Международное сотрудничество в рамках Программы языкового погружения

В Эстонии языковое погружение уже в момент его зарождения имело международный характер. Без поддержки канадских коллег эстонская программа не была бы такой, какой она является сейчас. Наряду с канадскими коллегами были и финские, у которых мы тоже учились. В Каталонии мы знакомились с практикой обучения языкам в условиях, когда до 80% учеников составляют потомки иммигрантов, не имеющих общего языка общения, а учителя не владеют родным языком обучаемых. В Стране Басков поразило количество частных школ и количество языков, изучаемых с раннего возраста (баскский, испанский, английский). В Швейцарии посетили международную мультилингвальную школу *Tandem International Multilingual School*, и увиденная там практика обучения сразу нескольких языков дала толчок для внедрения и развития модели двухстороннего языкового погружения в Эстонии.

Программа языкового погружения входит в европейский консорциум предметно-языкового интегрированного обучения, что даёт нам возможности представлять свой опыт на конференциях, а также перенимать опыт других. Вместе с работниками Центра языкового погружения выступали также представители школ и детских садов.

Центр языкового погружения участвует в североевропейском проекте «Говорим вместе», целью которого является отбор лучших методик развития устной речи на неродном языке. Наши

Overview of the International Cooperation of the Language Immersion Programme

Language immersion in Estonia has been international from its birth. Without the support of the Canadian partners the Estonian language immersion programme would not be the programme it is today. We have also learned a lot from our colleagues in Finland, Catalonia, the Basque Country, and Switzerland. All these trips and conferences gave language immersion people ideas and solutions which we have implemented in the Estonian context.

Gradually in our international work we have become introducers of the Estonian language programme and sharers of our 15-year experience. The language immersion programme is a member of the European CLIL Network – CLIL Consortium, which provides good opportunities to introduces our experience at conferences and learn from experiences of others. Along with the staff of the Language Immersion Centre, representatives of kindergartens and schools actively make presentations about their language immersion experience: teachers participated in international CLIL conferences in Poland (the spring of 2013) and the Netherlands (the autumn of 2013); teachers of Kohtla-Järve Punamütsike Kindergarten conducted practical seminars for kindergarten teachers from Latvia. Tallinn Vindi Kindergarten, Narva Kindergarten Päikene, Narva Vanalinn State School, Tartu Annelinna Secondary School, Tallinn Mustamäe Secondary School of Humanities, Tallinn Pae Secondary School and numerous other kindergartens and schools of the language immersion programme are partners to universities in their promotion of the Estonian education system.

The Language Immersion Centre is a member of different international projects and working groups, for instance: the “Medsprak” project of Nordic Council of Ministers, the work-

Meie üheks olulisemaks koostööpartneriks on saanud Kasahstani liikumine *Nazarbaev Intellectual Schools*. Kasahstanis toimuvad hariduses suured muutused. Eesmärgiks on, et õpilased võiksid koolis kõrgel tasemel omandada nii kasahhi kui ka vene ja inglise keele. Eesti keelekümblusprogrammi koolitajad on viinud läbi mitmeid koolitusi tööd alustavatele kümblusõpetajatele ja nõustanud juba töötavaid õpetajaid. Kasahstani õpetajad on käinud õppreisidel meie lasteaedades ja koolides, Eesti tugi on oluline ka Kasahstani oma keelekümbluskoolitajate ettevalmistamisel. Eraldi koostööseminarid on toimunud juhtidele ning kasahhi keelekümbluse õpprekomplekti autoritele.

Kokkuvõtteks tuleb tödeda, et jagamine on parim õppimise viis. Oma kogemusi jagades ja teisi koolitudes oleme saanud ise mitmeid kordi targemaks ja rikkamaks.

Foto: rahvusvaheline seminar "Õpime koos" 2014

люди являются экспертами в одной из рабочих групп Европейского центра современных языков, задача которого - отбор лучших методик предметно-языкового интегрированного обучения. С точки зрения основной темы деятельности Центра в 2015 году существенное значение имело наше участие на конференции Совета Европы «Качество и инклюзивность в образовании: уникальная роль языков» (Quality and inclusion in education: the unique role of languages). Работники Центра языкового погружения проводили многодневные семинары по предметно-языковому интегрированному обучению, в том числе под эгидой ОБСЕ в странах Средней Азии (региональная летняя школа для среднеазиатского региона, отдельные курсы в Киргизстане для тех, кто еще только ищет пути для обучения государственному языку). Нас ждут для передачи опыта также в Молдове.

Одним из основных наших партнеров стали Назарбаев Интеллектуальные школы (*Nazarbaev Intellectual Schools*) в Казахстане. В казахской образовательной системе грядут большие перемены. Основная цель обучения видится в том, чтобы ученики могли на высоком уровне овладевать казахским, русским и английским языками. Представители эстонской Программы языкового погружения провели несколько курсов обучения для начинающих работников языкового погружения и так же консультировали уже работающих учителей. Казахские учителя посетили наши детские сады и школы, существенную поддержку оказала Эстонии и в подготовке казахских преподавателей, которые будут обучать будущих учителей языкового погружения в своей стране. Отдельные семинары по сотрудничеству проводились для руководителей учебных заведений и казахских авторов учебных комплектов для языкового погружения.

ing group "Literacies through Content and Language Integrated Learning: effective learning across subjects and languages" of the European Centre of Modern Languages and the Council of Europe conference "Quality and inclusion in education: the unique role of languages". The staff of the Language Immersion Centre have conducted CLIL seminars to countries of Central Asia within the frames of cooperation with OSCE.

We are also invited to Moldova to share Estonian expertise and experience, and we have introduced our achievement to Innove guests from Georgia, Czech Republic, and Macedonia.

Kazakhstan's movement *Nazarbajev Intellectual Schools* has become one of our key cooperation partners. Kazakhstan is undergoing massive changes in education, aimed at providing school pupils with possibilities for acquisition of both the Kazakh, Russian, and English Languages. The area of cooperation is implementation of models of teaching in a second language (language immersion) in Kazakhstan. The cooperation plan includes trainings and coaching delivered by trainers of the Estonian language immersion programme, development of study materials, as well as visits of Kazakh teachers and trainers to Estonia.

In conclusion it can be said that sharing is best learning. By sharing our experience and expertise we have become much wiser and richer.

Fotod: rahvusvaheline koostöö

VII Lõpetuseks

Keelekümlusest aastatel 2008–2013

Irene Käosaar, üldharidusosakonna juhataja
Haridus- ja Teadusministeerium

2008. aastal oli Eesti keelekümlusprogramm saanud 10-aastaseks, 2013. aastal 15-aastaseks. Kui seda protsessi võrrelda inimese arenguga, siis võib öelda, et 2013. aastaks oli programm saavutanud teatava ise-seisvuse, seisis tugevalt jalul ja väwärtushinnangud ning hoiakud olid juba välja kujunenud. Ka ümberkaudsed teadsid juba, mida programmilt oodata, milles temale toetuda, mille jaoks tuge pakkuda. Alanud oli puberteediiga, mida iseloomustavad kõhklused-kaatlused oma rolli suhtes ja maailmaparandamise ideed.

Programmi õpilaste hulk on kasvanud pea 7000-ni (aasta 2000 sügisel 132), neljast osalevast asutusest on saanud 91. Programmil on uued väljakutsed, sest levik toob esile hoopis uued mured ja röö mud. Üks väljakutse on aga ikka püsiv – kuidas tagada ja säilitada kvaliteet.

2009. aastal võeti Eestis vastu koolieelsete lasteaustuse uus õppekava, mis tegi kõikidele vene töökeelega lasteaedadele ülesandeks õpetada eesti keelt alates 4. eluaastast. Ka üldharidust tervikuna saatis muudatuste laine – 2009 jõustus uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning 2010 uued riiklikud õppekavad. Keelekümlus leidis kõigis neis dokumentides kajastust ning sai igati toetust, seega saavutati täielikult programmi algusaegadel seatud eesmärk, et keelekümlusest saab Eesti haridussüsteemi tavapärate osa.

2007. aastal algas gümnaasiumiastmes eestikeelsele aineõppele üleminek, mis kulmineerus sellega, et 2011. aasta sügisest alates peavad kõik 10. klassi astujad õppima gümnaasiumis kohustuslikke kursusi vähemalt 60% ulatuses eesti keeltes. 2013. aastal võeti vastu otsus alustada üleminekut eestikeelsele õppele ka kutsehariduses.

Eestikeelsele aineõppele ülemineku protsess on saanud tugineda keelekümlusprogrammi kogemustele. Oleme ju keelekümlusprogrammi juures ikka tähtsaks pidanud, et selles kasutatav metoodika – mis laias laastus on ju lõimitud aine- ja keeleõpe – sobiks kõigile õpilastele ning tagaks nii mitmekeelsuse kujunemise kui ka kõik riiklike õppekavades seatud eesmärgid. Tänu keelekümlusprogrammi edule on saanud selgeks, et see metoodika töötab. Oleme saanud kinnituse ka sellele, et väga oluline on kvaliteedi tagamine ja seire – nii õpetajate ettevalmistuse, kooli juhtimise, õpetajate ja lastevanemate nõustamise kui ka ühiskonnale tagasiside andmise võtmes.

Keelekümlusprogrammil seisab 2008–2013 strateegia lõpuperiodil ees lainemise väljakutse. Ootused on kõrged. Haridusringkondades on arutatud sedagi, kas keelekümlus võiks olla kohustuslik kõikides koolides. Uuringud näitavad, et mitme keele omandamine on kõige lihtsam just varajases eas, kui seda tehakse mängu ja lapsele huvitavate tegevuste kaudu – just nagu keelekümluses. Ometi on nii laste, lasteaedade kui ka koolide jaoks ilmselt õige jätkata vabatahtlikkuse kursil.

Keelekümlusprogramm on Eesti hariduse loomulik osa, üks selle edulugusid ja rööme koos kõigi oma väljakutsete ja kogemustega. Ees seisavad täiskasvanuks saamise aastad ning eks ole ka seal omad röö mud ja mured ning laiem haare ja silmavaade.

VII Заключение

О языковом погружении в 2008–2013 годах

Ирене Кюсаар, Заведующая отделом общего образования Министерства образования и науки

В 2008 году эстонской программе языкового погружения исполнилось 10 лет, а в 2013 году – 15. Если сравнить этот процесс с процессом развития человека, то можно сказать, что к 2013 году программа достигла определенной самостоятельности, встав твердо на ноги и сформировав свою систему ценностей. К этому времени те, кто был связан с программой, уже знали, чего ожидать от нее, в чем на неё можно положиться и в чем ее следует поддержать. Можно сказать, что начался подростковый период, который сопровождается сомнениями и колебаниями относительно своего места в жизни, а также идеями совершенствования мира.

Число учащихся, охваченных программой, возросло почти до 7000 против 132 осенью 2000 г., а количество учебных заведений – до 91 против 4 на начальном этапе. Перед программой сейчас стоят совершенно новые задачи, так как процесс ее расширения несет с собой новые заботы и новые радости. Однако, одна из задач остается неизменной – как обеспечивать и сохранять качество обучения в рамках программы языкового погружения.

В 2009 году в Эстонии была утверждена новая программа обучения для дошкольных детских

заведений, которая обязала все детские сады, работающие на русском языке, обучать детей, начиная с 3-летнего возраста, эстонскому языку. Изменения коснулись также общего образования: в 2009 году вступил в силу новый Закон об основной школе и гимназии, а в 2010 – новые государственные учебные программы. Методика языкового погружения нашла отражение во всех этих документах и получила всестороннюю поддержку. Таким образом, была достигнута цель, поставленная на начальном этапе реализации программы – языковое погружение должно стать естественной частью эстонской системы образования.

В 2007 году в Эстонии начался переход к преподаванию предметов на эстонском языке в гимназической ступени школ. Процесс этот достиг своей кульминации осенью 2011 года, поскольку с того времени все гимназисты, поступившие в 10-й класс, должны были в течение трех лет изучать не менее 60% обязательных предметных курсов на эстонском языке. В 2013 году было принято решение начать переход к обучению на эстонском языке и в профессиональных учебных заведениях.

В процессе перехода к преподаванию предметов на эстонском языке пригодился опыт, приобретенный в процессе реализации программы языкового погружения. Ведь в рамках этой программы мы всегда подчеркивали, что используемая здесь методика, которая по сути является методикой предметно-языкового интегрированного обучения, подходит для всех учащихся, обеспечивая как формирование многоязычия, так и достижение целей, предписанных государственной программой

обучения. Успешная реализация программы языкового погружения доказала, что эта методика работает. Мы также получили подтверждение тому, что особое внимание следует уделять обеспечению качества образования и постоянному мониторингу в том, что касается подготовки учителей, руководства школой, консультирования учителей и родителей, а также информирования общественности.

Расширение программы языкового погружения – это основная задача, требующая решения на заключительном этапе реализации стратегии на 2008–2013 годы. Ожидания высоки. В образовательных кругах обсуждалась также возможность сделать языковое погружение обязательным для всех школ. Исследования показывают, что быстрее всего выучить несколько языков удается в раннем возрасте, если их изучение происходит в игровой форме и посредством интересных для ребенка занятий, то есть именно так, как это предусматривается методикой языкового погружения. Однако с точки зрения детей, детских садов и школ правильнее всего было бы, очевидно, продолжать работу на добровольной основе.

Программа языкового погружения является естественной частью эстонской системы образования, одним из ее успешных примеров, в которой сочетаются радость, опыт и задачи, ждущие своего решения. Предстоящие годы – это годы, ведущие к зрелости. И этот этап, очевидно, будут характеризовать новые достижения и новые проблемы, а также расширение как самой программы, так и нашего кругозора.

VII In Conclusion

Language Immersion in the Period of 2008–2013

Irene Käosaar, Head of the General Education Department, Ministry of Education and Research

In 2008 the Estonian language immersion programme celebrated its 10th anniversary, in 2013 – the 15th anniversary. If to compare this process with development of a human, one can say that by 2013 the programme had achieved certain independence, had its feet on the ground, and had also defined its values and attitudes. The wider public also knew what to expect from the programme, how the programme can be of help to them and where to help the programme. That was the beginning of puberty, which is characterised by doubts about one's role and ideas of making the world a better place.

The number of pupils in the programme has increased to almost 7000 (132 in the autumn of 2000), and the number of institutions-programme members has grown from four to 91. The programme has new challenges because its growth brings about new worries and joys. However, one challenge still remains the same, and that is how to ensure and maintain quality.

The new National Curriculum for Preschool Children's Institutions was adopted in 2009. This curriculum assigned all Russian-medium kindergartens the task to teach Estonian to children starting from the age of 3. The general education on the whole was also affected by the tide of change – the new Basic Schools and Upper Secondary Schools Act came into force in 2009

and the new national curricula were adopted in 2010. Language immersion was covered in all of these documents and provided with diverse support. This allowed to fully achieve the aim that had been set at the beginning of the programme – language immersion became a natural part of the Estonian education system.

In 2007 there began the process of transition to Estonian-medium subject teaching in Russian-medium upper-secondary schools. This process culminated in teaching of at least 60% of compulsory study courses of Form 10 through the medium of the Estonian language since the autumn of 2011. In 2013 the decision to start the process of transition to Estonian-medium teaching also in vocational education came into force.

The process of transition to Estonian-medium subject teaching was able to draw on experiences of the language immersion programme, as in the language immersion programme we considered it important for the applied methodology – which, in its broad sense is content and language integrated learning – to suit to all pupils as well as to ensure both the development of multilingualism and achieved of the aims set by national curricula. The success of the language immersion programme has proven that this methodology works. We have also received a confirmation to importance of quality ensuring and monitoring – in the aspects of both teacher training, school management, counselling of teachers and parents, and in providing society with feedback.

At the final period of the language immersion programme strategy 2008–2013 the programme faces the challenge of its growth. The expectations are high. Among educators there has also been a discussion on the possibility of making language immersion compul-

sory in all schools. Researches have shown that acquisition of several languages is the easiest at the early age, when it is organised through games and other activities that are interesting for a child – exactly the way language immersion is. It seems right for both children, kindergartens and schools to follow the course of voluntariness.

The language immersion programme is a natural part of the Estonian education, one of its success stories and joys, considered with all its challenges and experiences. The years of adulthood are expecting the programme ahead, and they are also to bring their own joys and worries, as well as a wider coverage and broader horizons.

Keelteoskusest, õpetamisest ja õppimisest

Piret Kärtner, keeleosakonna juhataja
Haridus- ja Teadusministeerium

Nägin hiljuti ühe väliseesti noore seljas T-särki, millele oli kirjutatud küsimus: „I speak Estonian. What's your superpower?“ (Mina räägin eesti keelt. Milles peitub sinu vägi?) See tõi naeratuse näole, aga samas pani taas mõtlema keelteoskuse, õppimise ja õpetamise peale.

Keelteoskus

Eurobaromeeter (2012) väidab, et vähemalt kahte võõrkeelt oskab 52% Eesti elanikest (vähemalt kolme keelt 22%). See on hea saavutus, ent *Võõrkeelte strateegia 2009–2015* nägemus on, et keelteoskusest saab inimeste baasoskus ning emakeelele lisaks oskab veelgi enam inimesi vähemalt kahte võõrkeelt. Riik ja haridussüsteem töötavad selle nimel, et üha suurendada võimalike õpitavate võõrkeelte hulka. Juba praegu õpitakse üldhariduskoolides ligi kahtkümmet võõrkeelt. Inglise, saksa, prantsuse ja vene keele kõrval koguvad populaarsust hiina ja soome keel. Võõrkeeli on hakatud varem õppima. Edukalt on käivitunud saksa keele varajase õppe programm ning järgi ootab prantsuse keele oma. Üha rohkem lasteaedu liitub keelekümblusprogrammiga. Lõimitud aine- ja keeleõppe osakaal kasvab igal haridusastmel.

Käivitunud on rahvusvaheliste võõrkeeleteeksamite süsteem, kus õpilastel on võimalik gümnaasiumi lõpus võõrkeele riigiekspami asemel sooritada prantsuse, saksa ja vene keeles rahvusvaheliselt tunnustatud tasemeeksam.

Võõrkeelte ja riigikeele oskus suurendab inimeste ametialast ja sotsiaalset kapitali ning parandab nende konkurentsivõimet nii Eesti kui ka Euroopa tööturul.

Muutunud on ka keeleõppe keskkond: luuakse üha rohkem veebipõhiseid keeleõpperakendusi, mis võimaldavad õppida kellaajast ja kohast sõltumata. Peale formaalhariduse pakutava keeleõppe aitavad keelteoskuse arenemisele kaasa mitmesugused alternatiivõppe võimalused nii lastele kui ka täiskasvanutele (nt keeltekoolid ja keeltekursused, erialakeeleõpe, keelelaagrid, õpilas- ja tööjöuvahetused, praktika ja stažeerimine, pühapäevakoolid vähemusravustele jms).

Õppija

Põhikoolis on loodud võimalused esimese võõrkeele omandamiseks vähemalt B1 tasemel ja teise võõrkeele omandamiseks vähemalt A2+ tasemel. Gümnaasiumis ja kutseõppreasutustes saab omandada esimese võõrkeele vähemalt B2 ja teise võõrkeele vähemalt B1 tasemel. Üldhariduskoolis ja kutseõppreasutuses on laienenud võimalused õppida ka kolmandat ja neljandat võõrkeelt.

Ent võimalustest üks ei piisa – tulemuslikkuse eelduseks on motiveeritud õppija. Õppijate teadlikkus võõrkeelteoskuse seosest võimalustega tööturul on kahtlemata tõusmas.

Põhjused, miks keeli õpitakse, on erinevad. Eurobaromeetri (2012) uuringust selgus, et 67% vastanuist õpib võõrkeelt välismaal töötamiseks; 61% tõi välja vajaduse võõrkeeli oma töös kasutada; 52% vastanuist kasutab võõrkeeli reisides; 51% inimestest arvas, et keelteoskus

annab neile konkurentsieelise Eesti tööturul; 45% vastas, et keelteoskus võimaldab neil paremini mõista teisi rahvaid ja kultuure ning 31% tõi välja, et keelte õppimine pakub neile isiklikku rahulolu.

Mida motiveeritum ja sihiteadlikum on õppija, seda paremini oskab ta pakutavaid võimalusi ära kasutada.

Õpetaja

Praeguseks on olulisel määral muutunud ka keeleõpetaja roll. Pelgalt informatsiooni edastajast ja keelilise täpsuse kontrollijast on saanud õppiprotsessi juhtija ning reflekteeriv praktik, kes kasutab erinevate keeleõppemeetodite tehnikaid ja võtteid, et luua soodsad tingimused igaühele, kas tahab oma keeleoskust parandada. Abiks on õppematerjalid ja multimeedia.

Riigi ja haridussüsteemi siht on tõsta võõrkeelete-õpetajate kvalifikatsiooni õpetatavas võõrkeeltes C1-C2 tasemele. Selleks on käivitatud mitme-suguseid turgisüsteeme, nt riiklikult koordineeritud täiendus- ja ümberõpe. Käivitamist ootab rahvusvaheliste keeleeksamite sooritamise võimaluste pakkumine tegevõpetajatele ning nende eksamite lülitamine võõrkeelete-õpetajate õppekavadesse kõrgkoolides.

Keelteoskusest on saamas ettevõtluskuse ja digitaalsete oskuste kõrval üks olulisemaid võtmepädevusi. Riigil ja haridussüsteemil tuleb keelteoskuse arendamiseks tagada keelehariduspoliitika ühtsus, järjepidevus ja koordineeritus. Keelte õpetuse arendamiseks tuleb planeerida ressursse.

Jätkata tuleb teavitamist ning teadvustada lastevanematele ja kõigile teistele inglise keele kõrval ka teiste keelte, sh vähemuskeelte õppimise ja oskamise vajadust. Keelteõppte jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb lähiaastail märkimisväärselt panustada keeleõpetajate koolitussüsteemi ning tõsta ülikoolilõpetajate motivatsiooni keeleõpetajana tööle asuda.

Keelteoskuses peitub väikese riigi tugevus. Selles peitubki meie vägi.

О знании и изучении языков

Пирет Кяртнер

Заведующая языковым отделом
Министерства образования и науки

Недавно на футбольке одного эстонца, живущего за рубежом, увидела надпись следующего содержания: I speak Estonian. What's your superpower? («Я говорю по-эстонски. В чём заключена твоя сверхсила?») Это вызвало у меня улыбку, однако заставило также задуматься о знании и изучении языков.

Знание языков

Евробарометр (2012) утверждает, что 52% жителей Эстонии владеет как минимум двумя иностранными языками (как минимум тремя языками – 22%). Это хороший показатель, однако Государственная стратегия по изучению иностранных языков на 2009–2015 гг. предусматривает, что владение языками должно стать базовым умением человека, и что еще большее число людей должно овладеть хотя бы двумя иностранными языками помимо родного. Государство и система образования прилагают силы к тому, чтобы постоянно увеличивалось количество изучаемых иностранных языков. В настоящее время в общеобразовательных школах учащиеся изучают порядка двадцати иностранных языков. Наряду с английским, немецким и французским языками набирают популярность китайский и финский. Изучение языков начинается со все более раннего возраста. Успешно стартовала программа раннего обучения немецкому языку, своей очереди

ждет такая же программа изучения французского языка. Все больше детских садов подключается к программе языкового погружения. Значение предметно-языкового интегрированного обучения возрастает на каждой образовательной ступени.

В стране заработала экзаменационная система, при которой у выпускников гимназий вместо сдачи государственного экзамена имеется возможность сдать международно признанный экзамен по английскому, немецкому, французскому или русскому языку.

Владение государственным и иностранными языками увеличивает профессиональный и социальный капитал человека, повышает его конкурентоспособность на рынке труда как внутри страны, так и в Европе.

Изменилась также среда языкового обучения: создаются все новые и новые обучающие онлайн-программы, позволяющие желающим изучать языки вне зависимости от времени и места. Помимо возможностей, предлагаемых системой формального образования, развитию языковых навыков способствуют различные альтернативные формы обучения детей и взрослых (например, языковые школы и курсы, изучение профессионального языка, языковые лагеря, студенческий и профессиональный обмен, практика и стажировки, воскресные школы национальных меньшинств и т.п.).

Учащиеся

В основной школе созданы возможности для овладения первым иностранным языком как минимум на уровне В1, вторым – на А2+. В гимназии и профессиональном учебном заведении степень владения первым иностранным языком можно повысить до уровня В2, второго – до уровня В1. В общеобразовательных и профессиональных учебных заведениях расширены возможности изучения также третьего и четвёртого языков.

Однако создания одних только возможностей не достаточно – необходимым условием результативности обучения является мотивированность ученика. Понимание учащимися того, что владеющий иностранными языками человек имеет лучшие перспективы при трудоустройстве, несомненно растёт.

Причины роста интереса к изучению языков различны. Поданным того же опроса Евробарометра (2012) следует, что 67% респондентов изучают иностранный язык для работы за рубежом, 61% указали на необходимость использования иностранных языков в работе; 52% отвечавших используют их в туристических поездках; 51% считают, что знание языков дает им преимущество на рынке труда в Эстонии, 45% ответили, что владение языками позволяет им лучше понимать другие народы и культуры, а 31% показали, что изучают языки для личного удовольствия.

Чем сильнее мотивация и целеустремленность того, кто изучает язык, тем в большей мере он способен использовать предлагаемые возможности.

Учителя

К настоящему времени роль учителя претерпела значительные изменения. Если раньше учитель лишь передавал необходимую информацию и проверял языковую грамотность, то теперь он является руководителем учебного процесса и рефлектирующим практиком, использующим различные методы и приемы обучения, тем самым создавая благоприятные условия для каждого, кто желает улучшить свои языковые умения. Помогают в этом процессе также учебные материалы и мультимедийные средства.

Цель государства и системы образования заключается в повышении профессионального уровня преподавателей иностранных языков до уровня С1-С2. Для достижения этой цели запущен ряд вспомогательных мер, как, например, создание координируемой государством системы повышения квалификации и переподготовки учителей. В ближайшем будущем у практикующих учителей должна также появиться возможность сдавать международные языковые экзамены, которые к тому же планируется включить в учебные программы высших учебных заведений.

Владение языками, наряду с предпримчивостью и цифровой грамотностью, становятся одними из основных ключевых компетенций, необходимых в жизни. Для того, чтобы совершенствовать языковые умения наших людей, государство и образовательная система должны обеспечить единство, устойчивость и последовательность политики в области языкового образования. Для дальнейшего развития языкового

обучения требуется также планировать необходимые ресурсы.

Нужно продолжать разъяснять родителям и другим членам общества важность изучения и знания не только английского, но и других языков, в том числе языков национальных меньшинств. Для обеспечения устойчивого развития языкового образования в ближайшие годы следует уделять особое внимание системе подготовки преподавателей иностранных языков, а также повышению мотивации выпускников вузов к работе в качестве учителей иностранных языков в учебных заведениях страны.

В знании языков заключается сила любого малого государства. В этом и заключается наша «сверхсила».

About Language Skills, Teaching and Learning

Piret Kärtner, Head of the Language Policy Department, Ministry of Education and Research

Recently I saw a young Estonian-origin foreigner wearing a T-shirt that said, "I speak Estonian. What's your superpower?" It made me smile, but also think about language skills, learning, and teaching.

Language Skills

The Eurobarometer (2012) states that 52% of the population of Estonia speak at least two foreign languages (and 22% of the population speak at least three languages 22%). It is a great achievement, although the vision of the *Foreign Languages Strategy 2009–2015* is that language skills become people's basic skills, and that even more people speak at least two foreign languages in addition to their mother tongue. The state and the education system work for the sake of increasing the number of languages learned. Even now the number of foreign languages studied in general education schools is around twenty. Along with English, German, French and Russian, the languages of growing popularity are Chinese and Finnish. Studying of foreign languages now starts earlier. The programme of the early German language learning has been launched successfully, and now there is the French language programme waiting for its turn. The number of kindergartens joining the language immersion programme is growing. The share of content and language integrated learning at each stage of education is increasing.

There has also been launched a system of international examinations in foreign languages, where pupils have a possibility to take an internationally accepted level examination in the French, German or Russian language instead of the state examination in a foreign language at the end of the upper-secondary school stage.

Mastery of the state language and foreign languages increases people's professional and social capital, as well as increases their competitiveness at the labour market both in Estonia and in Europe.

The language learning environment has also changed: there is an increasing number of created web-based applications for language learning which allow to learn irrespective of the time and place. In addition to language learning offered within the frames of formal education, the development of language skills is supported by diverse alternative possibilities for language learning for both children and adults (e.g. language schools and courses, language learning for professional purposes, language camps, student and employee exchange, practice and traineeship, Sunday schools for national minorities, etc.).

Learner

The basic school creates possibilities for acquiring the first foreign language at least at B1 level and the second foreign language – at least at A2+ level. At the upper-secondary school level and in vocational school pupils can acquire the first foreign language at least at B2 level and the second foreign language at least B1 level. Both general education and vocational schools now have im-

proved possibilities for learning a third and a fourth foreign language.

But only possibilities are not enough – the precondition for efficiency is a motivated. Learners' awareness of relation between foreign language skills and possibilities at the labour market is undoubtedly increasing.

There are different reasons for learning languages. The Eurobarometer (2012) research showed that 67% of the respondents studied foreign languages to work abroad; 61% emphasised the need to use foreign languages in their work; 52% of the respondents use foreign languages when travelling; 51% of the people believed that language skills ensured their competitiveness at the Estonian labour; 45% of the research participants answered that language skills allowed them to have better understanding of other nations and cultures and 31% of the respondents said that they foreign language learning gives them personal comfort and well-being.

The more motivated and purposeful the learner is, the better he/she can use available possibilities.

Teacher

By now the role of the language teacher has also changed significantly. The provider of information and controller of linguistic accuracy has turned into the manager of the study process and reflective practitioner, who uses different techniques and tricks of language teaching methodology in order to create favourable conditions for everyone wishing to improve his/her language skills. Study materials and multimedia are there to help the teacher.

The aim of the state and the education system is to raise the target linguistic qualification of foreign language teachers up to C1-C2 level. Different support systems, e.g. state-coordinated in-service training and retraining, have been established in order to achieve this aim. The system of offering working teachers the possibility to take internationally accepted language examinations is still expecting to be launched, as well as inclusion of these examinations into foreign language teachers training curricula in universities.

Language skills are becoming one of most essential key competences along with entrepreneurship and digital skills. For the sake of development of language skills the state and the education system have to ensure the uniformity, sustainability, and coordination of the language education policy. Development of languages teaching requires resource planning.

It is necessary to continue information exchange and to make parents and other stakeholder aware of the necessity to learn and be able to speak other languages besides English, including minority languages. To ensure sustainability of language learning, in the nearest future it is necessary to significantly contribute to the training system for language teachers and to increase university graduates' motivation to work as language teachers.

The power of a small state rests with language skills. That is our force.

**Varane keelekümblusprogramm on
The early language immersion program includes
Программа раннего языкового погружения в**

**lasteaias.
kindergartens.
детсадах.**

Jõhvi Lasteaiad
Kiviõli Linna Lasteaed Kannike
Kohtla-Järve Lasteaed Aljonuška
Kohtla-Järve Lasteaed Karuke
Kohtla-Järve Lasteaed Kirju-Mirju
Kohtla-Järve Lasteaed Punamütsike
Kohtla-Järve Lasteaed Pääsuke
Kohtla-Järve Lasteaed Rukkilill
Kohtla-Järve Lasteaed Tuhkatriinu
Kohtla-Järve Lasteaed Väikemees
Loksa Lasteaed Õnnetriinu
Narva Lasteaed Cipollino
Narva Lasteaed Kakuke
Narva Lasteaed Kirsike
Narva Lasteaed Käoke
Narva Lasteaed Potsataja
Narva Lasteaed Punamütsike
Narva Lasteaed Päikene
Narva Lasteaed Tareke
Narva Lasteaed Tuluke
Narva Lasteaed Vikerkaar
Pärnu Lasteaed Kelluke
Sillamäe Lasteaed Helepunased Purjed
Sillamäe Lasteaed Jaaniussike
Sillamäe Lasteaed Päikseke
Sillamäe Lasteaed Pääsupesa
Sillamäe Lasteaed Rukkilill
Tallinna Allika Lasteaed

Tallinna Arbu Lasteaed
Tallinna Järveotsa Lasteaed
Tallinna Kadaka Lasteaed
Tallinna Kihnu Lasteaed
Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool
Tallinna Lasteaed Delfiin
Tallinna Lasteaed Kajakas
Tallinna Lehola Lasteaed
Tallinna Lasteaed Naeratus
Tallinna Lasteaed Ojake
Tallinna Lasteaed Pääsupesa
Tallinna Lasteaed Sinilill
Tallinna Liikuri Lasteaed
Tallinna Loitsu Lasteaed
Tallinna Mahtra Lasteaed
Tallinna Rukkilille Lasteaed
Tallinna Sitsi Lasteaed
Tallinna Suur-Pae Lasteaed
Tallinna Lasteaed Taime
Tallinna Tähekese Lasteaed
Tallinna Vindi Lasteaed
Tartu Lasteaed Annike
Tartu Lasteaed Kelluke
Tartu Lastepäevakodu Mömmik
Vaivara Lasteaed
Valga Lasteaed Pääsuke
Valga Lasteaed Walko

